

Ὁ Πρόδρομος τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος XI 22.

Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1897 ἐλάβομεν ἀντίγραφον τῶν πέντε μαγγανείων ποιημάτων τῶν περιεχομένων ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι XI 22, εὕρισκόμεθα εἰς πλάνην, καθ' ὅσον ὠρμώμεθα ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς, ὅτι ὁ ρηθεὶς κώδιξ (κυρίως τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ) περιέχει ποιήματα ὁμολογουμένως τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου. Τούτου ἕνεκα ἐν ταῖς δυοῖν πραγματείαις, τὰς ὁποίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀντιγράφου ἐξεδώκαμεν¹⁾, ἠρκέσθημεν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι τὰ πέντε μαγγάνεια καὶ ὁ, τι ἄλλο σχέσιν πρὸς ταῦτα ἔχει δὲν δύνανται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ἀλλ' εἰς ἄλλον συγγραφέα ἴσως ὁμώνυμον. Ἡ πρώτη ὁμως γνωριμία μετὰ τὰ μαγγάνεια παρεκίνησεν ἡμᾶς κατόπιν δις νὰ μεταβῶμεν εἰς Βενετίαν χάριν κυρίως τοῦ κώδικος τούτου· καὶ κατὰ πρῶτον ἀντεγράψαμεν πολλὰ τῶν ποιημάτων, τὰ κυρίως ἱστορικά· βραδύτερον ἐσκέφθημεν ὅτι καὶ τὰ μὴ ἱστορικά θεωρούμενα ἴσως θὰ μᾶς εἶδῃσιν τινα περὶ τοῦ ἀγνωστοῦ ποιητοῦ· τούτου ἕνεκα ἠναγκάσθημεν νὰ φέρωμεν εἰς Ὀδησσὸν τοὺς Παρισηνοὺς κώδικας Suppl. Gr. 1219 καὶ 1220, οἵτινες εἶνε ἀντίγραφα τοῦ Μαρκιανοῦ, γενόμενα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου E. Miller (πρβ. Omont, Invent. III p. 407), καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ ἀντιγράψωμεν καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λαβόντες πλήρες ἀντίγραφον τοῦ κώδικος κατελήξσαμεν περὶ τοῦ ποιητοῦ εἰς συμπεράσματα πολὺ διάφορα τῶν ἐπικρατούντων καὶ τὸ κυριώτερον, ὅτι ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ οὐδὲ ἐν ποιήματι τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου περιέχει²⁾.

1) Οἱ Πρόδρομοι (Βυζ. Χρον., τόμ. V, σελ. 91—130) καὶ Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου τὰ μαγγάνεια, ἐν Ὀδησσῷ 1898 (Дѣтописъ ист.-фил. Общества при Имп. Новор. Уни-верситетѣ, томъ VII виз. отд. IV, стр. 1—48).

2) Τὴν γνώμην ταύτην ἐξηγέσαμεν ἤδη κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς πραγματείας: Объ авторѣ дидактическаго стихотворенія Σπανέας, Одесса 1900, σελ. 3 ἐν ὑποσ. (Дѣтописъ Ист.-Фил. Общ. VIII виз. отд. V, 1900). Πρβ. καὶ Byz. Zeitschr. τόμ. XI, 1902, σελ. 459.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Μαρκιανὸς κωδιξ εἶνε ὁ Νανιανὸς CCLXXXI, τὸν ὁποῖον περιγράφει καὶ ἀναλύει ὁ I. Mingarelli ἐν σελ. 462—477 τοῦ καταλόγου αὐτοῦ (Graeci codices manu scripti apud Nanios patricos Venetos asservati, Bononiae 1784). σύγκριται δὲ κυρίως εἶπεῖν ἐκ δύο μερῶν, ὧν τὸ πρῶτον (fol. 1—87^v) περιέχει διάφορα ποιήματα, τὸ δὲ δεύτερον (κατὰ Mingarelli σελ. 472) alia manu scriptum, περιέχει διαφόρους πεζὰς πραγματείας. Ἡμᾶς κυρίως ἐνταῦθα ἐνδιαφέρει τὸ πρῶτον μέρος, καθ' ὅσον τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα ποιήματα ἀπεδίδοντο μέχρι τοῦδε εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ὅπερ εἶνε ὁμολογουμένως πλάνη, καθὼς θὰ φανῆ ἐκ τῶν ἐπομένων. Ἐπομένως πάντες ὅσοι μέχρι τοῦδε ἐξέδωκαν ποιήματα ἐκ τοῦ κώδικος τούτου, ἐθεώρουν ταῦτα ἔργα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, καὶ ὡς ἐκ τούτου πολλὰ περιστατικά τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ, ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ἀρνούμενα, ἀπεδόθησαν ἀδίκως εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον καὶ μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆ εἰσηγήσει τοῦ C. Neumann προέκυψεν ἀμφιβολία, ἣτις ὁμως πάλιν περιορίζετο εἰς τινὰ μόνον ποιήματα τοῦ κώδικος τούτου.

Τῆς ἐπικρατούσης πλάνης οὐχὶ ἀπηλλαγμένοι εἶνε αἱ ἐξῆς πραγματεῖαι καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐπ' αὐτῶν τυχόν στηρίζονται.

G. M. Thomas, Über Ptochoprodromus. Eine Miscelle der griech. Litt. d. XII Jahrh. (Gelehrte Anzeigen d. k. bayer. Ak. d. Wiss. 36, p. 535—544) 1853.

E. Miller, Poèmes historiques de Theodore Prodrome (Revue Archeol. Nouv. Ser. t. XXV p. 251—255, 344—348, 415—419, t. XXVI p. 23—24, 153—157) 1873.

E. Miller, Recueil d. Hist. d. Croisades. Historiens Grecs t. II 1881, ὅπου δημοσιεύονται ἡ ἄρθρα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ κώδικος ἢ καὶ ὀλόκληρα ποιήματα, ἰδίως ἐν τέλει τοῦ βιβλίου σελ. 741—774.

E. Miller, Poésies inédites de Théodore Prodrome (Annuaire de l'association pour l'encouragement des études Grecques, 17 année, 1883, p. 18—64).

C. Castellani, Epitalamio di Teodoro Prodromo per le nozze di Teodora Comnena e Giovanni Contostefano. Venet. 1888.

Carl Neumann, Griech. Geschichtschreiber und Geschichtsquellen im XII Jahrh. Leipzig 1888.

C. Castellani, Epitalamio di Teodoro Prodromo per le nozze di Giovanni Comneno e . . . . Taronita. Venet. 1890.

Γ. Χατζιδάκι, Περὶ τῶν Προδρόμων Θεοδώρου καὶ Ἰλαρίωνος (Βυζ. Χρον. IV σελ. 100—127) 1897.

K. Krumbacher ἢ βιογραφία τοῦ Προδρόμου ἐν *Gesch. d. Byz. Litt.* 2, München, 1897.

Καὶ αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι δύο ἡμέτεραι διατριβαὶ (οἱ Πρόδρομοι καὶ τὰ Μαγγάνεια).

Τῆς πλάνης ταύτης δημιουργὸς ἀδίκως θά εἰθεωρεῖτο ὁ Mingarelli, διότι οὗτος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ (σελ. 462) εὐσυνειδήτως παρουσιάζει τὸ πρᾶγμα ὡς ἀπλῆν ὑπόθεσιν σημειῶν ἐν ἀρχῇ: *incipiunt poemata, versibus politicis scripta, auctor estne Domnus Theodorus Prodromus? . . . Ioannes Italus fuitne etiam poeta?* Οἱ μετὰ ταῦτα ὁμῶς ὀλίγην προσοχὴν παρασχόντες εἰς τὰ ὑπὸ Mingarelli γραφόμενα τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ἐξέλαβον ὡς βεβαιότητα καὶ ὁ κώδιξ ἐπεκράτησε νὰ θεωρῆται Προδρόμιος¹⁾. Ἄς ἴδωμεν, ποῖα τὰ ἐκ τοῦ κώδικος διδάγματα, τὰ πείθοντα ἡμᾶς περὶ τοῦ ἐναντίου.

Πάντα τὰ ποιήματα τὰ ἐν τῷ κώδικι περιεχόμενα εἶνε ἔργα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐξαιρουμένων μόνον τινῶν ἐν τέλει (fol. 87^v), ὧν ἐν μὲν ὀνομάζει ποιητὴν Μέλητά τινα, τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν εἶνε ἔργα τοῦ πρωτοσυγκέλλου Ἰωάννου, μητροπολίτου Εὐχαίτων²⁾.

Τὰ λοιπὰ (fol. 1—87^v) 142 τὸν ἀριθμὸν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὰς ἐξῆς τέσσαρας κατηγορίας.

Πρῶτον, τινὰ τούτων ἀποτείνονται εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ ἢ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, τὰ ἐξῆς³⁾.

I (fol. 1^r—2^r) ἀνεπίγραφον. στίχοι 238 (240).

II (fol. 2^r—3^v) Τοῦ αὐτοῦ κατ' ἀλφάβητον· εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. στίχοι 238 (240).

III (fol. 3^v—4^r) Τοῦ αὐτοῦ· εἰς τὸν βασιλέα ἐγκώμιον⁴⁾ στίχοι 125.

1) Ἀφορμὴν εἰς τὴν πλάνην δίδει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ πρῶτος ἐκδότης ποιήματος ἐκ τοῦ κώδικος Georg Martin Thomas (ἰδ. ἄνωτέρω), ὅστις ἔχει μὲν ὑπ' ὄψιν τὰ ὑπὸ Mingarelli γραφόμενα, πείθεται ὁμῶς μᾶλλον εἰς τὴν ἐν τῷ κώδικι ὑπάρχουσαν σημείωσιν τῶν περιεχομένων: *Poetae cujusdam aulae Constantinopolitanae, qui alicubi Prodromus nominatur, carmina varia...* καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποδίδει τὸ ποίημα τῷ Πτωχοπροδρόμῳ, καὶ περὶ αὐτοῦ ὁμιλεῖ ἐν τῇ μικρᾷ εἰσαγωγῇ, τὴν ὁποίαν προτάσσει τοῦ ποιήματος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φαβρίκιος ἤδη τῷ Προδρόμῳ ἀποδίδει τὸν κώδικα.

2) Συχνάκις οἱ κτήτορες τῶν κωδίκων μεταχειρίζονται τὰ τελευταῖα ἄγραφα φύλλα τοῦ κώδικος διὰ τὸ δυσεύρετον γραφικῆς ἄλλης σημειώνοντες ποιήματα ἢ ἀινίγματα ἢ ἄλλο τι, μηδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ τοῦ κώδικος περιεχόμενον.

3) Οἱ ἀριθμοὶ τῆς σειρᾶς τῶν ποιημάτων, τοὺς ὁποίους δίδομεν ἐν τοῖς ἐξῆς, δὲν συμφωνοῦσι μὲ τοὺς τοῦ Mingarelli, διότι οὗτος κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν, τὴν ὁποίαν δίδει, παραλείπει τινὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξ ἀβλεψίας.

4) Τὰ ποιήματα I—III, ἐκδοδομένα ὑπὸ E. Miller ἐν *Revue Archéolog.* (βλ. ἄνωτέρω).

IV (fol. 4^r—9^r) Τοῦ αὐτοῦ· εἰς τὸν βασιλέα περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. στ. 848.

V (fol. 9^r—10^v) Ἄλλος λόγος εὐχαριστήριος εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐπὶ τῆ ὄψεσιν τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου. στ. 357.

VI (fol. 10^v—12^r) Ἄλλος λόγος εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἐγένετο συμπλοκή μετὰ τοῦ Σικελικοῦ στόλου καὶ τοῦ θεσώστου Ρωμαϊκοῦ. στ. 276.

VII (fol. 12^r—15^v) Ἄλλος λόγος εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἐκ μόνης τῆς αὐτοῦ ἐπιστάσεως κατέπληξε τὸν κράλην καὶ νίκην ἤρεν ἀνάιμακτον. στ. 634.

VIII (fol. 15^v—19^r) Ἄλλος λόγος εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα διεξιῶν τὰ κατὰ Κιλικίαν αὐτοῦ γεγονότα ἀνάιμακτα κατορθώματα. στ. 741.

IX (fol. 19^r—22^v) Ἄλλος λόγος εἰς τὸν αὐτοκράτορα πλατύτερον διεξιῶν τὰ κατ' Ἀντιόχειαν αὐτοῦ βασιλικά κατορθώματα. στ. 667.

X (fol. 22^v—23^v) Τοῦ αὐτοῦ· εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα περὶ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου. στ. 210.

XI (fol. 24^r—24^v) Ἄλλος λόγος ἐπὶ τῷ γενεθλίῳ τῆς βασιλίδος. στ. 178.

XII (fol. 24^v—25^v) Προσφωνηματικὸς ὅτε διὰ τὸ νοσήσαι οὐ συνεξήληθεν ἡ δέσποινα τῷ βασιλεῖ, ὕστερον δὲ διαγενομένη καὶ ἐξελθοῦσα τῆς βασιλίδος κατέλαβεν ἔνθα καὶ ὁ αὐτοκράτωρ διῆγε. στ. 117.

XIII (fol. 25^v—26^r) Δεητήριος περὶ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου δωρηθέντος μετὰ συγγράμματος, οὐπω δὲ τὸ ἐνεργὸν λαβόντος. στ. 119.

XIV (fol. 26^r—27^r) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα στιχορρηγῆσαι προστάξαντα. στ. 157.

XV (fol. 27^r—27^v) Ἐπαινος εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα δημηγοροῦντα. στ. 133.

XVI (fol. 27^v—28^r) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα ἐν παιδιᾷ εὐφυῶς δορατιζόντα καὶ γενναίως μετὰ σημαίας ὑπερβολικῆς. στ. 71.

XVII (fol. 28^r—29^r) Ποίημα εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα. Δεητήριος περὶ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου. στ. 189.

XVIII (fol. 29^r—33^r) Εἰς τὸν αὐτὸν. στ. 804.

IV ἀποσπάσματα παρὰ Miller Recueil σ. 264—66.

V βλ. ἡμέτερα Μαγγάνεια σ. 16—27. VI—VIII ἀποσπάσματα παρὰ Miller, Recueil κτλ. σ. 747—754 καὶ 230. IX ἀποσπάσμα βλέπε παρὰ Miller σ. 319—326.

X βλέπε Μαγγάνεια 28—34 καὶ Miller 754—6. XII Miller 756. XIII Μαγγάνεια σ. 12—15. XV Miller 756. XVI Mill. 193. XVII Μαγγάν. σ. 3—9.

XVIII Miller 757—8 καὶ 220—225. Neumann σ. 58· τὸ ποίημα τοῦτο τὸ ὅποιον καὶ ὁ Mingarelli καὶ ὁ Miller θεωροῦσιν ὡς ἓν, ὀρθότερον εἶνε νὰ διακριθῇ εἰς δύο, ὧν τὸ πρῶτον

XXII (fol. 35^r—37^r) Ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτε κατέλαβον οἱ ρῆγες, ὁ Ἀλαμανίας καὶ ὁ Φραγγίας. στ. 283.

XXIII (fol. 37^r—38^r) Εἰς τὸν αὐτὸν, ὅτε πρῶτως ἐστράτευσε κατὰ Περσῶν. στ. 227.

XXIV (fol. 38^r—38^v) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἀπὸ Σερβίας ἐπανέζευξε μετὰ νίκης. στ. 60.

XXV (fol. 38^v) Εἰς τὸν αὐτὸν, ὅτε ἐμονομάχησε μετὰ τοῦ παλαμναίου Σέρβου. στ. 29.

XXVI (fol. 38^v — 39^r) Εἰς τὸν αὐτὸν, ὅτε ἐγένετο ἡ ναυμαχία. στ. 83.

XXVII (fol. 39^r—39^v) Ἐπάσματα ἐπὶ τῷ γενεθλίῳ τῆς πορφυρογεννήτου καὶ βασιλίδος. στ. 100.

XXVIII (fol. 39^v—40^r) Δειπτήριος περὶ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου. στ. 99.

XXIX (fol. 40^r—40^v) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ὅτε ἐπιστὰς τῷ Δανούβει καὶ εὐρῶν τὸν κράλην ἐκείθεν τοῦ αὐτοῦ Δανούβεως, ἐτοιμασθέντος (sic) εἰς πόλεμον, αὐτίκα μετέβαλεν αὐτοῦ τὴν ὄρμην καὶ καταπτοήσας αὐτὸν κατηνάγκασε καὶ μὴ βουλόμενον ἐκκλῖναι εἰς εἰρηνικὰς σπονδὰς. στ. 101.

XXXI (fol. 41^r— 41^v) Ἐπάσματα εἰς τὴν κυρὰν Θεοδώραν τὴν θυγατέρα τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς πορφυρογεννήτου κυρᾶς Μαρίας τῆς πρώτης θυγατρὸς τοῦ αἰοιδίμου αὐτοκράτορος Ρωμαίων κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ. στ. 102.

XXXII (fol. 41^v—42^r) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα κατασχόντα μετὰ θαύματος μεγάλου τὴν ἔλην Κιλικίαν χωρὶς τῆς οἴασσυν μάχης. στ. 60.

XXXIII (fol. 42^r—42^v) Εἰς τὸν αὐτὸν περὶ τοῦ πρίγκιπος καὶ τῆς κατ' Ἀντιόχειαν βασιλικωτάτης προπομπῆς. στ. 77.

XXXIV (fol. 42^v—43^r) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ὅτε συμπεσόντος τοῦ ἵππου ἐτρώθη τὸν μηρόν. στ. 63.

XXXV (fol. 43^r) Εἰς τὸν αὐτοκράτορα μὴ παιθομένου τοῦ μεγάλου οἰκονόμου τῶν Μαγγάνων, τοῦ ἀγίου Κασσιανοῦ, τάξαι με εἰς τὸ δωρηθῆν μοι ἀδελφᾶτον παρὰ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλέως. στ. 57.

(στίχοι πολιτικοί) εὐθάνει μέχρι τοῦ στίχου 122, τὸ δὲ δεύτερον (στίχοι ἱαμβικοί) μέχρι τέλους μετὰ τῶν αὐτῶν τῶν δύο μερῶν ἴσως ἐξέπεσαν ἢ ἐπιγραφή τοῦ δευτέρου (ἀρχὴ τοῦ φύλλου 80^r) ἐν τῷ κώδικι τελευταίως ἐτέθη ἐπιγραφή (ἴσως ὑπὸ τοῦ Neumann): ἕτερος κατὰ Κορράδου Γερμ. XXII Miller 758—9. XXIII Miller 759—61. XXIV Mill.

761—3. XXV Mill. 763. XXVI Mill. 280—282. XXVII 341—3. XXIX Mill.

763—4. XXXI Mill. 765—6. XXXII Mill. 766—7. XXXIII Mill.

303—310. XXXIV Mill. 767. XXXV Μαγγάν. 10—11.

XXXVI (fol. 43^r—43^v) Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα· πρὸς τὸν δραξάμενον τῆς λέξεως τοῦ θερμουργοῦ διενισταμένου μὴ σημαίνειν τὸν θερμουργὸν τὸν δραστήριον καὶ θερμὸν περὶ τὸ ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ τὸν μικρόψυχον καὶ ὀλίγωρον· ἐλέγχει γοῦν ὁ λόγος τὸν τοιοῦτον ὡς κακῶς ἐπιλαβόμενον τῆς σημασίας τοῦ θερμουργοῦ. στ. 41.

XXXVII (fol. 43^v) Περί τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. στ. 24.

XXXVIII (fol. 43^v—44^r) Δεητήριος περὶ ζώσης ἀλώπεκος. στ. 88.

Ἦτοι ἐν ὄλῳ στίχοι 7596 ἀναφέρονται εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν ἢ ἐξυμνοῦντες τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἢ περιέχοντες παράκλησιν τοῦ ποιητοῦ, ὅπως ὁ αὐτοκράτωρ χάριση αὐτῷ τὴν δωρεάν τοῦ ἀδελφάτου.

Δεύτερον, μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ κώδικι περιεχομένων ποιημάτων γράφεται ἢ πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν, σύζυγον τοῦ Ἀνδρονίκου, ἀδελφοῦ τοῦ Μανουήλ, ἢ ὡς ἐκ μέρους αὐτῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἢ περιγράφει τὰς τύχας αὐτῆς καὶ τῆς οἰκογενείας τῆς· εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτης ὑπάγονται τὰ ἑξῆς.

XIX (fol. 33^r—34^r) Ἐπάσματα εἰς τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος, τοῦ αἰοιδίμου κυρ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ. στ. 221.

XX (fol. 34^r—34^v) Εἰς τὴν κυρὰν Θεοδώραν τὴν τοῦ σεβαστοκράτορος καὶ τὸν σύζυγον αὐτῆς, τὸν ἀδελφὸν τοῦ ρηγὸς τῆς Ἀλαμανίας. στ. 96.

XXI (fol. 34^v—35^r) Ἐπάσματα ἕτερα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ αἰοιδίμου σεβαστοκράτορος κυρὸν Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν. στ. 95.

XXX (fol. 41^r) Ἐπιστολὴ εἰς τὸν γάμον τῆς κυρᾶς Εἰρήνης τῆς θυγατρὸς τῆς ἐξηρημένης Κομνηνῆς, τῆς πρώτης θυγατρὸς τοῦ αἰοιδίμου σεβαστοκράτορος κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Πορφυρογεννήτου. στ. 60.

XXXIX (fol. 44^r—47^r) Ἀνεπίγραφον κἀποστεινεται πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ σεβαστοκράτορος, Ἰωάννην τὸν Κομνηνόν. στ. 490.

XLI (fol. 49^r—51^v) Δεητήριος εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ὡς ἀπὸ τῆς σεβαστοκρατορίσεως. στ. 309.

XLIV (fol. 53^r—56^v) Τῇ τῶν φυσικῶν ἡδονῶν ὑπερτέρα, τῇ σωφρονούσῃ, τῇ λογικῇ πρυγόνι· παραινετικὸς εἰς γάμου κοινωνίαν κἀποστεινεται πρὸς τὴν Κομνηνὴν Μαρίαν τὴν πρώτην θυγατέρα τοῦ σεβ. Ἀνδρονίκου. στ. 496.

XLV (fol. 56^r—57^v) Εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν· θρηνητικὸς λόγος,

XXXVIII Mill. 531—23.

XIX Mill. 288—293.

XX Neumann σ. 65—68.

XXX Mill. 764—5.

XLV Mill. 768—9.

ὅτε ὁ βασιλεὺς προσέταξεν ἐξελθεῖν τὸν λοιπὸν υἱὸν τοῦ σεβαστοκράτορος, τὸν Κομνηνὸν κυρὸν Ἀλέξιον, ἔτι νέον ὄντα εἰς τὸ ταξιδίον. στ. 204.

XLVI (fol. 57^v—59^r) Εἰς τοῦ σεβαστοκράτορος τὸν υἱόν, τὸν πρωτοσεβαστὸν καὶ πρωτοβεστιάριον ἀποσταλέντα ἀπὸ τοῦ ταξιδίου παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν μεγαλόπολιν. στ. 317.

XLVII (fol. 59^r—61^v) Ἀνεπίγραφον <ἀποστεινεται πρὸς τὸν Διομήδην, σύζυγον τῆς Εὐδοκίας, θυγατρὸς τοῦ σεβ. Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ>. στ. 342.

XLVIII (fol. 61^r—63^v) Ἀνεπίγραφον <πρόκειται περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Διομήδους>. στ. 409.

IL (fol. 63^r—64^v) Προσφωνηματικὸς εἰς τὴν πάντιμον Κομνηνὴν, τὴν θυγατέρα τοῦ αἰοδίου σεβαστοκράτορος κυροῦ Ἀνδρονίκου καταλαβοῦσαν ἀπὸ τοῦ ταξιδίου πενθοῦσαν ἔτι τὴν ἑαυτῆς μητέρα, τὴν σεβαστοκρατόρισσαν. στ. 180.

L (fol. 64^r—65^v) Προσφωνηματικὸς εἰς τὸν γαμβρὸν τοῦ αἰοδίου σεβαστοκράτορος, τὸν Καντακουζηνόν, ἐπιγραμβρευθέντα θελήσει τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὴν Κομνηνὴν, τὴν πρώτην θυγατέρα τοῦ σεβαστοκράτορος κυροῦ Ἀνδρονίκου. στ. 230.

LI (fol. 65^r—66^v) Ἀνεπίγραφον <ἀναφέρεται εἰς τὸν Καντακουζηνόν, ὡς καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἴσως θεωρητέον ὡς συνέχεια αὐτοῦ>. στ. 189.

LII (fol. 66^r—66^v) Προσφωνηματικὸς εἰς τὴν Κομνηνὴν, τὴν θυγατέρα τοῦ αἰοδίου σεβαστοκράτορος, ἐπανελθοῦσαν ἀπὸ τοῦ ταξιδίου καὶ εὐροῦσαν τὴν σεβαστοκρατόρισσαν ἐν τῷ Παντοκράτορι. στ. 54.

LIII (fol. 66^v—67^r) Προσφωνηματικὸς εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, ὅτε ἡ κυρὰ Θεοδώρα ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἡ συζευχθεῖσα τῷ ἀδελφῷ τοῦ ρηγὸς Ἀλαμανίας, ἐπανάξευξεν ἀπὸ τοῦ ταξιδίου μετὰ τῆς ἀυταδέλφης αὐτῆς, τῆς Κομνηνῆς, ἔτι μητρὸς αὐτῶν ἐν τῷ Παντοκράτορι διαγούσης. στ. 128.

LIV (fol. 67^v) Εἰς Ἀντιοχιτικὸν ἱμάτιον χρυσοῦν, ἔκφρασις· ἡ δὲ ὑπόθεσις τοῦ λόγου ἔπαινος τῆς κόρης, τῆς πρώτης θυγατρὸς τῆς Κομνηνῆς, τῆς θυγατρὸς τοῦ αἰοδίου σεβαστοκράτορος κυροῦ Ἀνδρονίκου. στ. 82.

LV (fol. 68^r) Εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. στ. 12.

LVI (fol. 68^r) Δεητήριος εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν ἐπὶ ὀργὴν κινηθεῖσαν κατ' ἐμοῦ διὰ τὸ ἀτυχῆσαί με ἐν τινὶ δουλείᾳ αὐτῆς. στ. 31.

LVII (fol. 68^r—69^v) Λόγος παριστῶν τὸ πάθος τῆς σεβαστοκρατο-

ρίσσης και τὴν νόσον, ἣν ἐνόσησεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Παντοκράτορος διάγουσα. στ. 281.

LIX (fol. 71^r—71^v) Τοῦ Προδρόμου πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν δεητήριος. στ. 71.

LX (fol. 71^v—72^r) Λόγος εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν· ποιῶντος αὐτοῦ δικαστὴν ἐν τούτῳ αὐτὴν περὶ τοῦ ἀδελφάτου, ὅπερ ὑπέσχοντο αὐτῶ οἱ αὐθένται αὐτοῦ, ἤγουν ὅτε σεβαστοκράτωρ καὶ αὐτὴ ἡ σεβαστοκρατόρισα. στ. 102.

LXIV (fol. 77^r—77^v) Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν δι' ἰάμβων παρηγορητικῆ. στ. 279.

LXV (fol. 77^v—78^v) Στίχοι ἐν τῷ ναῶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐν τοῖς τοῦ Κύρου, ἀποστοματισθέντες κατὰ τοὺς καιροὺς καθ' οὓς ἀτυχῶς εἶχεν ἡ συζευχθεῖσα τῷ σεβαστοκράτορι κυρῷ Ἀνδρονίκῳ τῷ πορφυρογεννήτῳ συνετωτάτῃ σεβαστοκρατόρισα. στ. 280.

LXVI (fol. 78^v—79^r) Ἄλλοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ ἀναγνωσθέντες ἑορταζούσης τῆς σεβαστοκρατορίσσης· ὑπόθεσις δὲ τούτοις τοῖς ἰάμβοις ἡ θλιψὶς αὐτῆς. στ. 196.

LXVII (fol. 79^r—79^v) Καὶ οὗτοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ ἐν ἑορτῇ σεβαστοκρατορικῇ ἀνεγνώσθησαν. στ. 147.

LXVIII (fol. 79^v—80^r) Καὶ οὗτοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ τῆς παρθένου καὶ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. στ. 127.

LXIX (fol. 80^r) Καὶ οὗτοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. στ. 67.

LXX (fol. 80^r—80^v) Οἱ παρόντες στίχοι ἀνεγνώσθησαν ἐν τῷ ναῶ τοῦ οἴκου τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐν τῷ τοιούτῳ ναῶ καὶ ἑορταζομένης καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ὀδηγητρίας. στ. 125.

LXXI (fol. 80^v—81^r) Καὶ οὗτοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ ἀνεγνώσθησαν. στ. 92.

LXXII (fol. 81^r) Καὶ οὗτοι ἐν τῷ αὐτῷ ναῶ καὶ διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. στ. 87.

LXXXVII (fol. 82^r) Οὗτοι οἱ στίχοι εἰσὶ γεγραμμένοι ἐν τῷ ἁγίῳ ἐγχειρίῳ, τῷ κρεμαμένῳ ἔμπροσθεν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ἁγιοσσορίσσης κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων, τῷ γεγονόσι παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης. στ. 24.

LXXXVIII (fol. 82^r) Εἰς τὴν σκέπη τῆς αὐτῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου

LX Τὸ ἐν τῷ χειρογράφῳ σεβαστοκράτωρ εἶνε προφανὲς λάθος, διότι τὸ ποίημα ἀποτίναται εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρῶτο σεβαστόν, Ἰωάννην Κομνηνόν.

LXX—LXXII Miller *Annuaire* σ. 20—30.

LXXXVII—VIII *Annuaire* σ. 33—35.

τῆς Ἀγιοσωριτίσσης γενομένην καὶ αὐτὴν παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης. στ. 14.

LXXXIX (fol. 82^r) Καὶ οὗτοι οἱ στίχοι εἰς ἅγιον ἐγγεῖριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ὁδηγητρίας, γεγονός καὶ αὐτὸ παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης. στ. 31.

XC (fol. 82^r) Εἰς ἐγγεῖριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Βασιωτίσσης γεγονός παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης. στ. 18.

XCI (fol. 82^r) Ἐτεροὶ εἰς ἅγιον ἐγγεῖριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐν τοῖς Κύρου γεγονός παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης. στ. 20.

XCII (fol. 82^v) Ἐτεροὶ εἰς ἅγιον ἐγγεῖριον γεγονός παρὰ τῆς αὐτῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐν τῇ ὑπεραγίᾳ Θεοτόκῳ τῆς Πηγῆς. στ. 24.

XCIII—XCIV (ibid.) Εἰς ἅγια ποτηροκαλύμματα γεγονότα παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης (δύο ποιήματα ἀνά 12 στ.). στ. 24.

XCV (ibid.) Εἰς ἅγιον ἐγγεῖριον γεγονός παρὰ τῆς ὑπερτίμου Κομνηνῆς τῆς θυγατρὸς τοῦ αἰοιδίμου σεβαστοκράτορος κυροῦ Ἀνδρονίκου. στ. 36.

XCVI (ibid.) Ἐτεροὶ εἰς ἅγιον ἐγγεῖριον, γεγονός καὶ αὐτὸ παρὰ τῆς αὐτῆς. στ. 18.

XCVII (ibid.) Εἰς λάμναν ἀργυρᾶν γεγονοῦσαν εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τῆς Βλαχερνιτίσσης παρὰ τῆς ὑπερτίμου Κομνηνῆς. στ. 18.

XCVIII—XCIX (ibid.) Εἰς τὸ φλάμουλον τοῦ πρωτοσεβαστοῦ. (δύο ποιήμ. 16+8 στ.). στ. 24.

C (fol. 83) Οὗτοι πρὸς τὴν αὐτοκρατορίσσαν, τὴν σεβαστοκρατορίσσαν πρὸς τὸν ὠκεανόν. στ. 24.

CVI (fol. 83^v—85^v) Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν. στ. 785. Ἦτοι ἐν ὄλῳ στίχοι 6859.

Τρίτην κατηγορίαν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἀποτελοῦσι τὰ ποιήματα τὰ γραφόμενα κατὰ παραγγελίαν ἄλλων προσώπων ἐκτὸς τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς σεβαστοκρατορίσσης, ἢ ἀποτεινόμενα εἰς ἄλλα πρόσωπα εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται τὰ ἑξῆς.

XL (fol. 47^r—49^s) Ἐπιτύμβιος αἶνος ὁμοῦ καὶ θρηῆνος εἰς τὸν πανευτυχέστατον γαμβρόν τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ρωμαίων Ἰωάννου τοῦ πορφυρογεννήτου, κύριον Μανουὴλ τὸν Ἄνεμᾶν. στ. 424.

LVIII (fol. 69^v—70^r) Μονωδία ἐπὶ τῷ σεβαστῷ, τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου Ἰσαακίου τοῦ σεβαστοῦ, τῷ συζύγῳ τῆς σεβαστῆς, τῆς βασιλίσσης, πληγέντι ξίφει τὴν χεῖρα. στ. 265.

LXXXIX Mill. Recueil σ. 692. XC—XCVII Annuaire σ. 35—41. XCVIII—XI Mill. Rec. σ. 583. C Annuaire σ. 41—2. CVI Mill. Rec. 530—31, 571, 597—8, 614, 649—50. LVIII Mill. Rec. σ. 772—774.

LXI (fol. 72 — 73^r) Παρηγορητικὸς τῆ θυγατρὶ τῆς πορφυρογεννήτου κυρᾶς Θεοδώρας, τῆς αὐταδέλφης τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμαίων., τοῦ πορφυρογεννήτου κυροῦ Ἰωάννου, τῆ συζύγῳ Καμμύτζη, ἐξ αἰτήσεως εὐνοῦχου τινὸς οἰκειοτάτου ἀνθρώπου αὐτῆς. στ. 177.

LXII (fol. 73^r—74^v) Μονωδία ἐπὶ τῆ αὐτῆ ὑποθέσει. στ. 214.

LXXIII—LXXX (fol. 81^r—81^v) Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον τὴν ἐν τῆ σεβασμῖα μονῆ τῆς Πέτρας ἐξ αἰτήσεως γεγονότες τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῆ λήξει γεγονότος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ καθηγουμένου <οκτώ δεκαεξάστιχα ποιήματα>. στ. 128.

LXXXI (fol. 81^r) Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ <κατὰ παραγγελίαν Εὐφημιανοῦ τινος>. στ. 30.

LXXXII (ibid.) Εἰς τὴν ὑπαπαντὴν <κατὰ παραγγελίαν Εὐφημιανοῦ>. στ. 30.

LXXXIII—LXXXVI (fol. 81^v—82^r) Οὗτοι οἱ στίχοι ἐγένοντο εἰς τὸν χαιρετισμὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ πανσεβάστου ἐκείνου πρωτοσεβαστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰσαακίου <τέσσαρα ποιημάτια>. στ. 23.

CXI—CXII (fol. 85^v—86^r) Οἱ ἅγιοι Θεόδωροι ὁ Τήρων καὶ ὁ στρατηλάτης πρὸς ἀλλήλους φασὶ ταῦτα ὑπὲρ τοῦ Μαχηταρᾶ Ἰωάννου <2 ποιήμ.>. στ. 32.

CXIII—CXVI (fol. 86^r) Πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωαννίκιον ἀπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἰωαννικίου τοῦ Λογαρᾶ <4 ποιημάτια ἀνὰ 12 στ.>. στ. 48.

CXIX (fol. 86^v) Ἐπιτύμβιοι ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀδομένου ἐκείνου Στραβορωμανοῦ πρὸς τοὺς τρεῖς αὐταδέλφους αὐτῆς θρηνηλογομένης, ὡς ἐκείνη συνήγαγε πρὶν διεστῶτα τὰ λείψανα ἐν ἐνὶ τόπῳ. σ. 36.

CXX (ibid.) Εἰς τὸν Στραβορωμανόν. στ. 30.

CXXI (ibid.) Ἐπιτύμβιοι. 30.

CXXII (ibid.) Ἐπιτύμβιοι ἐκ προσώπου τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀποιχομένου Ἀνεμᾶ καὶ τῆς κυρᾶς Θεοδώρας, ἥτις συνεζεύχθη τῷ Ἀγγέλῳ. στ. 40.

Ἐν ὄλῳ στίχοι 1507.

Τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν κατηγορίαν ἀποτελοῦσι τὰ ποιήματα, τὰ ὅποια δὲν φαίνεται ὅτι γράφονται κατὰ παραγγελίαν ὠρισμένων προσώπων οὐδὲ ὅτι ἀποτείνονται εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, ἀλλὰ προέρχονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἢ γράφονται κατὰ παραγγελίαν ἀγνώστων προσώπων· τοιαῦτα εἶνε τὰ ἐξῆς.

LXI—LXII Mill. Rec. 503—511.

LXXIII—LXXX Mill. Rec. 544—547.

LXXXI—VI Annuaire σ. 30—33.

CXI—VI Ann. σ. 47—50.

CXIX—XXII Ann.

σ. 52—57.

XLII (fol. 51^v—52^r) Εἰς τὸν βίον, εἰς τὸν κόσμον. στ. 143.

XLIII (fol. 52^v—53^v) Εἰς τὸν ἔρωτα. στ. 161.

LXIII (fol. 74^v—76^v) Ἐπιτάφιος ἐπὶ τῷ Ἀντιόχῳ τελευτήσαντι καὶ παραμυθητικὸς ὁμοῦ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ καὶ θυγατρὶ· τῇ δὲ ἀληθεῖα λόγος δεικνύς πῶς δεῖ πενήθρεις γράφειν λόγους ἐπὶ τοῖς ἀποικοινομένοις· οὐδὲ γὰρ ἀνάγκη μοί τις τοῦτον πρὸς γυναῖκα γράφειν γραμμάτων ἀμέτοχον καὶ ἄλλως μὴ δυναμένην ἐπιβάλλειν πλοκαῖς λόγων. στ. 436.

CI (fol. 83^r) Οὗτοι οἱ στίχοι ἀνεγνωσθησαν ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ὁδηγητρίας ἀναγιγνωσκομένων ἐν αὐτῷ τῶν Κλημεντίων. στ. 57.

CII (ibid.) Εἰς σταύρωσιν. στ. 12.

CIII—CIV (ibid.) Εἰς ἀποκαθήλωσιν <δύο ποιήματα>. στ. 15.

CV (ibid.) Εἰς ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου. στ. 25.

CVII (fol. 85^v) Εἰς τινὰ γραμματικὸν ἄριστον ἀτυχέστατον δέ. στ. 29.

CVIII—CX (ibid.) Εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν στρατηλάτην <τρία ποιήματα>. στ. 25.

CXVII (fol. 86^r) Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. στ. 43.

CXVIII (ibid.) Εἰς τὸν χαιρετισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. στ. 18.

CXXIII—CXXVI (fol. 87^r) Εἰς τὴν γέφυραν, τὴν ἐν τῷ τῆς Ἀβύδου πορθμῷ παραδόξως παρὰ τοῦ κρατίστου αὐτοκράτορος κυροῦ Μανουὴλ τοῦ πορφυρογεννήτου γεγονυῖαν <τέσσαρα ποιήματα>. στ. 46.

CXXVII—CXLII (fol. 87^r—87^v) Στίχοι εἰς γέροντα λαβόντα νέαν γυναῖκα <δεκαεὶς ἐπιγράμματα>. στ. 123.

Ἐν ὄλφ. στ. 1133.

Τὰ ποιήματα τῶν δύο πρώτων κατηγοριῶν εἶνε οὕτως συνδεδεμένα μεταξὺ ἀλλήλων, ὥστε οὐδεμία ὑποψία δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν συγγραφέα· οὐχ ἦττον πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν ἅς ἀκολουθήσωμεν τὸν μίτον, τὸν συνδέοντα αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα. Συνδεδεμένα μεταξὺ ἀλλήλων φαίνονται κατὰ πρῶτον τὰ 4 πρῶτα ποιήματα, τὰ ὅποια καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ χειρογράφου εἶνε ἔργα ἐνὸς συγγραφέως <τοῦ αὐτοῦ>. Ὁ τοῦ δευτέρου στίχος 19.

Ἄβαλε, μεγαλότολμε καὶ θερμουργὲ καρδία.

Φαίνεται ὅτι ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τινὰ τῶν συγχρόνων κριτικῶν νὰ ψέξῃ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως θερμουργός, ὅπερ δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν ποιητὴν νὰ γράψῃ πρὸς ἀπολογίαὺν τὰ κατόπιν εὑρισκόμενα ποιήματα, τὸ XXXVI καὶ

CI—CV Annuaire 42—46. CVII Mill. Rec. 630—31. CVIII—CX Annuaire 46—47. CXXVII—VIII Ann. 50—52. CXXIII—VI Mill. Rec. 541—2, Ann. 57—8. CXXVII—XLII Ann. 58—63

XXXVII. Ἐν τῷ τετάρτῳ ἀπευθύνονται ἐκ μέρους τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ οἱ ἐξῆς στίχοι:

- 169 Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ πόρρωθεν τὸν ὕμνον ἐξυφαίνω
καὶ πάλιν σοὶ τὸ σύννηθες ἀφοσιῶμαι χρέος,
σύ δὲ γηράσαν παλαιὸν παρακατέχεις χρέος.
ἀπόδος γοῦν τὴν ὀφειλὴν κἄν ἐν καιρῷ τοιούτῳ
ὅποτε συναγάλλονται καὶ συσκιρτῶσι πάντες
καὶ δὸς τὴν ἀγαλλίασιν κάμοι τῷ κεκμηκότι
- 175 χάριν αὐτῆς τῆς ὀφειλῆς, τῆς προὔπεσχημένης·
ὀφείλεις γὰρ εὐεργετεῖν, οὕς ἂν εὐεργετήσης,
ὥσπερ ὀφείλων καὶ Θεὸς ὁ μηδαμῶς ὀφείλων
ἀνταποδοῦναι λέγεται παντὶ τὴν εὐποιῶν·
ἔχει γὰρ χρέος εὖ ποιεῖν ὁ πλάστης τοὺς πλασθέντας
- 180 καὶ βασιλεὺς εὐεργετεῖν ὀφείλει τοὺς αἰτοῦντας,
ἐκδυσωποῦντας ἐλεεῖν, οἰκτεῖρειν δεομένους.
προσκαρτερῶν ἐγήρασα, προσμένωνν κατεκάμφθην,
σύ δὲ παρεπροθέσμησας καὶ πρόστιμον ὀφείλεις
ὁ βασιλεὺς ὁ συμπαθὴς, ὁ φίλοικτος, ὁ πρᾶος.
- 185 τίς εἶδεν αὐτοκράτορα, μονάρχην ὀφειλέτην;
τίς ἔγνω ροῦν Πακτώλιον παρακρατοῦντα ψῆγμα;
ἐκδυσωπῶν ἠτόνησα, δὸς μοι, χριστέ, τὸ δῶρον·
ὑπέσχεο καὶ κατένευσας, δὸς ὑποσχέσει τέλος·
ἐνάρκησαν οἱ δάκτυλοι χαράττοντες δεήσεις·
- 190 καιρὸς ἀγαλλιάσεως, συγγέγηθα, συγχαίρω,
ἀλλὰ τὸ χαῖρον τῆς ψυχῆς κεκολασμένον ἔχω
καὶ μοι τὸ γῆθος ἀποσπᾶ παρεμπεσόν τὸ θλίβον
καὶ τὸ λυποῦν τὴν χαρμονὴν τῆς νίκης ὑποτέμνει.
ἀλλὰ γὰρ νίκησον κάμοῦ τὴν λύπην, αὐτοκράτορ,
- 195 καὶ σβέσον ταύτης τὸν φλογμὸν ἐν ἐρυθραῖς ρανίσαι·
σωτήρ μοι ζωοπάροχος ἐν ταύταις χρηματίσας.

Τὸ περιεχόμενον τῶν στίχων τούτων δίδει ἡμᾶς νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ ποιητὴς αἰνίττεται τὴν δωρεάν τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου, ἐπομένως τὸ ποίημα τοῦτο εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα, ἐν οἷς πρόκειται περὶ τῆς δωρεᾶς ταύτης. Ἐκδίδοντες τὴν περὶ Προδρόμων πραγματείαν καὶ τὰ Μαγγάνεια, ἐνομιζομεν ὅτι τὰ ποιήματα τὰ σχέσιν πρὸς τὴν δωρεάν ταύτην ἔχοντα εἶνε μόνον ἕξ, διότι τότε οὔτε τὸν Mingarelli εἶχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, οὔτε ἄλλα ποιήματα τοῦ κώδικος ἐκτὸς τῶν ἕξ ἐκείνων, σήμερον ὁμως βλέπομεν ὅτι τοιαῦτα ποιήματα εἶνε περισσότερα ἐν τῷ κώ-

δικι, ὡς δεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἢ τοῦ περιεχομένου· ἐκτὸς τοῦ V, X, XIII, XVII, XXVIII, XXXV καὶ LX, ἐκτὸς τοῦ XXXVIII περὶ οὗ καὶ πρότερον ἐγράψαμεν, ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν δωρεάν, εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ποιήματα XV, XVIII, XXXIV καὶ LIX περὶ ὧν γενήσεται ἰδιαιτέρως λόγος κατωτέρω.

Τὰ ἤδη ἀριθμηθέντα ποιήματα οὐ μόνον ἕνεκα τοῦ ὕφους, ἀλλὰ καὶ ἄλλων λόγων συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα παρέχουσιν ἤδη εἰς τὸν ἀναγνώστην ἀρκετὸν ὕλικόν περὶ τῶν διαφόρων περιστατικῶν τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ· τὰ παράπονα περὶ πενίας, τὸ γῆρας, ἡ δωρεὰ τοῦ ἀδελφάτου εἶνε γνωρίσματα χαρακτηριστικώτατα τοῦ ποιητοῦ. ὥστε ἐπὶ τούτων βασιζόμενός τις δύναται εὐκόλως νὰ ἀνεύρη τὸν μίτον τῆς σχέσεως, τὸν ὑπάρχοντα μεταξὺ ὄλων σχεδὸν τῶν ποιημάτων τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κατηγορίας. Ἐκτὸς τούτου ὁμως καὶ ἄλλα δύνανται νὰ εὑρεθῶσι χαρακτηριστικά, ἀποκαθιστῶντα τὴν ὑπάρχουσαν σχέσιν μεταξὺ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος. Ἄν στρέψωμεν τὴν προσοχὴν π. χ. εἰς δύο τῶν ἄνω μνημονευθέντων ὡς μαγγανείων, τὸ LIX καὶ LX, θὰ ἴδωμεν τὴν σχέσιν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ ποιητοῦ καὶ τῆς σεβαστοκρατορίσσης Εἰρήνης, συζύγου τοῦ Ἀνδρονίκου, ἀδελφοῦ τοῦ Μανουήλ, καὶ θὰ πεισθῶμεν ὅτι ὁ ποιητὴς εὐρίσκειται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς σεβαστοκρατορίσσης· τοιοῦτον συμπέρασμα δίδουσιν οἱ ἀκόλουθοι στίχοι:

- LIX Ὅ πάντων εὐτελέστερος καὶ πενιχρὸς σου δοῦλος
τὴν συμπαθῆ μου δέσποιναν τολμῶν ὑπομιμνήσκω·
δέσποινα χριστομίμητε, ψυχὴ συμπαθεστάτη,
καὶ ψυχὴ περιθάλπουσα νεκρωτικῆς ἐνδείας,
5 δέσποινα, πρόσχες δουλικοῖς ἱκετηρίαις λόγοις,
ἐνώτισαι καὶ ῥήματα πανευτελοῦς σου δούλου·
πολλάκις γὰρ ἐπήκουσας ρητορικῶν μοι λόγων
ἤδη πληρῶ δουλεύων σοι δωδεκαταῖον κύκλον . . .
15 ἀλλ' ἤδη καὶ γεγήρακα καὶ κέκμηκα δουλεύων
καὶ κατεκάμφθην ὡς ὄρᾳς καὶ σκιάζω καὶ τὸ γόνυ . . .
28 τοῖς ἐν τῇ πόλει δούλοις σου κάμῃ συγκαταριθμῆι
καὶ συμπολιτογράφησον πολίταις ὑπηρεταῖς,
ζυγὸς καὶ γὰρ πολιτικὸς τὴν δέσρην οὐ βαρύνει·
χρηστὸς ἐκεῖνος ὁ ζυγὸς καὶ κοῦφον τὸ φορτίον,
τοῖς ἐνδον συγκατάταπτε τὸν ἀσθενῆ σου δοῦλον,
τοῖς δ' ἔξω συγκατάλεγε τοὺς ὄντας ρωμαλέους.
- LX¹⁵ συγγνώμην, πρωτοσεβαστέ, πρὸ δίκης μοι παράσχου
κατὰ γὰρ σοῦ τὸ πρότερον ταύτην κινῶ τὴν δίκην,

- τὸ δ' ἄλλο πάλιν πρόσωπον μικρὸν ἀναμεινάτω
 ἰδοῦ ροπή μοι δέδοται ψυχῆς φιλοικτοτάτης
 τῆς ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ὁδοῦ παραχωροῦσα,
 20 ἰσχία γάρ μοι πάσχουσι καὶ γόνατα σαθροῦται, . . .
 41 οὐκ ἤθελον μετάστασιν οὐδὲ τὸ μεμακρύνθαι,
 οὐκ ἐπηυχόμην χωρισμὸν οὐδὲ τὸ ξενωθῆναι,
 ἀποσπασμὸν γάρ τῆς ψυχῆς τὴν ξένωσιν ἠγοῦμαι
 καὶ διαιροῦσαν μάχαιραν ὑμῶν τὴν ἀπουσίαν . . .
 48 ἄλλ' ὁ τοῦ χρόνου πέλεκυς ἄλλ' ἢ πολλὴ ξηρότης
 ἐκκόπτειν ἀπειλοῦσί με τοῦ σώματος τὸ δένδρον
 50 ἤδη τραχύ τι καὶ ξηρὸν γενόμενον ἐν γῆρει
 καὶ τὸν καρπὸν ἀποβαλὸν ὡς ἤδη πεπανθέντα
 ἂν οὖν τὴν βασιλεύουσαν, τὴν πόλιν καταλάβω
 καὶ τίς τυχὸν ἐκ τῶν ἐμῶν τυχαίως ἐρωτήσῃ,
 ἂν συνετάχθην ἀδελφοῖς ὀπλίτου μονοτρόποις
 55 σεπτοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ παρὰ τοῖς Μαγγάνοις,
 πῶς ἂν ἀπολογήσομαι καὶ τίνα προβαλοῦμαι; . . .
 76 εἰπέ καὶ σὺ πανσύνετε τί μοι πρὸς ταῦτα λέγεις,
 ἢ φρόνησις τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ σώφρων, ἢ κοσμία;
 ἐρυθρία; ἀπόκριναι, τὸν ἔλεγχον οὐ φύγῃς;
 ὑπέσχου καὶ κατένευσας καὶ ταῦτα τίς καὶ ποία;
 ἢ Κομνηνὴ, τὸ θαυμαστὸν τῆς ὑακίνθου χρῆμα . . .
 87 ἤδη τὸ πᾶν τετέλεκα, πρὸς τοὺς καιροὺς ἀντέστην,
 ὑπέστην, ἐκαρτέρησα συχνὰς ἀνωμαλίας,
 τὰς ἀντιθέτους ἔστερξα τῆς τύχης δυσκολίας
 λοιπὸν τὸν συντακτῆριον τοῦτον ὑφαίνω λόγον . . .

Ἐκ τῶν στίχων τούτων πειθόμεθα ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ δώδεκα ἔτη (LIX στ. 8) εὐρίσκειται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς σεβαστοκρατορίσσης, ὅτι (LX στ. 87 κ. ἐ.) ὑπέφερε πολλὰς ταλαιπωρίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ, ὅπερ σημαίνει ὅτι εἶνε ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ποιητὴν τὸν συνταλαιπωρούμενον καὶ συμπάσχοντα κατὰ τὸ διάστημα τῆς δυσμενείας καὶ καταδιώξεως τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ· τὴν δυσμένειαν ταύτην ἔχουσιν ὡς θέμα ἢ ὑπαινίττονται πολλὰ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος, π.χ. τὸ XX, XXXIX, XL, XLV, XLVI, II, L, LI, LII, LIII, LVII, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX. Ἐπὶ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης τοῦ ποιητοῦ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς σεβαστοκρατορίσσης στηριζόμενός τις, δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀποδώσῃ ὅλα τὰ ποιήματα τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἐκ-

τός δὲ τούτου καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ δεικνύουσι τὴν μεταξὺ τῶν ποιημάτων συνάφειαν π. χ. διὰ τοῦ: ἕτερος λόγος εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐπιγράφονται κατὰ συνέχειαν τὰ ποιήματα V, VI, VII, VIII, IX, διὰ τοῦ, Τοῦ αὐτοῦ, συνδέεται τὸ X πρὸς τὸ XI, διὰ τοῦ, Εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα συνδέονται μεταξὺ τῶν τὸ XIII, XIV, XV, XVI, XVII καὶ XVIII, παρομοίως συνδέονται τὰ XXII, XXIII, XXIV, XXV καὶ XXVI, καὶ τὰ XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI καὶ XXXVII. κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φθάνει τις εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλα τὰ ποιήματα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κατηγορίας εἶνε ἔργα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ· ἀλλὰ τούτου ἄπαξ γενομένου δὲν θὰ διστάσῃ κανεὶς νὰ ἀποδώσῃ καὶ τὰ λοιπὰ ποιήματα, τὰ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης κατηγορίας, εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον· τὸ ὕψος τοῦ ποιητοῦ, ἡ γλῶσσα, ὁ τρόπος τοῦ ἐπιγράφειν τὰ ποιήματα, πάντα ταῦτα σαφέστατα ἐλέγχουσι τὸν αὐτὸν κάλαμον· ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ περιστατικὸν τοῦτο, ὅτι ἡ διασωθεῖσα ἐπιγραφή ἐν ἐνὶ τούτων, τῷ LIX <Τοῦ Προδρόμου πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν>, ἔδωκεν, ὡς φαίνεται, ἀφορμὴν, νὰ ἀποδοθῶσι πάντα τὰ ποιήματα τοῦ κώδικος μόνῳ τῷ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις περιπλέον, ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ κώδικος εἶνε ἔργα τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Δὲν πρέπει δὲ νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητον καὶ τοῦτο, ὅτι τὰ ποιήματα τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ὡς ἐκ τῆς θέσεως, ἦν κατέχουσιν ἐν τῷ χειρογράφῳ, εἶνε συνδεδεμένα καὶ συμπεπλεγμένα πρὸς ἄλληλα.

Πολλὰ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος δύνανται ἀκριβῶς νὰ καταταχθῶσι χρονολογικῶς, διότι ἀναφέρονται εἰς γεγονότα γνωστὰ καὶ ὠρισμένα, ἄλλα τῇ βοθηθείᾳ τῶν πρώτων δύνανται ἐπίσης νὰ ὀρισθῶσι κατὰ προσέγγισιν. ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸς τὸ παρὸν δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἄρκει μόνον νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ γεγονότα εἰς ἃ ἀναφέρονται τὰ ποιήματα ἀνήκουσιν εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τοῦ 1142 καὶ 1166 ἔτους· τὸ ἀρχαιότερον τούτων εἶνε τὸ LXIV <ἐπιστολὴ πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν δι' ἰάμβων παρηγορητικῆ> γραφόμενον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸ 1142 ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρονίκου· εἰς τὰ νέωτερα δὲ ἀνάγεται τὸ VII γραφόμενον κατὰ τὸ 1164 καὶ τὸ XXXI <ἐπάσματα εἰς τὴν κυρὰν Θεοδώραν τὴν θυγατέρα τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς πορφυρογεννήτου κυρᾶς Μαρίας τῆς πρώτης θυγατρὸς τοῦ αἰοιδίμου αὐτοκράτορος Ρωμαίων κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ>, γραφὲν κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Castellani, ἐκδότου τοῦ ἐπιθαλαμίου τούτου <σ. 7>, κατὰ τὸ 1165 ἢ 1166 ἔτος¹⁾. Ἄν ὑπάρ-

1) Τὴν γνώμην τοῦ Castellani παραδέχεται καὶ ὁ E. Kurtz (Βυζ. Χρον. VII σ. 622). Ἐν παρόδῳ ἀνάγκη νὰ διορθώσωμεν μίαν ἀνακρίβειαν τοῦ Kurtz γενεαλογικῆς φύσεως παρεισφρήσασαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ ἀναφορικῶς τοῦ γαμβροῦ Ἰωάννου Κομποστεφάνου· παρὰ

χουσι καὶ τινὰ ποιήματα ἐκ τῶν μὴ δυναμένων νὰ ὀρισθῶσι χρονολογικῶς μεταγενέστερα τοῦ 1166, εἶνε ἀμφίβολον, διότι ὁ ποιητής, ὅστις καὶ ἐν τοῖς σχετικῶς ἀρχαιοτέροις ποιήμασιν αὐτοῦ παραπονεῖται διὰ τὸ γῆρας, τὴν ποδάγραν καὶ τὴν λοιπὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, βεβαίως δὲν παρέτεινε τὸν βίον αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ.

Ἄπαξ παραδεκτοῦ γενομένου ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ κώδικος εἶνε ἔργα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως οὐδεμία ὑπολείπεται δυσκολία πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ συμπεράσματος, ὅτι τὰ ἐν τῷ κώδικι ποιήματα οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον καὶ ὅτι κακῶς μέχρι τοῦδε ἐπεκράτει τοιαύτη γνώμη. Διότι, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔγεινε φανερόν εἰς πολλὰ τῶν ποιημάτων ὁ πραγματικὸς ποιητὴς τοῦ κώδικος κάμνει λόγον περὶ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου· ἀκριβῶς δὲ εἰς ἐν τῶν μαγγανείων τούτων ποιημάτων γίνεται ρητὴ μνεία περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, τὸ XXXV:

- στ. 27 πτοεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος ὁ προδραμῶν ἐκεῖνος,
ὁ ρήτωρ ὁ περὶφημος, ὁ προτεθρυλλημένος,
ἡ χελιδὼν ἡ μουσουργός, ἡ λαλιστάτη γλῶττα,
30 μὴ τόπον ἐτοιμάζῃ μοι καὶ λίθον καὶ γωνίαν.
μονονουχὶ γὰρ προφωνεῖ καὶ προμαρτύρεται μοι
καὶ ρητορεύει καὶ θανῶν παρὰ νεκρῶν κευθμῶν
καὶ προκηρύττει καὶ βοᾷ καὶ τάδε μοι προλέγει·
ἐτοίμασον, ὁμότεχνε, τὰ σκεύη τῆς ἐξόδου,
35 εὐτρέπισον τοὺς πόδας σου κρηπίσι στερροτέραις·
ἤδη γὰρ μέλλεις στέλλεσθαι καὶ σὺ πρὸς ἐκδημίαν,
τὴν μακροτέραν ἀπασῶν καὶ τὴν δυσχερεστέραν . . .

Χωνιάτη (Θησαυρ. Ὁρθοδ. XXV, 13 p. 253 Migne) ὁ γαμβρὸς ὀνομάζεται ἀνεψιὸς τοῦ αυτοκράτορος Μανουήλ, ὅπερ ἐξηγῶν ὁ Κ. ὑποθέτει ὅτι τῆς ὀνομασίας ταύτης ἀξιοῦται ἕνεκα τοῦ γάμου αὐτοῦ· ἀγνοεῖ ὅμως ὁ Κ. ὅτι ὁ Ἰωάννης Κοντοστεφάνος ἦτο καὶ ἐξ ἀίματος ἀνεψιὸς τοῦ Μανουήλ, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Στεφάνου Κοντοστεφάνου καὶ τῆς Ἄννης Κομνηνῆς, ἀδελφῆς τοῦ Μανουήλ, ὡς φαίνεται ἐκ ποιήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης (cod. Thom. Roe XVIII fol. 459r) ἐνθα ἀριθμοῦνται τὰ τέκνα Ἄννης καὶ Στεφάνου Κοντοστεφάνου.

- στ. 16 σκυμνεύομαι δὲ τέταρτον τούτῳ γόνον
τὸν πρωτογενεὴ Κομνηνὸν Ἰωάννην
καὶ τὸν ποθεινὸν καὶ γλυκὺν Ἀλέξιον
καὶ τρίτον Ἀνδρόνικον ἐν τοῖς ἀνδράσι
μίαν δὲ καὶ θήλειαν Εἰρήνην λέγω.

Ζήτημα εἶνε πάντοτε ἂν ὁ Ἰωάννης οὗτος Κοντοστεφάνος εἶνε καὶ ὁ σύζυγος τῆς Θεοδώρας (πρῶτοι ἐξάδελφοι)· εἰς πᾶσαν περίστασιν ὅμως ὁ Χωνιάτης ἀναφέρων Ἰωάννην Κοντοστεφάνον ἀνεψιὸν τοῦ Μανουήλ, δὲν δύναται νὰ ἐννοῇ ἄλλον, παρὰ τοῦτον, τὸν υἱὸν τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Στ. Κοντοστεφάνου.

47 ταῦτα τὰ προφοιβάσματα τοῦ φίλου μοι Προδρόμου
συνέχει καὶ συμπνίγει με καὶ τρύχει καθ' ἡμέραν.

Ἐκ τούτου ἔπεται πρῶτον ὅτι ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος δὲν εἶνε ὁ αἰτῶν τὴν δωρεάν τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὅτι δὲν εἶνε ὁ συγγραφεὺς οὐδενὸς τῶν ἄλλων ποιημάτων τῶν ἐν τῷ κώδικι. Τοῦ καθ' ἑαυτὸ φανεροῦ τούτου ἀποτελέσματος δύναται νὰ φέρῃ τις συμπληρωματικῶς καὶ τὰς ἐξῆς ἀποδείξεις.

Ὡς γνωστὸν ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἀποθνήσκει κατὰ τὸ ἔτος 1153¹⁾. πολλὰ ἔμωζ ποιήματα τοῦ κώδικος ἐκτὸς τῶν μαγγανείων εἶνε γραμμένα μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο π. χ. τὰ VI (1156), VII (1164), VIII καὶ IX (1156), XIV (1156), XXI (1156), XXX (μετὰ τὸ 1155), XXXI (1165 — 6), XXXII, καὶ XXXIII (1156). ὥστε ἐκτὸς τῶν μαγγανείων καὶ ταῦτα λόγῳ χρόνου δὲν δύναται νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον.

Ἐκτὸς δὲ τούτου εὐρίσκονται καὶ ποιήματα ὠρισμένως τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου πραγματευόμενα τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ἣν βλέπομεν καὶ ἐν τισι τῶν ποιημάτων τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ π. χ. τοῦ Μανουὴλ Ἀνεμᾶ ἔχομεν ἀφ' ἑνὸς τὸ XL ποίημα εἰς πολιτικούς καὶ ἰαμβικούς στίχους γεγραμμένον κἀπὸ στίχ. 386 κ. ἐ. οἱ στίχοι ἰαμβικοὶ καὶ ἀνῆκον ὁμολογουμένως εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν μονωδίαν τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου τὴν ἐν τῷ Μαρκιανῷ 512 (fol. 261) καὶ Παρισηνῷ 854 (fol. 230) περιεχομένην καὶ ὑπὸ τοῦ E. Miller μεταξὺ τῶν ποιημάτων Φιλῆ ἐκδοδομένην (Manuelis Philae carmina II p. 356—365).

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Καμμύτζη γράφονται τὸ LXI καὶ LXII ποίημα τοῦ ἡμετέρου κώδικος· τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πραγματεύεται καὶ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ποίημα (πρβ. Migne Patrol. tom. 133 col. 1423—24).

Διὰ τὴν σεβαστοκρατορίσσαν, σύζυγον τοῦ Ἀνδρονίκου, γράφονται πολλὰ ποιήματα τοῦ ἡμετέρου κώδικος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἔχομεν γνήσια ποιήματα γραφόμενα χάριν αὐτῆς π. χ. ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι 436 (fol. 2^v) ὑπάρχει: Τοῦ Προδρόμου ὡς ἀπὸ τῆς σεβαστοκρατορίσσης πρὸς τὸν οἰκεῖον ἄνδρα· καὶ ἐκ τοῦ Παρισηνοῦ κώδικος 2075 (fol. 414^r) ἐξέδωκεν ὁ Boissonade (Anecd. Nova p. 371—388) ἕτερον ποίημα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Τοῦ σοφωτάτου Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ἰαμβοὶ μονωδικοὶ ἐκ προσώπου τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐπὶ τῷ ταύ-

1) Εἰς τὴν γνώμην ταύτην κατελήξαμεν ἀναφορικῶς τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου (βλ. Πρόδρομοι σελ. 12 καὶ 23, Μαγγάνεια σελ. 40), συμφωνήσαντες μὲ τὴν γνώμην τοῦ C. Neumann. ἀκριβέστεραι ἔρευναι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔπεισαν ἡμᾶς ὅτι τότε δὲν ἠπατήθημεν, ἀλλὰ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ ἐπανέλθωμεν καὶ πάλιν.

της ὁμόζυγι κείνη τὸ αὐτὸ ποίημα, ὅπερ βραδύτερον [1889] ἐξέδωκε καὶ ὁ Μ. Γεδεών, ἀποδώσας αὐτὸ τῇ σεβαστοκρατορίσσει. Ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἀλεξίου ὑπάρχει ποίημα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἐν τῷ κώδικι τῆς Μόσχας 437 col. 189^r <Καταλ. Βλαδιμήρου σ. 666>.

«Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» καὶ «εἰς τὴν ὑπαντήν» γράφονται τὰ LXXXI καὶ LXXXII ποιήματα τοῦ ἡμετέρου κώδικος, εἰς τὰ αὐτὰ ὅμως λήμματα ἔχομεν καὶ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἐπιγράμματα (Migne Patrol. 133 col. 1177—78, καὶ 1197—98).

Ἐπίσης «εἰς τὴν σταύρωσιν» καὶ «εἰς ἀποκαθήλωσιν» γράφονται τὰ ποιήματα CII—CIV τοῦ κώδικος, τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπάρχουσι καὶ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἐπιγράμματα (Migne Patr. col. 1194 καὶ 1207—8).

Ἐκ πάντων τούτων πείθεται τις ὅτι ποιητῆς τοῦ ἡμετέρου κώδικος οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον.

Κατόπιν τῶν ἐπιτευχθέντων ἀνωτέρω ἀποτελεσμάτων καιρὸς εἶνε νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὸ ζήτημα, ὁποῖός τις εἶνε ὁ ποιητῆς τοῦ κώδικος καὶ τίνας πληροφορίας παρέχουσι ἡμῖν τὰ ποιήματα τοῦ κώδικος περὶ τῆς καταγωγῆς, τοῦ βίου, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς δράσεως τοῦ νέου τούτου ποιητοῦ. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν πατρίδα ἔχομεν ρητὴν μαρτυρίαν ὅτι ἦτο Βυζάντιος· ἐκ τῶν ποιημάτων LIX καὶ LX βλέπομεν ὅτι ὁ ποιητῆς ἀπουσιάζων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς σεβαστοκρατορίσεως καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, τοῦ πρωτοσεβαστοῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ζητεῖ ἄδειαν ἀπολύσεως παρ' αὐτῶν διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, προσθέτων ὅτι, ἂν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ καπνὸς τῆς πατρίδος εἶνε ἐπιθυμητός, ἀφ' ἑτέρου ὁ χωρισμὸς καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῶν προστατῶν αὐτοῦ εἶνε ἐπίσης δυσάρεστα, καὶ δὲν θὰ προέβαινεν εἰς τοῦτο, ἂν δὲν τὸν ἠνάγκαζεν ἡ κατάστασις τῆς υἰείας του· οἱ παρέχοντες ἡμῖν ταύτας τὰς πληροφορίας στίχοι εἶνε οἱ ἑξῆς.

LX 33 Ἐνεκεν τούτου τοιγαροῦν ἀπαίρειν ἀναγκαῖον
 ὅπου φαρμάκων εὗρεσις ὅπου νοσοκομεῖα·
 ἀπαίρω τοίνυν ἐξ ὑγρᾶς καὶ σεσημμένης χώρας
 εἰς πόλιν τὴν θεούπολιν, εἰς πόλιν βασιλίδα,
 καὶ μὰ τὴν χάριν, ἣν πλουτεῖς τὴν τῆς φιλαγαθίας,
 καὶ μὰ τὸ χαρακτήρισμα τῆς πατρικῆς σου γνώμης
 ἐκεῖνο τὸ πρωτότυπον, τὸ γαληνὸν καὶ πρᾶον,
 40 τὴν τοῦ σεβαστοκράτορος ἀρχέτυπον εἰκόνα
 οὐκ ἤθελον μετὰστασιν οὐδὲ τὸ μεμακρύνθαι,

οὐκ ἐπηυχόμεν¹⁾ χωρισμόν, οὐδὲ τὸ ξενωθῆναι,
 ἀποσπασμόν γάρ τῆς ψυχῆς τὴν ξένωσιν ἠγοῦμαι
 καὶ διαιροῦσαν μάχαιραν ὑμῶν τὴν ἀπουσίαν —
 45 κὰν ἀληθῶς τῶν ποιητῶν ὁ κορυφαῖος ἔφη
 καὶ τῆς πατρίδος τὸν καπνὸν ἠδύ τι χρηματίζειν—
 ἀλλ' ἢ τῆς νόσου κάκωσις, ἀλλ' ἢ τῆς ἀσθενείας,
 ἀλλ' ὁ τοῦ χρόνου πέλεκυς, ἀλλ' ἢ πολλὴ ξηρότης
 ἐκλόπτειν ἀπειλοῦσί με τοῦ σώματος τὸ δένδρον
 50 ἤδη τραχύ τι καὶ ξηρὸν γενόμενον ἐν γῆρει
 καὶ τὸν καρπὸν ἀποβαλὸν ὡς ἤδη πεπανθέντα.

Ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του δύναται μεθ' ἱκανῆς πιθανότητος νὰ ὀρισθῇ κατὰ προσέγγισιν, διότι ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1150 τόσον συχνὰ παραπονούμενος περὶ τοῦ γήρατός του καὶ τῆς ἐκ τῆς ἡλικίας ἀσθενείας, δὲν δύναται, παρὰ νὰ ἐγεννήθη κατὰ τὸ τέλος τῆς προηγουμένης ἑκατονταετηρίδος, ἤτοι τῆς ἐνδεκάτης.

Περὶ τῆς καταγωγῆς του καὶ παιδεύσεως ὁμιλεῖ μὲν συχνάκις, ἀλλ' αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας μᾶς δίδει, εἶνε τόσον γενικαὶ καὶ ἀόριστοι, συχνὰ δὲ καὶ τόσον ἀντιφατικά, ὥστε εἶνε δύσκολον νὰ σχηματίσῃ τις ὠρισμένην γνώμην περὶ αὐτῶν· τοιοῦτοι π. χ. οἱ ἐπόμενοι στίχοι:

XVI 5 ἐγὼ δὲ βλέπων ρέοντα χρυσόρρειθρον Εὐφράτην,
 ἀντικρυς ἄλλον Ὑμηττόν, ἀντικρυς ἄλλο νέκταρ,
 παραδραμοῦμαι τὰς ροάς, οὐδὲ θαυμάσω ταύτας,
 ὡς χρὴ θαυμάζειν μέτοχον παιδεύσεως καὶ λόγου,
 οὐδὲ τὸν νοῦν εἰς τὰς ροάς τὰς χρυσαυγεῖς ἐμβάλλω

10 καὶ τοῖς Εὐφράτου ρεύμασι περιχρυσώσω τοῦτον;
 καὶ τί μοι τὸ διάφορον πρὸς τὸν χυδαῖον ὄχλον;

II 41 Εἶχον τοῦ λόγου τὸν Ἑρμῆν καὶ πρὶν ἐκ μαθημάτων,
 τὴν δημηγόρον ἤσκησα τῶν μουσοθρέπτων γλῶτταν,
 τὸ μέλος παρεζήλωσα τῆς Ἑρμογένους λύρας,
 ἐμιμησάμην τὸ κομψὸν τῶν Ἀπτικῶν ἀσμάτων,
 ἀλλ' εὔρον ἕτερον Ἑρμῆν κομψότερον ἐκείνου
 καὶ τὸ σεμνὸν καὶ γλαφυρὸν τοῦ νέου κατεπλάγην·
 σὺ γάρ ὁ πλήρης Ἄρεος, ὁ πλήρης τῶν τροπαίων,
 Ἑρμῆς μοι τούτων τῶν μελῶν ἐξ ἔργων ἀπεφάνθης
 καὶ τὴν ἐμὴν ἀπέξεσας ὡσεὶ γραφίδα γλῶτταν
 καὶ μελουργῶ καλλιγραφῶν τὸ μεγαλοῦργημά σου²⁾.

1) Στ. 42 cod. ἀπηυχόμεν.

2) Revue Archéol., Nouv. Sér. XXV p. 415.

- XVIII 67 τοιοῦτον γέγονα κάγω φυτὸν ἐκ γεννητόρων,
 ἦνθου ἐν μέσῳ τῶν πηγῶν τῶν ἱερῶν γραμμάτων,
 κατηρδεύομένη ὡς φυτὸν μαθήμασι ποτίμοις,
 ροδωνιὰν συνέλεξα πανσόφων παιδευμάτων,
 κρινωνιὰν ἀπήνθησα ποικίλων ἀρωμάτων,
 συνῆξα πάσαν σύνθετον τῶν μύρων εὐωδίαν,
 ἀλλὰ τῶν οἴστρων ὁ φλογμὸς καὶ τῶν παθῶν ὁ καύσων
 ἀλλ' ὁ τυφὸν, ἀλλ' ὁ πρηστήρ, ἀλλ' ὁ βαρὺς καικίας,
 ἀλλὰ τῶν χοίρων ἡ τροφή καὶ τὸ κερκαῖον πόμα,
 ἀλλὰ τὰ πολυκέφαλα βλαστήματα τῆς ὕδρας
 καὶ τῆς σαρκὸς ἡ χίμαιρα, τὸ πάνδεινον θηρίον,
 αἰσχίστως μετεμόρφωσαν ἐξανθρωπίσαντά με.
- XXXVI 2 Ἀπέστω φθόνος, αὔγουστε, μακρὰν τοῦ βήματός σου,
 οὐ γράφω πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ γὰρ εἰμι Γοργίας,
 αὐτὰ με παρανύπτουσι τὰ κατορθώματά σου
 ὁμολογεῖν τὰς πράξεις σου καὶ τὰς λαμπράς σου νίκας,
 ὡς ἔχω γλώττης καὶ φρενὸς καὶ τέχνης καὶ μεθόδου
 οὐκ ἔχω φράσιν ἀπτικήν, ἂν λέγῃ Δημοσθένης,
 ἂν Περικλῆς καταβροντᾷ, πτοοῦμαι καὶ τὸν ἦχον,
 ἂν δ' ἄλλοι λέγῳσιν τινες, ἐκὼν οὐκ ἀντιλέγω κτλ.
- XXXVII 15 ἀλλ' ὁ νομίζων τὸν θερμὸν ἀντὶ τοῦ μικροψύχου
 οὐκ εἶδεν, οὐκ ἀνέπτυξε Νικομαχείων δέλτον,
 οὐ μὰ τὰς μάχας τὰς φρικτὰς καὶ τὰς λαμπράς σου νίκας·
 εἰ γὰρ αὐτοῖς ἐνέτυχεν εἶχεν εἰδέναι πάντως
 ὅτι μεσότης τίς ἐστὶν ἡ μεγαλοψυχία
 20 τῶν ἄκρων τῆς χαυνότητος καὶ τῆς μικροψυχίας.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στίχων φαίνεται ὅτι ὁ ποιητὴς ἔτυχε παιδεύσεως ὅπως οὐκ ἐπιμεμηλεμένης, συναισθάνεται ὅτι πρέπει νὰ διαφέρῃ τοῦ χυδαίου ὄχλου, ἐπεδόθη μᾶλλον εἰς ρητορικὰς σπουδὰς μὴ παραμελήσας καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα, γνωρίζει τὸν Ἀριστοτέλη κτλ. Μὲ ὅλας τὰς βεβαιώσεις του ὅμως ταύτας ἐν τοῖς ποιήμασί του φαίνεται μᾶλλον ἐπιπόλαιος καὶ παρέχει συχνὰ δείγματα ἀτελοῦς ἐκπαιδεύσεως· ἐν πολλοῖς αἱ ἀτέλειαί του ἴσως πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐλλείψεις πηγάζουσαι ἐκ τῆς ἐλαττωματικῆς διδασκαλίας τῆς ἐποχῆς του.

XII 83 ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ὁ Καύκασος ἀσύγκριτος εἰς ὕψος.

IV 736 εἴ τίς ἐστὶν ἐν ὄρεσιν ὁ Λίβανος ἐκεῖνος,
 εἴ τις ὁ μέγας Καύκασος ὁ παρὰ τῇ Λιβύῃ.

VIII 429 καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ζηλῶν, ἐκεῖνον τὸν Ἀμύντου,
τὸν Μακεδόνων ἀρχηγὸν τὸν πάλαι Περσολέτην.

XXII 151 Τοῦ Ξέρξου τὰ στρατεύματα τὸν ἥλιον σκοτίζειν
ἐν ταῖς τοξείαις ἔλεγον οἱ Πέρσαι τοῖς Θηβαίοις,
ὁ δὲ Θηβαίων στρατηγὸς γελῶν ὁ Λεωνίδας
ὑπὸ σκιᾶν ὁ πόλεμος, εἶπεν, ἡμῖν Θηβαῖοι¹⁾).

I 181 Ξέρξης ἐκεῖνος ὁ πολὺς, ὁ ξενοκαιοτόμος,
ὁ τὴν ὑγρὰν χερσοποιῶν καὶ θαλαττῶν τὴν χέρσον
ἐν Θερμοπύλαις γεγωνῶς ἐθάρρει τῇ πληθύνει
καὶ ταῖς μυριάσι φάλαγγι, καὶ τῷ πολλῷ σιδήρῳ,
καὶ ταῖς ἐξ ὀπλῶν ἀνταυγαῖς ἐγαυροφρόνει μέγα,

185 καὶ τοῖς ἀτράκτοις τῶν βελῶν τοῖς κατεπτερωμένοις,
ἀλλὰ τὸν πολυσίδηρον συνασπισμὸν ἐκεῖνον
εἰς Ἀθηναίων στρατηγὸς παρέλυσεν γενναίως.

161 Ρέων ὁ Νεῖλος ἐξ Ἰνδῶν ἐγκαίρως ἀναβαίνει.

Φαίνεται ὅτι ἦτο εὐπόρος κατ' ἀρχάς, κατόπιν ὅμως κατασπαταλήσας τὴν
περιουσίαν του εἰς ἀκολασίας κατήντησε πενέστατος, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἐξῆς:

XIII 18 ὅποσον ἔπαθον ἀγῶ τῆς συνουσίας χάριν
πᾶσαν προσοῦσάν μοι τὸ πρὶν ἀποβαλῶν οὐσίαν.

XVII 95 καὶ πνεύσας πρῶν ἄνεμος, εὐρύνοτος, φλογώδης
ἀπὸ τῆς συγκινήσεως ἐσάλευσεν τὸν οἶκον·
οὐκ ἦν γὰρ τὸ θεμέλιον πηχθὲν ἐπὶ τῆς πέτρας,
ἀλλ' ἐπὶ χαύνης καὶ σαθρᾶς καὶ λεπτοτάτης ἄμμου,
ἐνθεν τοι καὶ παρέσυρε τὰ βάρη συγκινήσας

100 εἰς οἶστρον ἀγαλίνωτον καὶ μὴ κεκολασμένον
ἀκολασίας καύσωνι μηδὲ πιστευομένης,
εἰς ὅσῃν ἔφθασεν οὐδεὶς οὐδὲ τῶν παλαμναίων·
εἶτα καὶ λίβας καὶ βορρᾶς ὁμοῦ συμπεπνευκότες
ὁ λίβας μὲν ἐλίχμησε τὰ τῆς περιουσίας,

105 ὁ δὲ σφοδρὸς ἐψύχρανε βορρᾶς τὰ τῆς οὐσίας.

Ἴσως εἶχε καὶ ἐλάττωμά τι τῆς γλώσσης διότι συχνὰ ὀνομάζει ἑαυτὸν μογγι-
γλάλον· ἂν καὶ εἶνε ἐπίσης πιθανὸν ὅτι προσάπτει εἰς ἑαυτὸν τοιοῦτόν τι

1) Τὰ λάθη τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ διηγήσει ταύτῃ ἐδοκίμασέ τις κατὰ τὴν προηγουμένην ἑκατονταετηρίδα, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς γραφῆς, νὰ ἐπανορθώσῃ γράφων ἄνωθεν τοῦ στίχου τὰς διορθώσεις του· ἀλλὰ καὶ ἡ διορθωσις αὕτη δὲν εἶνε κατὰ πάντα τελεία, διότι οἱ στίχοι λαμβάνουν τὴν ἐξῆς μορφήν:

ἐν ταῖς τοξείαις ἔλεγον τοῖς Λάκωσιν οἱ Πέρσαι,
ὁ δὲ Λακώνων στρατηγὸς γελῶν ὁ Λεωνίδας,
ὑπὸ σκιᾶν ὁ πόλεμος, εἶπεν, ἡμῖν Θηβαῖοι.

ἐλάττωμα μόνον καὶ μόνον διὰ τὰ ἐξάρη περισσώτερον τὰ κατορθώματα τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ ὅποια προτίθεται νὰ ἐξυμνήσῃ.

VI 132 λαμπρότερον ἀπέδειξας καμὲ τὸν μογγιλάλον
ἐκ τῶν μεγαλοφώνων σου καὶ περιφήμων ἔργων.

XVIII 392 τῶν θαυμάτων νῦν πανταχοῦ κεκραγόντων
ἐμοῦ σιωπῶντος δὲ τοῦ μογγιλάλου.

Ἄλλας εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου του προγενεστέρας τοῦ ἔτους 1140 εἶνε δύσκολον πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀρυσθῇ τις, ἐφ' ὅσον δὲν εὑρεθῶσι νεώτερα ποιήματα αὐτοῦ· ἴσως μάλιστα δεήσῃ νὰ ἀποδοθοῦν εἰς αὐτὸν καὶ τινὰ ποιήματα ἄλλοις ἀποδιδόμενα· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται καιρὸς. Κατὰ τὸ ἔτος 1140 ὁ ποιητὴς τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρόνικου· τοῦτο γνωρίζει ἡμῖν αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὅστις ἐν τῷ ποιήματι LIX, ἐν ᾧ ζητεῖ τὴν ἀπόλυσίν του ἐκ τῆς ὑπηρεσίας διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, λέγει ρητῶς πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν:

8 ἤδη πληρῶ δουλεύων σοι δωδεκαταῖον κύκλον.

Τὸ ποίημα δὲ τοῦτο γράφεται κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1151 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1152 διότι ὁ ποιητὴς λαβὼν τὴν ἀπόλυσίν του καὶ ἐπιστρέψας εἰς Βυζάντιον φθάνει ἀκριβῶς καθ' ὃν καιρὸν ἐγεννήθη ἡ πρώτη θυγάτηρ τοῦ Μαγνουήλ, Μαρία¹⁾ (Μάρτιος τοῦ 1152), ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ποιήματος XXVII.

Δὲν παρέρχεται πολὺς καιρὸς μετὰ τὴν προσκόλλησιν τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ σεβαστοκράτορος, καὶ ἀποθνήσκει ὁ Ἀνδρόνικος· ὁ ποιητὴς ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς σεβαστοκρατορίας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἀφιερώνει πολλὰ προϊόντα τοῦ καλάμου του· οὐχ ἥττον ἔχει καιρὸν καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀποτείνῃ τινὰ ποιήματα· εἰς τὴν περίοδον ταύτην ἀνήκουσι τὰ ἐξῆς ποιήματα: XXII (1147), XXIII (1146), XX (1147/8), LXIV (1142), LXV καὶ LXVI (1146), LVXII (1147?), LXXI (1147), LXXII (1146/7), XC (1146/7), CVI (1144). Τὰ πράγματα ἔβαινον διὰ τὸν ποιητὴν εὐχάριστα καὶ ἴσως θὰ ἐξησφαλίζετο ἀπὸ τοῦδε ἐπιτυχῶν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν δωρεάν τοῦ ἐν Μαγνανίσι ἀδελφάτου, ἣτις θὰ ἐξησφάλιζεν αὐτῷ διὰ βίου ἡσυχίαν· δυστυχῶς ὅμως δι' αὐτὸν ἢ προστάτις του σεβαστοκρατόρισα συκοφαντεῖται ὅτι ἐπιβουλεύεται τὸν αὐτοκράτορα καὶ συνεπεία τῆς συκοφαντίας ταύτης πίπτει εἰς δυσμένειαν καὶ σοβαρὰν καταδίωξιν.

Τὰ πρῶτα ἔγνη τῆς δυσμενείας φαίνονται ἐν τῷ ποιήματι CVI, ὅπερ ἀπευθύνεται εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν· ἐκ τῶν στίχων δὲ

1) Τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως τῆς Μαρίας συνδέεται μὲ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ὥστε καὶ εἰς τοῦτο θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἐπανέλθωμεν.

- 213 κατεπτόησας τὸν δράκοντα τὸν μέγαν
τὸν ἀντέχοντα κάρτα τῆς Ἀντιόχου . . .
- 220 δοκεῖ τὸ κατόρθωμα καὶ γὰρ μοι πλέον
κἂν παππική τις ἐστὶν ἢ καινουργία
ὑπερνεφῆς γὰρ Κελτός ἐν βασιλίδι
εἰς βασιλικούς ὑποκλίνεται πόδας

πειθόμεθα ὅτι τὸ ποίημα γράφεται κατὰ τὸ 1144, καθ' ὃ τῆς Ἀντιοχείας πρίγκιψ Ραίμοῦνδος ἔρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ὑποβάλλῃ τὰ σέβη τοῦ τῷ αὐτοκράτορι Μανουήλ (πρβ. MuraIt σ. 145). Ὡστε ἡ δυσμένεια ἀρχίζει κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Μανουήλ καὶ ἴσως ἡ σεβαστοκρατόρισσα, πολυπράγμων γυνή, ἀνεμίχθη εἰς καμμίαν ραδιουργίαν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἴσως μάλιστα προσετέθη εἰς τὴν μερίδα τοῦ δυσηρηστημένου πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Μανουήλ, Ἰσαακίου· ἄλλως τε δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σεβαστοκρατόρισσα εὐρέθη πολὺ πλησίον τοῦ θρόνου καὶ θὰ ὠνειρεύθη βεβαίως τὸ στέμμα· τοῦτο δὲ ἔγεινεν ἅμα ὡς ἠγγέλθη εἰς τὸ Βυζάντιον ἡ εἰδήσις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, Ἀλεξίου, τοῦ τὸν τίτλον βασιλέως ἤδη ἀπὸ τοῦ 1124 φέροντος καὶ νομίμου διαδόχου τοῦ θρόνου θεωρουμένου· ρυσικῶς δὲ ἐκλιπόντος τοῦ Ἀλεξίου, τὸ στέμμα θὰ περιήρχετο εἰς τὸν ἀμέσως ἐπόμενον Ἀνδρόνικον, ἂν δὲν ἐπήρχετο μετ' ὀλίγον καὶ αὐτοῦ ὁ θάνατος, κομίζοντος εἰς τὸ Βυζάντιον διὰ θαλάσσης τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀλεξίου· χαρακτηριστικὸν ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἶνε τὸ ποίημα C, ὅπερ φέρει τὴν ἐξῆς προβληματικὴν ἐπιγραφὴν: πρὸς τὴν αὐτοκρατόρισσαν, τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, πρὸς τὸν ὠκεανόν (πρβ. *Annuaire* 17 σελ. 41). Ἐν αὐτῷ ὁ ποιητὴς παραβάλλει τὴν σεβαστοκρατόρισσαν πρὸς τὸν ὠκεανόν, λέγων ὅτι, ὅπως ἐκεῖνος περιζώνει διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ τὴν οἰκουμένην, οὕτω καὶ ἡ σεβαστοκρατόρισσα «πᾶσαν τὴν κτίσιν διατρέχει καὶ πάντας ἄρδει ταῖς ροαῖς τοῦ χρυσοῦ», ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ *captatio benevolentiae* καὶ γράφεται ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν μεταξύ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξίου καὶ τοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου· διότι δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὅτι οἱ περιστοιχιζόντες τὴν σεβαστοκρατόρισσαν ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ χαιρετίσωσιν αὐτὴν ὡς αὐτοκρατόρισσαν ὡς βεβαίως τοῦτο καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἐν λόγῳ ποιήματος. Πρὸ τοῦ ποιήματος τούτου εὐρίσκονται ἐν ἀρχῇ τοῦ fol. 83^r τρεῖς στίχοι μηδὲλως σχετιζόμενοι πρὸς τὸ προηγούμενον ποίημα, οἱ ἐξῆς:

τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν σεβαστοκρατόρων
τανῦν δὲ πασῶν ἀτυχῶν πρεσβυτέρα
δυσδαιμόνων πάντων τε δυστυχεστέρα,

καὶ κατόπιν αὐτῶν τῶν στίχων ἀκολουθεῖ ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή καὶ τὸ ποίημα C. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πρῶτος στίχος τοῦ ἀποσπάσματος εἶνε ὁ αὐτὸς μὲ τὸν 8-ον στίχον τοῦ ποιήματος C, ὑποθέτομεν ὅτι ἐν τῷ ἀρχετύπῳ κώδικι οἱ στίχοι οὗτοι θὰ προσετέθησαν ἐν τῷ περιθωρίῳ που ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν, ὅταν ἀκολουθήσαντος τοῦ θανάτου Ἀνδρονίκου ἀπεδείχθησαν ἄνθρακες οἱ θησαυροὶ τῆς σεβαστοκρατορίας. ὁ δὲ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος μὴ ἐννοήσας, ἀντέγραψεν ἐν τῇ ἐπικεφαλίδι τοῦ φύλλου ὡς ἀνεξαρτήτους τοὺς στίχους τούτους.

Ἐκ τοῦ ποιήματος δὲ CVI μαθαίνομεν ἀκόμη ὅτι ἡ συκοφαντία κατὰ τῆς σεβαστοκρατείας ἐνεργεῖται ὑπὸ προσώπου εὐεργετηθέντος παρ' αὐτῆς καὶ ὅτι αὕτη τούτου ἕνεκα περιορίζεται, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν στίχων:

- 341 ἔθαλψας ἡμᾶς οὖς κατέψυξε φθόνος,
 ὄφεις συρίττων ἰὸν ἀφρώδη πτύων,
 κακὸν παλαιόν, Βελζεβούλ φύσημά τι,
 γέννημα σαπρῶν μισοκάλων δαιμόνων,
 345 βάσκανον ὄμμα, χαιρεκακίας στόμα,
 πολλὴν ἐρυγὴν ἐξίον βλασφημίας
 βαβαὶ κατὰ σοῦ, τῆς ὁποίας καὶ πόσης
 ὁ πηλίκος τε καὶ ποδαπὸς πρὸ χρόνου
 πολλοῦ μὲν οὐκουν ἀλλὰ καὶ πρὸ βραχέος·
 350 οἷας γὰρ ἦν πρότριτα τῆς τύχης ἔδε
 ἐπινόησε, τῶν ὑπὸ προστασίαν·
 ἀλλ' ὦ Σοφόκλεις ἔλθε καὶ πάλιν φράσον
 μικρὸν παραλλάξας τε καὶ παραφράσας,
 ὡς ἀπόλιντο μηδὲ γινώσκοντό μοι
 355 οἱ τοὺς ἑαυτῶν εὐμενεῖς εὐεργέτας
 καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ φιλοίκτους δεσπότας
 ἐξ ἀχαρίστου κακοποιοῦντες τρόπου . . .

Συγχρόνως ὁμως βλέπομεν ὅτι ἡ δυσμένεια ἀπεσοβήθη καὶ ὁ συκοφάντης ἔπαθε, τὴν δὲ σεβαστοκρατορίσαν μετὰ χαρᾶς ὑποδέχονται οἱ δοῦλοι αὐτῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ποιητής:

- 67 πανῦν φανείσης τοῦ κράτους τῆς αἰθρίας
 καὶ τὸ ζοφῶδες τῆς ἀθυμίας σκότος
 ἐν τοῖς σελαγήμασι διαλυσάσης
 καὶ τὴν ὁμίχλην τοῦ πάθους σκεδασάσης . . . .
 75 περιβαλοῦμαι καὶ κροτήσω καὶ φράσω
 τὸ πᾶσιν <ἡμῖν> σήμερον σωτηρία
 ἐκ τοῦ κρατοῦντος καὶ Θεῶ κρατουμένου,

- ὅσοι περὶ σὲ δουλικῶς πεπονθότες
 εἰ . . . μᾶλλον προσφυῶς εὐγνωμόνως
 ἀπηλλάγημεν τῶν ὀδυνῶν ἐνδίκως
 καὶ τὴν κυρίαν ἀπελάβομεν πάλιν . . .
- 328 ὁ γὰρ ἐκείνοις δείκνυσι φθάσαν ἕαρ
 ἡμῖν σὺ τοῦτο νῦν φθάσασα δείκνυεις . . .
- 335 νεκρούς γὰρ ὄντας ἡμᾶς ἐξ ἀθυμίας
 καινῶς ἀνεζώωσας ἐν θυμηδία
 ἐπιφανεῖσα σοῖς χρονίως οἰκέταις,
 ἐν ζωπύροις γὰρ συμπαθοῦς εὐσπλαγχνίας
 θερμὴν ἐχούσης πρὸς τὸν οἶκτον τὴν φύσιν . . .
- 378 τὴν ἡλιακὴν νῦν ὀρώμεν αἰθρίαν
 ἡδίστα καὶ κάλλιστα καὶ πολλῶ πλέον,
 μετὰ νέφος γὰρ ἡδύτατον αἰθρία
 καὶ τερπνὸν ἰδεῖν ἡρεμοῦν μετὰ ζάλην
 φυσώμενον πέλαγος ἐν καταιγίδι . . .
- 382 οὕτως ἀναπέταλκας ἡμῖν ἀσμένως
 ἔαρινῆς αὐγασμα πυρσοφανίας,
 οὕτως ἡμερτῶς καὶ φαινωῶς ἐφάνης
- 405 ἐν ἧ τὸν ἐδρεύοντα κρυφίως ὄφιν.
 τὸν ἀρχέκακον τοῦ Σατάν ὑπηρέτην,
 Λεβιαθάν ἄρχοντα κρυπτὸν ὑδάτων,
 ἄλλης θαλάττης σῶν ποταμῶν δακρύων
 καὶ σῶν ἰδρώτων ἐμπόνως κενουμένων
- 410 ρύαξι θερμοῖς ἐν προσευχαῖς ἐμμόνοις
 Θεοῦ διδόντος ἀπέπνιξας ἐντόνως
 τῆς καρτερίας προσμένουσα τῇ πέτρᾳ
 ἐν τῷ πετρώδει τῆς δοκιμῆς θαλάμῳ,
 δι' ἧς Σατάν ἀπεκρούσθη μακρόθεν
- 415 καὶ βάσκανος πέπτωκεν εἰς Αἰδὴν ὄφεις,
 Σατάν φατρία, συκοφάντης τε ὀράκων
 καὶ περνοδηκτῶν κρύφα θῆρ ἀπηλλάγη
 πρὸς πυθμενικὸν ἐκκυλισθέντος ζόφου
 χριστοῦ Μανουὴλ συγκαταβάσει ξένη . . .
- 427 εἰ δ' εἶχον αἱ νῦν κακοφρεῖς ἡμέραι
 Ἰωνα τὸν Μέλητος ἡρωσπλόκον
 εὐκαιροτάτως εἶπεν ἂν παραγράφων
 ἤλυθας, ὦ δέσποινα, γλυκερὸν φάος,

ἐγὼ δὲ προσθήσομαι καὶ τὰ λοιπὰ σοι
 ἀλλ' ἔρρέτω πᾶν δυσπνοώτατον στόμα
 καὶ λοῖδορος πᾶς σφενδονάσθω μακρόθεν
 καὶ μεμψίμοιρος ἐκτραπήτω τοῦ μέσου . . .

Ἄν καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ὅτι ἡ σεβαστοκρατορίσσα ἀπηλλάγη τῆς συκοφαντίας, οὐχ ἦττον βραδύτερον καὶ πάλιν βλέπομεν αὐτὴν καταδιωκομένην καὶ περιοριζομένην ἐκ ποιημάτων ἀναφερομένων εἰς τὸ ἔτος 1148 καὶ βραδύτερον πειθόμεθα ὅτι καὶ πάλιν ἡ σεβαστοκρατορίσσα συνεπέια νέας ἴσως ραδιουργίας φυλακίζεται μετὰ τοῦ ἀνηλίκου τέκνου τῆς Ἀλεξίου καὶ τῆς μιᾶς θυγατρὸς (πιθανῶς τῆς Εὐδοκίας, ἀγάμου ἔτι οὔσης) καὶ δημεύεται ἢ περιουσία τῆς· ὁ περιορισμὸς αὐτῆς λαμβάνει χώραν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ παλάτιον (ἴσως τοῦτο κατὰ τὴν πρώτην κράτησιν), κατόπιν εἰς τὴν Πρίγκιπον, βραδύτερον εἰς τὰ Λευκαδίου, ἔπειτα εἰς τὰς Βλαχέρνας (ἐν τῷ παλατίῳ τῆς) καὶ τελευταῖον εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος· ὑφίσταται πολλὰς κακουχίας καί, ἂν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τὸν ποιητὴν, λαμβάνει καὶ πληγὰς παρὰ τοῦ ἀγροίκου φύλακός τῆς. Πόσον χρόνον διήρκεσεν ἡ δυσμένεια αὕτη εἶνε δύσκολον νὰ ὀρισθῇ· εἰς ἓν ἀπὸ τὰ σχετικὰ ποιήματα ἀναφέρεται ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Μανουὴλ διαρκεῖ ἐπὶ δέκα μῆνας, δὲν εἶνε ὅμως γνωστὸν, ἂν ἀμέσως ἐπηκολούθησεν ἡ συγχώρησις ἢ διήρκεσεν ἀκόμη:

XLI 201 εὖρος καὶ νότος καὶ βορρᾶς καὶ λίβας καὶ θρασκίας

κἂν ἔπνευσαν ἐκ περισσοῦ ποτέ τινες ἐκ τούτων,

ἀλλὰ τριακονθήμερον οὐκ ἔπνευσε ποτέ τις

οὐδὲ βορρᾶς ἐφύσησε τοσοῦτον οὐδὲ νότος,

205 τοῦ δὲ θυμοῦ σου τὸ σφοδρὸν καὶ τὸ φλογῶδες πνεῦμα

δεκάμηνον ὀλόκληρον ἐτέλεσεν ἀρτίως

καὶ πνεῦσαν οὐκ ἀπέπνευσεν ἀλλὰ καὶ πάλιν πνέει.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἐν λόγῳ ποίημα γράφεται περιορισμένης τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἐν Βλαχέρναις, δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἡ δυσμένεια τοῦ αὐτοκράτορος καὶ μετὰ τὸ δεκάμηνον τοῦτο διαρκεῖ, ἐπελθούσης ἴσως ἐλαφρύνσεώς τινος τῆς τιμωρίας καὶ ἐλαφροτέρου περιορισμοῦ ἐν τῷ Παντοκράτορι· διότι βλέπομεν ὅτι ἐν τῷ Παντοκράτορι διατρίβουσιν ἐπισκέπτονται αὐτὴν αἱ θυγατέρες, καὶ αὕτη ἡ ἐξ Ἀλαμανῶν ἐπιστρέψασα Θεοδώρα. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο τῆς δυσμενείας ὁ ποιητὴς δὲν ἐγκαταλείπει τὴν προστάτιδά του, συμπάσχει μετ' αὐτῆς καὶ ἀγωνίζεται, παρακαλεῖ τὸν εὐνοούμενον τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸν τῆς σεβαστοκρατορίσσης, Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ αὐτοκράτορι ὑπὲρ τῆς ἀδικουμένης μητρὸς (XXXIX, XLVI), παρακαλεῖ ἐπίσης τὸν γαμβρὸν αὐτῆς Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνὸν μὲ ἀρκετὴν μάλιστα τόλμην γράφων:

- 135 πῶς τὴν μὲν πέρδικα ποθεῖς τὴν κατηρυθρωμένην,
 ὑπὲρ τῆς ταύτης δὲ μητρός οὐ παρακινδυνεύεις
 ὡς καὶ θανεῖν ὑπὲρ αὐτῆς κἄν καὶ τεθνάναι δέοι.
 145 μὴ γοῦν κατόκνει τὸν χριστὸν¹⁾ εἰς τὸ χρηστὸν εὐθύνειν,
 τῷ τοῦ κυρίου γὰρ χριστῷ καὶ χρηστουργεῖν ἀρμόζει.

Προσέτι δὲ γράφει καὶ τὸ ἀπολογητήριον ποίημα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα χάριν τῆς σεβαστοκρατορίσσης (XLI), τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως εἶνε ἀπὸ τὰ ἐπιτυχέστερα καὶ δυνατώτερα τοῦ ποιητοῦ στιχουργήματα. ἐν τῷ Παντοκράτορι διαμένουσαν τὴν σεβαστοκρατορίσσαν καὶ νοσήσασαν περιποιεῖται ὁ ποιητὴς καὶ παρίσταται εἰς τὰ συμβούλια τῶν ἰατρῶν, τοὺς ὁποίους καὶ εἰρωνεύεται (LVII), γράφει δὲ καὶ παρηγορητικούς στίχους εἰς αὐτὴν διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν λύπην της διὰ τὴν καταλαβοῦσαν δυστυχίαν (LXIV).

Τέλος αἱ προσπάθειαι τῶν συγγενῶν κατώρθωσαν, φαίνεται, νὰ ἐπιτύχουν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν χάριν. Κατὰ τὸ 1150 πιθανῶς ἀποστέλλεται ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἰς τὴν μεγαλούπολιν παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ πρωτοσεβαστὸς Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ἄγγελος εὐχαρίστων εἰδήσεων· τοῦτο τὸ περιστατικὸν δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν ποιητὴν νὰ γράψῃ ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνομένῳ ποιήματι (XLVI) τὰ ἐξῆς:

- 104 ταύτην ἀπολοφύρεται τοῦ Βύζαντος ἡ πόλις,
 ὅτι τοσοῦτον κατ' αὐτῆς ἐξίσχυσεν ὁ φθόνος,
 ὅτι τοσοῦτον ἔτρωσεν ἡ συκοφάντις γλῶσσα,
 τὴν, ἀλλὰ φεῦ τῆς συμφορᾶς! τὴν, ἀλλὰ φεῦ τοῦ πάθους!
 τὴν, ἀλλὰ, σπλάχνον, μὴ φρυγῆς, μηδὲ τακῆς, καρδιά!
 τὴν, ἀλλὰ στέρξαι, λογισμέ, μὴ σκοτισθῆς ἐκ λύπης κτλ.
 135 Οὐκοῦν εἰκότως ὁ σωτὴρ, ὁ βασιλεύς, ὁ ρύστης,
 ὁ τοῦ δεσπότης μιμητὴς τοῦ φιλανθρωποτάτου,
 τὸ καύχημα τῆς φύσεως, τὸ θάμβημα τῆς ρώμης,
 τὸ περιθρύλλητον φυτὸν τῆς ἱερᾶς πορφύρας,
 τὸ βάθρον, τὸ χαράκιμα, τὸ τεῖχος τῶν Αὐσόνων
 140 ὁ πύργος, ὁ περίβολος τῆς ἐπταλόφου ταύτης,
 ὁ συμπαθὴς, ὁ φίλοικτος, ἐπικαμφθεὶς ἀρτίως
 τὸν βότρυον τὸν ἡδύτατον, τὸν ἀνθοσμῖαν οἶνον
 ἐκπέπομφέ σε τῇ κλεινῇ σεβαστοκρατορίσσει,
 ὡς ἂν σε τοῖς φιλήμασιν ἐκθλίψοι καὶ πιέσοι
 145 καὶ γλεύκους κύλικα μεστήν ἐκπίοι κατακόρως
 καὶ μέθην ἀναιρέτιδα τῆς λύπης ἐκμεθύσῃ·

1) Ἐννοεῖ τὸν βασιλέα.

ἀπόλαβέ σου τὸ λοιπὸν τὸν βότρυν τὸν ώραϊον, ἄμπελε χρυσόβοτρυς, χρυσόρραξ
 ὃν ἐπέθύμεις, ἄμπελε χρυσόβοτρυς, χρυσόρραξ
 238 καὶ τάχα καὶ Πολύιδος γεννήσομαι προβλέπων
 καὶ προμηνύσω τὴν αὐγὴν ἐκείνης τῆς ἡμέρας,
 καθ' ἣν ἡμῖν ὀλόφωτος ἀστήρ ἀναφανήσῃ,
 ὅτε κομίσεις ἄφρσιν ἐξ ἐρυθρῶν γραμμάτων
 ὑπογραφεῖσαν τελικοῖς δακτύλοις συμπαθείας.

(πρὸς τὴν μητέρα)

306 ἄμπελε πάλιν ἀνθησον, βότρυν ώραϊον ἔχεις,
 τοῦτον τὸν βότρυν, τὸν γλυκύν, τὸν βρίθοντα, τὸν πλήρη
 καὶ τὴν ἡμέραν τὴν λαμπρὰν ἀναλογιζομένη,
 ἐν ἣ καταπεροίτηκεν, ἐν ἣπερ ἐπεράνη,
 310 ἐκείνην μὲν τὴν πάντιμον καὶ τὴν ὠνομασμένην
 ἡγοῦ λαμπρὸν προσίμιον ἐλπίδων χρηστοτέρων
 καὶ σύμβολον καὶ σήμαντρον μελλούσης εὐπραγίας,
 τὸν δέ σου καταψύχοντα τὸν καύσωνα προσδέχου
 καὶ τὰ πικρὰ κολάζοντα τῇ μίξει τῶν ἡδέων,
 315 ἕως εἰς τέλος ὁ φλογμὸς ἐκμαρανθείη σύμπας
 καὶ τὸ δριμύ καὶ τὸ πικρὸν μεταβληθῆ καθέλου
 πρὸς ἄκρατον γλυκύτητα καὶ γεῦσιν λειοτάτην.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στίχων καταδεικνύεται, ὅτι ἡ χάρις δὲν ἐδόθη ἀκόμη, ἀλλ' ὅτι πολλαὶ ἐλπίδες ὑπάρχουσι πρὸς τοῦτο· φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἤργησε πολὺ νὰ ἐπέλῃ καὶ ἡ ἐξ ἐρυθρῶν γραμμάτων ἄφρσις, διότι κατὰ τὸ 1151 βλέπομεν ὅτι ἡ σεβαστοκρατορίσσα μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ διατρίβει μακρὰν τοῦ Βυζαντίου, ἴσως ἐν Σαρδικῇ τῆς Βουλγαρίας, τοῦ υἱοῦ τῆς κατέχοντος πιθανῶς θέσιν διοικητοῦ.

Ἐνταῦθα διατρίβων ὁ ποιητῆς (διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον) κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας τινος ἀναπεθείσης αὐτῷ παρὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης ἔδειξεν ἀδεξιότητα, διὰ τὸ ὅποσον ὀργίζεται μὲν ἐκείνη, οὗτος δὲ ὑποβάλλει τὴν παραίτησίν του ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, λόγῳ ἀδυναμίας:

LVI 28 λοιπὸν καθικετεύω σε προσπίπτω δυσωπῶ σε,
 ἀπόλυσόν με τοῦ ζυγοῦ, δουλεύειν γὰρ οὐ σθένω·
 γέρων γὰρ ἤδη καὶ σαθρὸς καὶ κέκμηκα τῷ χρόνῳ,
 τὸ δὲ γηρᾶσαν καὶ φθαρὲν ἀφρανισμοῦ πλησίον.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁμοῦ καὶ πάλιν ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ παρ' αὐτῇ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀκόμη· βραδύτερον δὲ ἀνανεώνει τὴν περὶ ἀπολύσεως παρὰ-

κλησίν του πρὸς τε τὸν πρωτοσεβαστὸν καὶ τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, προβάλλων ὅτι ἡ ὑγεία του τὸν ἀναγκάζει νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου ὑπάρχουσι φάρμακα καὶ νοσοκομεῖα, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ χώραν ὑγράν καὶ σεσημμένην. λυπεῖται ὅτι ἀναγκάζεται νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτούς, ἀλλ' ἡ νόσος τὸν ὑποχρεώνει εἰς τοῦτο, ἄλλως τε τοῦ δίδεται καὶ εὐκαιρία νὰ ταξιδεύσῃ δωρεάν εἰς τὸ Βυζάντιον· ὑπενθυμίζει αὐτοῖς ὅτι ἀπὸ πολλοῦ πῶ ὑπεσχέθησαν τὴν δωρεάν τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ζητεῖ παρ' αὐτῶν τὰς δεούσας συστάσεις (LX)· γράφει δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἰδιαιτέρον ποίημα εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πάλιν ἀπαριθμεῖ τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας του καὶ ζητεῖ νὰ τὸν κατατάξῃ αὕτη μετὰ τῶν ὑπηρετῶν τῆς πόλεως, παραλαμβάνουσα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς (ἐκτὸς τῆς πόλεως) ἀνθρώπους ρωμαλέους, τελευτῶν δὲ ἐκφέρει παράπονα κατὰ τῆς μοίρας του, ἣτις πάντοτε δυσμενῆς πρὸς αὐτὸν οὔσα κρατεῖ μακρὰν τῆς ποθουμένης δωρεᾶς τοῦ ἀδελφάτου:

- L VX 13 δεδούλευκά σοι καὶ πιστῶς καὶ μετὰ προθυμίας
τὴν εὐνοίαν τετήρηκα, τετέλεκα τὸν δρόμον,
ἀλλ' ἤδη καὶ γεγήρακα καὶ κέκμηκα δουλεύων
καὶ κατεκάμφθην, ὡς ὄρᾳς, καὶ σκάζω καὶ τὸ γόνυ,
πονῆρως ἔχει τὸ σαθρὸν καὶ πελιδνὸν μου σῶμα κτλ.
- 24 ἀλλ' ἔτι τὸ χειρόγραφον τὸ τῆς ἐλευθερίας,
τῆς πίστεως ὁ στέφανος, τοῦ δρόμου τὸ βραβεῖον
παρακρατεῖται καὶ λυπεῖ τὸν δοῦλον ἢ δουλεία.
Λῦσον ἐκ μέρους τὸν ζυγόν, τρύχει με γὰρ ἡ ζεύγλη,
τοῖς ἐν τῇ πόλει δούλοις σου κάμῃ συγκαταρίθμει
καὶ συμπολιτογράφησον πολίταις ὑπηρέταις,
- 30 ζυγὸς καὶ γὰρ πολιτικὸς τὴν δέρην οὐ βαρύνει·
χρηστὸς ἐκεῖνος ὁ ζυγὸς καὶ κοῦρον τὸ φορτίον,
τοῖς ἐνδόν συγκατάττατε τὸν ἀσθενῆ σου δοῦλον,
τοῖς δ' ἔξω συγκατάλεγε τοὺς ὄντως ρωμαλέους κτλ.
- 15 δὸς μοι προφῆν ἐφόδιον ἐλπίζομένου γήρους,
οὐκ ἀπαιτῶ τινα τρυφήν, ἀλλὰ προφῆν ἀρκοῦσαν·
ἄλλοις γὰρ πρέπει τὸ τρυφᾶν, οἷς τὸ τρυφᾶν ἐδόθη,
ἐμοὶ δὲ τὸ κορέννυσθαι καὶ τοῦτο τῶν εὐκταίων
- 55 εἰς χεῖρας ἔπεσον τὰς σὰς ἀπὸ γαστρὸς μητρὸς μου,
οἰκτείρησον, ἐπίσκεψαι, μὴ με κενὸν ἐκπέμψῃς κτλ.
- 60 εἶχον ἐλπίδα πρὸ καιροῦ τυχεῖν τινος ἐπάθλου
ἀπὸ χειρὸς βασιλικῆς τῆς ἐρυθρογραφοῦσης,
ἐσ' οἷς ἐπόνησα μογθῶν ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος

- καὶ ζέοντας ἐκένωσα λογογραφῶν ἰδρωῶτας,
 ἀλλ' ἢ τὸ πρὶν ἐκ γενετῆς συνήθης ἀτυχία
 65 καὶ τῶν ἀμαρτημάτων μου τὸ πλῆθος ὑπερέσχε
 καίτοι τοῦ φιλαγάθου σου σπουδάσαντος τῶσαῦτα·
 μεμονωμένη τὸ λοιπὸν ἐλπίς μοι κατελείφθη
 ἢ φιλοχριστοπάτη σου καὶ φιλοικτίρων φύσις,
 καὶ ταύτην ἄρτι δυσωπῶ· ναὶ ταύτην ἱκετεύω,
 70 μὴ ταύτην τὴν ἐλπίδα μου τὴν μόνην καταισχύνης
 μηδὲ τὴν προσδοκίαν μου ματαίαν ἀποδείξῃς.

Ποίας φύσεως ἦτο ἡ δωδεκαετής ὑπηρεσία τοῦ ποιητοῦ παρὰ τῇ σεβαστοκρατορίσσει εἶνε δύσκολον νὰ ὀρισθῇ, ὅτι οὐδαμοῦ λέγεται τι ἀκριβὲς καὶ ὠρισμένον περὶ αὐτῆς. Βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ τέλους ἐπέτυχεν νὰ λάβῃ τὴν ἀπόλυσίν του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Βυζάντιον εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ πόλις ἐώρταζε τὰ γενέθλια τῆς βασιλόπαιδος Μαρίας· καὶ μόλις ἐπέστρεψεν ἀποτείνει εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὸ ποίημα XXVIII ζητῶν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν γινομένων δώρων ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως τὴν δωρεάν τοῦ ἀδελφάτου.

- 22 Ἀπὸ Βουλγάρων σήμερον βαρβάρων ἀναζεύξας
 ὁ πάντων εὐτελέστερος καὶ πενιχρός σου δοῦλος
 καὶ ρήτωρ τῶν προπαίων σου καὶ τῶν προτερημάτων κτλ.
 29 καλῶς, καλῶς ἐνέτυχον τῷ γαληνῷ σου κράτει,
 ὡς εἰς καιρὸν ἐλήλυθα τὸν ἐφαρμόζοντά σοι,
 ὅταν ἀνοίγῃς θησαυρούς, ὅταν ἀντλήῃς χρυσίον,
 ὅταν κενῶς σου τοὺς σωρούς, κἄν οὐ κατακενῶνται,
 ὅταν τὸ ρεῦμα τὸ χρυσοῦν ἐνθάδε πελαγίξῃς·
 εὐρόν σε τὸν ποθούμενον, ἐπέστην γὰρ ἐγκαίρως,
 35 ὅτε καιρὸς εὐποιῶν, ὅτε καιρὸς ἐλέους,
 ὅταν ἡμέρα χαρμονῆς καὶ ροῦς εὐεργεσίας
 ἀπὸ τοῦ Νείλου τοῦ χρυσοῦ τῶν θησαυρῶν σου ρέων
 τὴν νέαν ταύτην Αἴγυπτον τὴν καθ' ἡμᾶς ἀρδεύῃ κτλ.
 56 ἐκ τῶν ζωοπαρόχων σου, τῶν ζωτικῶν ἀνθράκων
 ἄνθρακα χάρισον κάμοι ζωῆς ἀποψυγέντι
 καὶ δύναμιν γλοάζουσιν τῷ κατὰξερανθέντι
 κάμῃ καταμαγγάνευσον ἐν τῷ δωρήματί σου
 60 καὶ θραῦσον τῆς ἐνδείας μου τὰ μάγγανα, δυνάστα,
 καὶ λύσον τὸ μηχάνημα, τὸ τῆς στενοχωρίας·
 καὶ δώη κύριος ἰσχὺν τῷ κραταιῷ σου κράτει
 πάντα τὰ μαγγανεύματα τῶν ἐναντίων θραῦσαι.

- 67 οὐχ εὖρον κρείττονα καιρὸν παρὰ τὸν ἐνέστωτα
καὶ τὴν ἐπιβατήριον καὶ χαροπὸν ἡμέραν
τῆς χρυσαυγοῦς δεσποίνης μου, τῆς πορφύρογεννήτου,
καθ' ἣν ποιεῖται τὴν χρυσῆν ἐπίβασιν ἀρτίως
εἰς τὸν περιβλεπτότατον τοῦτον καὶ θεῖον δόμον,
αὐτὸ τὸ χαριτόβρυτον καὶ γαληνὸν σοῦ κράτος κτλ.
- 81 καὶ δὲς κάμοι τὴν σήμερον ἡμέραν συγχαρῆσαι
τῷ πενυχρῷ σοῦ ρήτορι καὶ δούλῳ καὶ πριδύλιμ
χεῖρα κινήσας ἐπ' ἐμέ τὴν μεγαλοδωρὸν σου
καὶ τὴν ἱρασίδα συλλαβῶν βασιλικαῖς δακτύλοις
καὶ στέγην χαρισάμενος ἐκμεμαγγανευμένην
ἐρυθροβάφοις συλλαβαῖς καθυπογεγραμμένην.

Εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ὁ ποιητῆς δὲν ἔπαυσε
νὰ ἐξυμνῇ τὰ κατορθώματα τοῦ αὐτοκράτορος, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν
ποιημάτων XXIV καὶ XXV (1150), XXVI (1148?), οὐχ ἦττον ἔχομεν
τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν προσεῖχε πολὺ εἰς τοὺς στίχους
του πρότερον, καὶ μόνον ἐν τῷ III ὁ ποιητῆς εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐκφράσῃ
τὴν χαρὰν του, διότι ὁ αὐτοκράτωρ ρίπτει βλέμμα εὐνοικὸν εἰς τὰ προϊόντα
τοῦ καλάμου του:

- 68 ὄρω γὰρ τὸν δεσποτὴν μου, τὸν αὐτοκράτορά μου
ἐξ οὐρανοῦ τῆς δόξης σου καὶ τῆς ὑπεροχῆς σου
εἰς χθαμαλὴν ἐσχατιὰν συγκαταβεβηκότῃ
τοῦ χαμαιζήλου λόγου μου καὶ τοῦ περιπεζίου κτλ.
- 82 μέχρι περάτων ἔφθασας τῆς χθαμαλότητός μου.

Τὰ γεγονότα δὲ τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ ποιήματα I—IV ἀναφέρονται εἰς
τὸν θρίαμβον, τὸν λαβόντα χώραν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τοῦ Οὐγγρικοῦ
πολέμου, ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 1151· τὸ περιστατικὸν τοῦτο μᾶς ἀναγκάζει
νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀπουσία τοῦ ποιητοῦ εἰς Βουλγαρίαν διήρκεσε μόνον
μῆνας τινάς.

Μετὰ τὴν ἐκ Βουλγαρίας ἐπιστροφὴν γράφονται καὶ τὰ ποιήματα XI
καὶ XXVII ἀναφερόμενα εἰς τὴν γέννησιν τῆς βασιλόπαιδος· τὸ XI μάλιστα
γράφεται κυρίως πρὸ τῆς γεννήσεως τῆς βασιλόπαιδος, ἢ ὀρθότερον
κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπεριμένετο ἡ γέννησις, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν
στίχων:

- 104 εἰ μὲν τὸ τεχθησόμενον παρεμφορὸς σελήνη,
χαριτεῖς, χαριτώσατε τοῖς ἀνθεσι τοῦ κάλλους,

ἔρωτες, ἐπενδύσατε χεστὸν πεποικιλμένον,
 ὥραις καθωραίσατε τῆς ὥρας τῶ κατόπτρου,
 μούσαι, συγκαλλωπίσατε τὰς χάριτας συνέσει,
 εἰ δὲ γενναίου λέοντος σκύμνος ἐστὶ καὶ τόκος,
 110 τύχαι λαμπραὶ βασιλικαί, συμπλέκετε τὰ στέφη,
 τὸ σκῆπτρον ἐτοιμάσατε καὶ τὰ τοῦ θρόνου κράτη . . .
 137 τίς ἢ τοσαύτη βραδύτης, ἔνεκα τίνος μέλλεις;
 φάνηθι, φῶς μου, τῷ φωτί, λάμψον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου·
 μήπου καὶ τοῦτο σύμβολον τοῦ μέλλοντός ἐστὶ σοι
 καὶ βραδύτητα πρὸ καιροῦ βασιλικὴν ἐμφαίνεις,
 ὡς ἔθος αὐτοκράτορσι μὴ φαίνεσθαι ραδίως,
 ὅταν κοινὴ συναγωγὴ καὶ θεάτρον ἐστήκῃ,
 καὶ προσδοκᾶται ποθεινὴ κρατοῦντος παρουσία;

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως αὐτὴν γράφονται καὶ αἰτήσεις τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπανειλημμέναι περὶ παραδοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτον. Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ποιητοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, καλὸν εἶνε νὰ διακόψωμεν καὶ πάλιν ἐπ' ὀλίγον τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως καὶ νὰ ἐνδιατρίψωμεν περισσότερον εἰς αὐτό, ἄλλως τε ὁ λόγος περὶ τοῦ ἀδελφάτου ταχέως θὰ μᾶς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν συνέχειαν τῆς διηγήσεως. Το ἀρχαιότερον ποίημα ὅπερ εἶδεν ὑπαινιγμούς τινας μόνον περὶ τοῦ ἀδελφάτου εἶνε τὸ CVI (1144), ὅπερ τελειώνει διὰ τῶν ἐξῆς στίχων:

778 ἔχεις τὸ προσφώνημα δεξιῶμά σοι,
 Ἄρσακίδου πλάτανε, χρυσῆ, ποικίλη,
 καὶν ἐλλιπῶς δὲ καὶ πενιχρῶς ἠρτύθη,
 μή μοι τὸ τρωκτὸν ὡς πενιχρὸν παριδοῖς·
 λιπὸς γὰρ ὢν τις ὄψοποιός καὶ πένης
 οὐκ ἠὲ πόρησα βασιλικῶν πεμμάτων,
 ἦν δ' εἶχον ἠὲ τρέπισα λιτότητά σοι
 785 ἀκαρύκευτον ἀβλαβῆ δαιουργίαν.

Ἄλλὰ τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα εἶνε τόσον ἀόριστα, ὥστε δὲν δικαιούται τις νὰ κατατάξῃ καὶ τοῦτο τὸ ποίημα εἰς τὴν σειρὰν τῶν μαγγανείων ἔχομεν ὅμως μετὰ τῶν ποιημάτων τοῦ ποιητοῦ δώδεκα, ἐν οἷς φανερὸς γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἀδελφάτου· ἀνάγκη δὲ εἶνε περὶ ἐνὸς ἐκάστου τούτων νὰ κάμωμεν βραχὺν λόγον καὶ νὰ φροντίσωμεν νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἕκαστον γράφεται.

783 ἠὲ πόρησε cod.

α') Τὸ XVIII γράφεται μετὰ τὸν γάμον τοῦ Μανουήλ καὶ πρὸ τῆς γεννήσεως θυγατρίου, ἤτοι μετὰ τὸ ἔτος 1146 (πρβ. Neumann σ. 44) καὶ πρὸ τοῦ 1152· ἀφορμὴν εἰς τὸν τοιαύτην ὑπόθεσιν δίδουσιν οἱ ἐξῆς στίχοι:

118 καὶ χρόνοι προστεθείησαν τοῦ κράτους σου τοῖς χρόνοις
καὶ δόξης ὕψος μείζονος ὁ θρόνος σου προσλάβει
καὶ τῆς πορφυράς ἐπ' αὐτὸν βλαστὸς ἐπαναβαίη,
διάδοχος τοῦ κράτους σου καὶ τῶν ἀριστείων σου,
ἐγὼ δὲ κλειῖθρα χεῖλεσι τὰ τῆς σιγῆς ἐνθήσω.

Τὸ ποίημα τοῦτο, τὸ ἀρχαιότερον τῶν μαγγανείων, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἀπὸ πολλοῦ περιμένει τὴν δωρεάν ταύτην, ἴσως ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν· εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἀφορμὴν δίδουσιν οἱ στίχοι:

8 ἀλλ' εἰς κενὸν ἐμόχθησα καὶ μάτην ἐτληπάθουν,
μάτην ἀδρούς ἐκένωσα νυκτερινούς ἰδρωτάς,
μάτην ἐμόχθουν θαμινά, μάτην ἐξεκοπτόμην,
καὶ μάτην πανημέριον αἵματηρὸν ἐτέλουν
λόγοις ἀεὶ μαχόμενος καὶ κεκυφὼς εἰς λόγους . . .

26 κἂν γὰρ καὶ τὸν ἐπ' ἄκυκλον θάπτον διηλθον πόλον,
καὶ συνεισηγὸν τρέχουσαν τὴν αἶθην ἐν τοῖς λόγοις,
τὴν αἶθην μου τὴν τρέχουσαν ἐπ' ἄκρων ἀνθερίκων
καὶ τὰς ὀπλάς ἐπαίρουσαν καὶ μὴ τὴν γῆν πατοῦσαν,
ἀλλ' ὅμως ἔτι λείπομαι τοῦ λογικοῦ βραβείου . . .

87 εἰ δὲ τῶν τελευταίων μου καὶ τῶν τοῦ γήρους χρόνων
ἡ δεξιὰ καθάψεται τῆς γαληνότητός σου,
πάλιν φυτὸν γενήσομαι καὶ πάλιν ἐκβλαστήσω
καὶ πάλιν ἄνθος καὶ καρπὸν κατὰ καιρὸν ἐνέγκω·
μόνον με καταρύψουσιν καὶ μετεγκέντρισόν με
ἀπὸ φαράγγων καὶ κρημνῶν καὶ βόθρων καὶ βαράθρων
εἰς γήλορον, εἰς γήπεδον, εἰς νάπας, εἰς κοιλάδας,
εἰς ἡμερον, εἰς ἔγκαρπον, εἰς δένδρον παραδείσου,

95 μόνον εἰς ἄλσος μέταιρε, μετάρερε, μεθίστα,
ὅπου τερπνὸς παράδεισος καὶ γεωργὸς ὀπλίτης
καὶ ψυχικὸν γεώργιον Θεῷ πεποθήμενον.

β', γ') Τὰ ποιήματα LX καὶ LIX, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω, γράφονται διατρέβοντος τοῦ ποιητοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ, ἤτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1152 (πρὸ τοῦ Μαρτίου).

δ') Τὸ XXVIII γράφεται μετὰ τὴν ἐκ Βουλγαρίας ἐπιστροφήν καὶ

καθ' ὃν καιρὸν ἐωρτάζοντο ἐν Βυζαντίῳ τὰ γενέθλια τῆς Μαρίας, πρώτης θυγατρὸς τοῦ Μανουήλ, ἤτοι κατὰ Μάρτιον τοῦ 1152.

ε') Τοῦ XVII (πρβ. Μαγγάνεια I σ. 3—9) τὸν χρόνον ὀρίζουσιν οἱ στίχοι:

166 Ναὶ πρὸς αὐτῆς τῆς βλάστης σου, ναὶ τῆς μονογενοῦς σου
τῆς κόρης τῶν ὀμμάτων σου, τῆς μέσης σου καρδίας,
τῆς ἔτι νῦν ὑπὸ μαζόν, τῆς ἔτι θηλαζούσης
καὶ βασιλείῳ στέμματι δεσποινικῶς στεφθείσης . . .

ἐξ ὧν γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ ποίημα γράφεται, καθ' ὃν καιρὸν θηλάζει ἀκόμη ἡ πρώτη θυγάτηρ τοῦ Μανουήλ, ἤτοι κατὰ τὸ 1152, ἢ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1153.

ς') Κατόπιν τούτων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔρχεται τὸ ποίημα XXXIV, διότι ἐκ τῶν στίχων:

34 ὄρᾳς τὰς τύχας τὰς ἐμάς, μονάρχα μου, φωστήρ μου,
ἤδη γλυκὺ καὶ χάριεν ἠνωτισάμην πνεῦμα
καὶ ζεφυρώδης ὀρθρινῆ ψεκὰς ἀνέφυγέ με
ἀπὸ τῶν ὀροσορρύτων σου χειλέων σταλαχθεῖσα
καὶ τάχα ὀρόσον ἐρυθρὰν ἀπὸ τῆς σῆς φραφίδος
ἐξεδεχόμεν συλλαβεῖν εἰς τὰς ἐμάς κοτύλας
40 καὶ σβέσαι καὶ τὸν καύσωνα τῆς συνεχοῦς μερίμνης
ἀλλὰ γὰρ ἔφθη τὸ συμβάν καὶ κατεβρόντησέ με
καὶ πάλιν ὁ ταλαίπωρος ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος
καὶ τὸ πικρὸν ὀλίσθημα καὶ περιστάτημά σου
καὶ τὸ βαρὺ συνάντημα πικρῶς ἀνωμοζάμην

f. 43r

βλέπομεν ὅτι ὁ ποιητὴς λαμβάνει προφορικῶς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἐλπίζει ἢ ὑπόσχεσις αὕτη νὰ μεταβληθῇ ταχέως εἰς ἐγγραφὸν διάταγμα, δυνάμει τοῦ ὁποίου θὰ παραληφθῇ εἰς τὸ ἀδελφάτον· ἀλλὰ συμβάν ἀπροσδόκητον, ἢ πτώσις τοῦ αὐτοκράτορος ἐκ τοῦ ἵππου, ἀνησυχεῖ αὐτὸν καὶ τὸν κάμνει νὰ φοβῆται, μήπως τοῦτο χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ ἀναβολῆς τῆς προσδοκωμένης δωρεᾶς. Κατὰ ποίαν ἐποχὴν λαμβάνει χώραν ἢ πτώσις τοῦ αὐτοκράτορος ἀπὸ τοῦ ἵππου, εἶνε δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις· διότι ἡ ἱστορουμένη παρὰ Κιννάμω (264, 12—265, 5) πτώσις ἀπὸ τοῦ ἵππου ἀναφέρεται κατὰ τὸν Murali (I 192) εἰς τὸ ἔτος 1168, ὅπερ διόλου δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὰ διδόμενα, τὰ ὅποια ἐκ τῶν ἄλλων μαγγανείων λαμβάνομεν, διότι εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι κατὰ τὸ 1156 εὐρίσκεται ἤδη ὁ ποιητὴς ἐν Μαγγάνοις. τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ ποίηματι πρόκειται περὶ ἄλλης πτώ-

σεως, τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἐν τῷ διηγήματι τοῦ Κιννάμου λέγεται ρητῶς ὅτι ἢ ἐκ τοῦ Ἴππου πτώσις τοῦ αὐτοκράτορος ἐπέφερε βλάβην οὐ μόνον εἰς τὸν μηρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ: «μηρὸν τε καὶ χεῖρα τῆ ἐκ τῆς ἐφροστροφίδος ἐπιλήψει διετέθη κακῶς», ὁ δὲ ποιητὴς εἰς τοιαύτην περίστασιν δὲν θὰ ἄφηνε τοῦτο ἀπαρατήρητον, ἀλλὰ θὰ ὠμίλει καὶ περὶ τῆς χειρὸς ἐν τῷ ποιήματί του. Ὡστε ἀπολείπεται νὰ τοποθετήσωμεν χρονολογικῶς τὸ ποίημα βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς σχέσεως τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων μαγγανείων ποιημάτων, καὶ κατ' ἀνάγκην τοποθετοῦμεν αὐτὸ ἐνταῦθα, διότι ἐν μὲν τοῖς προηγουμένοις οὐδεμίᾳ μνεῖα γίνεται περὶ τοῦ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἔδωκεν αὐτῷ προφορικὴν ὑπόσχεσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπομένοις ὁ ποιητὴς ἔχει ἐκτὸς τῆς ὑποσχέσεως καὶ τὸ γράμμα, ἂν καὶ δὲν ἐπέτυχεν ἀκόμη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἀδελφάτον. γράφεται λοιπὸν καὶ τοῦτο κατὰ τὸ 1152 ἢ 1153.

ζ') Τὸ XXXV (ἴδε Μαγγάν. σ. 10—11) εἶνε μεταγενέστερον τῶν προηγουμένων, ἄδηλον δὲ κατὰ ποῖον ἔτος γράφεται, τοῦτο μόνον γίνεται γνωστόν, ὅτι γράφεται εἰς τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων, ὡς δεικνύουσιν οἱ στίχοι:

- 51 Ναί, φύσις εὐσυμπάθητε, ναί, φίλοιχτε καρδία,
ἀρτιγενῆς ἐπίλυσις ἄρτι μοι βραβευθήτω·
ἀρτιγενὲς γὰρ τίχεται παιδίον ἐν σπηλαίῳ,
ὅπερ καὶ σοὶ προώρισε τὰ κράτη καὶ τὸν θρόνον
καὶ δὸς κάμοι χαρμόσυνα συνεορτάσαι πᾶσιν·
ἐν γὰρ πανδῆμῳ τελετῇ καὶ κρότῳ λαμπροφόρῳ
μόνον ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου στυγνάζειν οὐχ ἀρμόζον.

Θὰ ἐδικαιοῦτό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ποίημα γράφεται κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' ὃ καὶ τὰ δύο προηγούμενα, ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 1152 ἢ 1153· ἐκ τῶν δύο ὅμως τούτων ἔστων τοῦλάχιστον διὰ τὸ παρὸν ποίημα δύναται νὰ ἀποκλεισθῇ τὸ ἔτος 1152, διότι ὁ ποιητὴς ἀποτείνεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ τὸν χειμῶνα τοῦ 1152—1153 διέρχεται οὐχὶ ἐν Βυζαντίῳ, ἀλλ' ἐν Βεροῖα τῆς Μακεδονίας, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ τοῦ 1153 ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Οὐννικῆς, καὶ κατόπιν τῆς ἐπελθούσης συνδιαλλαγῆς ἐπιστρέφει εἰς Βυζάντιον (πρβ. Κιννάμον σ. 133—4) ὥστε τὸ ποίημα τοῦτο γράφεται κατὰ τὰ Χριστούγεννα τοῦ ἔτους 1153, ἂν ὅχι καὶ βραδύτερον.

η') Τὸ XIII (Μαγγάν. III σελ. 12—15) δὲν ἀπέχει πολὺ χρονολογικῶς τοῦ προηγουμένου (πιθανώτατον γράφεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1154)· τὸ περιεχόμενον ἀμφοτέρων τούτων τῶν ποιημάτων μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ τέλους ἐν μέρει ἐπέτυχε τοῦ ποθουμένου, ἔλαβε γράμμα αὐτοκρατορικόν, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐλπίζει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἀδελφάτον καὶ κατὰ

πᾶσαν πιθανότητα μεταβαίνει εἰς αὐτό, ἀλλὰ ὁ μέγας οἰκονόμος τῶν Μαγ-
γάνων, Κασιανός, ἀρνεῖται νὰ δεχθῆ αὐτόν· ποῦ βασιζόμενος ὁ Κασιανός
ἀνθίσταται εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν διαταγὴν, ἄδηλον· φαίνεται ὅμως ὅτι θὰ
ὑπῆρχε λόγος, καὶ λόγος σπουδαῖος, ὅστις κρατεῖ τὸν ποιητὴν ἐπὶ πολὺ
ἀκόμῃ μακρὰν τοῦ ἀδελφάτου· μετὰ τὴν πρώτην ἀρνησιν ὁ ποιητὴς γράφει
τὸ προηγούμενον ποίημα, εἰς ὃ καταγγέλλει τὸν Κασιανὸν ὡς παραβάτην
τῆς διαταγῆς τοῦ αὐτοκράτορος:

16 εἰπέ τῷ παραβλέποντι τοῦ κράτους σου τὸ γράμμα.

Καὶ ὅμως ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Κασιανός εἶχεν ἰσχυροὺς λόγους νὰ μὴ
δεχθῆ τὸν ποιητὴν, ὥστε οὗτος ἀναγκάζεται νὰ ἀνανεώσῃ τὴν αἴτησίν του
γράφων καὶ τὸ παρὸν ποίημα (XIII) ὅπερ περιέχει καὶ τὴν ἀστείαν διή-
γησιν περὶ τῆς κρίσεως τοῦ Σολομῶντος· ἐκ τῶν στίχων αὐτοῦ:

111 ἂν πρόκηται τῷ γράμματι καὶ τῷ προστάγματί σου
αὐτὸ τὸ δύσρημον ρητὸν τὸ φάσκον ὀπηνίκα . . .

114 ἂν δὲ γραφῆ τὸ κάλλιστον τὸ λέγον ἀπ' ἐντεῦθεν
ἔλυσσα καὶ τὴν αἴτησιν ἐτοίμως ἀπ' ἐντεῦθεν . . .

ὑποθέτομεν ὅτι τὸ αὐτοκρατορικὸν γράμμα δὲν ὠρίζε τὴν ἄμεσον παραλα-
βὴν τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ ἀδελφάτον, ἀλλ' ἐζήρσα αὐτὴν ἐκ τινος ὅρου (ὀπηνίκα).
ἴσως ὁ ἀριθμὸς τῶν προνομιούχων μοναχῶν τοῦ ἀδελφάτου ἦτο ὠρισμένος
καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν γράμμα ἴσως ὠρίζε μόνον νὰ γείνη δεκτὸς ὁ ποιητὴς,
ἅμα κενωθῆ θέσις ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα εἶνε ὑποθέσεις, τὸ μόνον βέβαιον
εἶνε ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμῃ ἐξακολουθεῖ νὰ παραπονῆται
ὅτι ἔχει εἰς χεῖρας γράμμα καὶ ὄχι πρᾶγμα.

θ') Κατόπιν τούτων ἐρχεται τὸ ποίημα XV γραφόμενον ἐπίσης πρὸ
τῆς εἰσόδου τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ μαγγάνειον ἀδελφάτον, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ
τῶν στίχων:

105 ἀλλ' ὄρα καὶ τοῦ δούλου σου τοῦ ρήτορος τὰς τύχας,
ὄρα τὰ συναντήματα καὶ δυστυχήματά μου,
γράμμα λαβὼν ἐνόμιζόν ποτε λαβεῖν καὶ πρᾶγμα
καὶ δῶρον ἔχων ἔγγραφον ἐδόκουν ἔγγραφῆναι
τῇ δέλτῳ καὶ τῷ κώδικι τῶν εὐεργετουμένων,
110 ἀλλ' ἐπλανώμην ἀτυχῶν ἐν οἷς ἠτύχουν μάτην.
καὶ πάλιν ἄνεμον κρατῶ, πάλιν πνοὴν διώκω
καὶ πάλιν καταψύχομαι μετὰ καιρὸν χειμῶνος,
ὅτε θερμότης ἕαρος εἰληθερεῖ τὰ πάντα
καὶ πάλιν αὔρα μὲ κλονεῖ μετὰ φυγὴν ἀνέμου·
115 ἔχων οὐκ ἔχω τὸ δοθέν, αἰνιγμα τοῦτο λέγω·
ἦλιε λάμψον ἀεπέ, πέμψον θερμὰς ἀκτῖνας

και θέρμανον τὸ ψυχός μου και παῦσόν μου τὴν ζάλην
και στήριξον τὸ δῶρόν σου, δεῖξαι τὸ γράμμα πράγμα
και πρόσταξον και τύπωμα λαμβάνειν ἀδελφάτου . . .

127 ἔτι πρὸς τούτοις δυσωπῶ τὸ γαληνόν σου κράτος
κάκεινήν ἐνωτίσασθαι τὴν προπαράκλησίν μου,
τὴν ἔγγραφόν μου δέησιν, τὴν προὑπόμνησίν μου
και μετὰ τὴν ἀκρόασιν, ἂν οὐ συνευδοκήσης
λυθῆναί μου τὴν αἴτησιν, λοιπὸν ἀπαγορεύω.

“Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν χρόνον καθ’ ὃν τοῦτο γράφεται, δίδουσιν ἡμῖν νύξιν τινὰ
οἱ ἀκόλουθοι στίχοι:

5 και γλώττη δημηγόρω σου τεχνολογούση λόγους,
λόγους υἱούς γεννήτορος νοός ἀρχικωτάτου,
τερατουργεῖς και καινουργεῖς τὰ λόγων ὑπεράνω . . .

21 ἐγὼ μὰ τῶν χαρίτων σου τὰς χάριτας τὰς ξένας
και μὰ τὰ προτερήματα τὰ πανεξαιρέτά σου
χθές που και πρότριπα τυχῶν ἐπὶ τοῦ βήματός σου
και τῆς δημηγορίας σου μακρόθεν ἐπακούσας
ὑφ’ ἡδονῆς ἐσκίρτησα γῆθος εἰσεδεξάμην,
και μοι τὸ περικάρδιον συνεπεκρότει πνεῦμα
ἀπορροτὴν γλυκύτητος και χάριν ἐγγαλῶντος
ἀπὸ τῶν ὠτων εἰς αὐτὸ τὸ μέσον τῆς καρδίας
τοῦ κεχυμένου μέλιτος ἐκ τῆς χρυσῆς σου γλώσσης . . .

39 ἐξέπληξας τοὺς ρήτορας στρογγύλως ρητορευῶν,
τοὺς φιλοσόφους ἠπτησας δημηγορῶν πανσόφως,
ἐξήστραψεν ἡ γλώσσά σου και πλέον Περικλέους,
τὸ βῆμα κατεβρόντησας τῆς ἱερᾶς συγκλήτου,
Ποργίας ἄλλος γέγονας, ἀλλ’ ἐκ τῆς ἐνεργείας
καταβροντῶν ἐκ τῶν φωνῶν τοῦ λόγου τοὺς προστάτας

45 ἐν τῇ πυκνῇ γοργότητι και τῇ φερᾷ τοῦ λόγου,
ἔλους τοὺς ἐκ τοῦ βήματος ἐδέσμησας ἐξ ὠτων
ἐπιτροχάδην νιφετοὺς ἐνθυμημάτων ρέων,
τὸν δὲ ραιφερενθάριον, τὸν συνομῶδουλόν μου,
ἔλον ἐξ ἔλων τῶν μερῶν συνέσχεες και κατέσχεες
50 και πρὶν προτεθηπότα σε και πρὶν προδεδουμένον
τῷ θαύματι τοῦ λόγου σου και τοῖς φρονήμασί σου . . .

54 ἐγὼ δ’ εἰστήκειν ἐννεός ὡς κατεβροντημένος
ἐκ τῶν μεγαλοφώνων σου τοῦ λόγου σαλπισμάτων
και καθ’ αὐτὸν ἐθαύμαζον τὴν μεγαλοφωνίαν . . .

- 65 ὡ φυσικῆς ρητορικῆς καινῆς ἐνδιαθέτου,
 ἦν μόνος αὐτοδίδακτον ἐν τῇ ψυχῇ σου φέρεις . . .
- 71 ἐκεῖνο δέ σου μάλιστα καὶ πρὸ παντὸς γεραίρω
 πῶς ὡς πατήρ φιλόστοργος ἐφείδου τῶν πεσόντων,
 πῶς σοι τοσοῦτον ἔμελεν ὑπὲρ τῆς ὁμονοίας
 καὶ τῶν μερῶν τῆς πῆξεως καὶ τῆς ὀλομελείας,
- 75 πῶς ὑπερήλγεις συμπαθῶς τοῦ σεσηπότος μέλους,
 καὶ πῶς ἐκεῖνο τὸ σαπὲν καὶ πεπονθὸς τὴν λύσιν
 συσρίγγειν ἐπεσπούδαζες ἀγάπης ἀλατίῳ,
 καὶ πῶς συνδέτης ἔσπευδες γενέσθαι διεστῶτων
 ποιμενικῶς καὶ πατρικῶς καὶ φιλευσεβεστάτως,
- 80 καὶ πόσους κατεκένωσας ὑπὲρ ἐκείνων λόγους
 συνέχων, ἀντεχόμενος, ὑπερμαχῶν καὶ σκέπων,
 ὡς μὴ τὸ σῶμα τὸ παγὲν σχισθῆ τῆς ἐκκλησίας·
 λοιπὸν ἐπικαιρότατόν σοι λέγειν τὰ τοῦ Παύλου
 «τοῖς πᾶσι πάντα γέγονα πάντας κερδᾶναι θέλων»,
- 85 τοῖς στρατιώταις στρατηγός, τοῖς ὑπηκόοις ἀναξ,
 τοῖς μαχομένοις μαχητής, συμποίμην τοῖς ποιμέσι,
 τοῖς δογματίζουσιν ὀρθῶς καὶ τοῖς ὀρθοτομοῦσι
 τὸν λόγον τὸν τῆς πίστεως καὶ τὰ τοῦ μυστηρίου
 συνδογματίζων εὐσεβῶς τὰ τῶν ὀρθοδοξούντων. . . .
- 98 ἀλλ' ἀντιμάχη κραταιῶς, ἀλλὰ καὶ δογματίζεις,
 ἀλλὰ καὶ τρόπαιον ἰστᾶς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας
 τοὺς παραδογματίζοντας σοφῶς ἐπιστομίζων
 καὶ συνενῶν τὸ συμφρονεῖν τοῖς εὐσεβῶς φρονουσι
 καὶ μεταρρίπτειν τὰ ζυγὰ πρὸς τοὺς ὀρθοτομοῦντας,
 τοιοῦτόν σοι τὸ τρόπαιον τῆς δημηγόρου γλώσσης,
 τοιαῦτα τὰ χάρισματα τῶν σῶν προτερημάτων . . .

Τὰ γεγονότα τὰ ἱστορούμενα ἐνταῦθα ἀναφέρονται ὁμολογουμένως εἰς ἐπο-
 χήν, καθ' ἣν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπεκράτει διχογνωμία ἀναφορικῶς ζη-
 τήματος θεολογικοῦ (στ. 82)· ὁ αὐτοκράτωρ λαμβάνει ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς
 ζητήσεις καὶ φροντίζει ἵνα διαλλάξῃ τὰ διεστῶτα (στ. 72—80), προσκολλη-
 θεῖς εἰς τὴν μερίδα τῶν ὀρθοφρονούντων καὶ ὀρθοτομούντων (στ. 98—102)·
 τὰ γεγονότα ταῦτα οὐχὶ ἀπόπως θὰ ἠδύνατό τις νὰ συνδέσῃ πρὸς τὰ παρὰ
 Κωννάμῳ (σ. 177) καὶ Νικήτῃ Χωνιάτῃ ἱστορούμενα (σ. 275 καὶ τῶν τότε
 λογίων ἀνδρῶν εἰς ἐναντίας μοίρας ἀποκριθέντων, ἐφ' ἱκανὸν τὰ τῆς ἐξετά-
 σεως παρετάθησαν, ρήσεις τε καὶ ἀντιρρήσεις ἐξ ἐκατέρων ἐχύθησαν τῶν
 μερῶν· ὀρθοτομηθέντος δὲ τοῦ ζητουμένου, καὶ τῇ δόξῃ προστεθέντος τοῦ

βασιλέως τῇ θεωρεῖ τε καὶ κρείττονι, καθαίρεσιν ὑπέστησαν ὡς ἀντίφρονες κτλ.)· τὰ γεγονότα δηλαδὴ ἀναφέρονται εἰς τὴν συζήτησιν, τῆς ὁποίας κύριος μοχλός ἦτο ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Σωτήριχος ὁ Παντεύγενος, «περὶ τοῦ γραφικοῦ ρητοῦ, ὃ φησι τὸν σεσαρκωμένον Θεὸν προσφέρειν τε ὁμοῦ καὶ προσφέρεσθαι» (Νικήτ. 275, 14—15)· τῶν συνόδων, αἵτινες ἔλαβον χώραν ἀναφορικῶς τῆς ὑποθέσεως ταύτης, διέσωσεν ἡμῖν ὁ Νικήτας (ἐν Θεσσαυρῶ Ὁρθοδοξίας Migne t. 140 σ. 147 κ. ἐ.) τὰ πρακτικά· καὶ ἡ μὲν πρώτη τούτων ἐγένετο ἐν τοῖς πατριαρχείοις τῇ κς' Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους ςχξδ' (=1156), ἡ δὲ δευτέρα τῇ ιβ' καὶ ιγ' Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν τῷ παλατιῷ τῶν Βλαχερνῶν καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως δὲ ταύτης πειθόμεθα ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ συνδιαλλακτικῶς ἐφέρετο (Mign. col. 185 ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν τῆς βασιλέως μεγαλονοίας, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀδελφικῆς συμπνοῆς καὶ ὁμονοίας, τὸ μὴ καὶ τοὺς σπορέας τῶν ζιζανίων σπεῦσαι πάντα τρόπον ἐφευρεθῆναι καὶ ἐλεγχθῆναι . . . . . ἐδέησε λοιπὸν διὰ ταῦτα καὶ ἡμῶν τοῦ καθ' ἓνα πυθέσθαι, ὅπως ἕκαστος ἔχει περὶ τούτων φρονήματος)· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν σύνοδον τῆς ιβ' Μαΐου ὁ Σωτήριχος δὲν παρουσιάσθη, ἀπεφασίσθη νὰ σταλῆ πρὸς αὐτὸν ἐπιτροπὴ διὰ νὰ τὸν προσκαλέσῃ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ σύνοδος τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἐπομένην ἡμέραν (ιγ' Μαΐου). Ἐπειδὴ καὶ πάλιν ὁμοίως δὲν παρουσιάσθη ὁ Σωτήριχος προσφασιζόμενος ἀσθένειαν, ἀπεφασίσθη ἡ καθαίρεσις αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων, καὶ τοῦτο διότι ὁ αὐτοκράτωρ σπεύδων νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν ἐπὶ Τορόζην ἐκστρατείαν, δὲν ἠδύνατο περισσότερον νὰ ἀναβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην (Migne col. 197 καταπειγόμενος γὰρ ὁ θεοπρόβλητος καὶ κράτιστος ἡμῶν αὐτοκράτωρ ἐξελθεῖν εἰς τὴν προκειμένην εὐτυχῶς σὺν Θεῷ ἐκστρατείαν διὰ τὰς ἐπικειμένης κοσμικῆς ἀναγκαίας φροντίδας, οὐκ ἔχει πλέον ἀναρτᾶν τὴν ἐξέλευσιν καὶ διὰ τοῦτο χθές τε ὤρισεν συναλθεῖν πάντας κατὰ τὴν σήμερον καὶ νῦν προσκάθηται πανημέριος τὴν σὴν ἀναμένων ἐπιδημίαν). Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπέεται ὅτι τὸ προκειμένον ποίημα XV γράφεται ὄχι βραδύτερον τῶν μέσων Μαΐου τοῦ 1156, ὥστε μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὁ ποιητὴς μένει ἀκόμη ἐξωθεν τοῦ ἀδελφάτου. Καὶ ὁμοίως ἐντὸς τοῦ 1156 ὁ ποιητὴς ἐπὶ τέλους ἀξιοῦται τῆς δωρεᾶς τοῦ ἀδελφάτου, διότι αὐτοῦ τοῦ ἔτους ἔχομεν ἀρκετὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ κάμνει μὲν παράπονα περὶ γήρατος καὶ ἀσθενείας, οὐδένα ὁμοίως λόγον κάμνει πλέον περὶ πενίας, οὔτε περὶ τοῦ ἀδελφάτου.

Τὸ πρῶτον τοιοῦτον ποίημα εἶνε τὸ XIV, ὅπερ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «εἰς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα στιχορρηγῆσαι προστάξαντα» καὶ γράφεται ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ περιεχομένου εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ δυσάρεστον ἀγγελίαν λαβὼν περὶ στρατιωτικῆς ἀποτυχίας ἀθυμεῖ καὶ διατάσσει τὸν

ποιητήν νά στιχουργήσῃ· τὸ περιστατικόν τοῦτο μᾶς δίδει νά ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ ποιητής εἶνε πλέον στενώτερον συνδεδεμένος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀναγκάζεται νά στιχουργήσῃ κατ' ἐντολὴν ἀνωτέραν, ἐνῶ εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ποιήματά του οὐδαμοῦ φαίνεται ὅτι γράφει προηγηθείσης ἐντολῆς αὐτοκρατορικῆς· ὁ ποιητής ὑποχρεωμένος νά στιχουργήσῃ ἀναλαμβάνει τὸν κάλαμον, ἀλλ' ὄχι μὲ πολλὴν ὀρεξίν· προφασίζεται ὅτι τὸ γῆρας καὶ ἡ ἀσθένεια τὸν ἔκαμαν δυσκίνητον, καὶ τὸ περιστατικόν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν προσεῖχε πρότερον εἰς τὰ ποιήματά του, ἀπρόθυμον· διὰ νά παραμυθήσῃ τὸν αὐτοκράτορα φέρει ὡς παράδειγμα καὶ ἄλλους βασιλεῖς, τὸν Δαρεῖον καὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, οἵτινες ἐπίσης ἔσχον ἀποτυχίας· οἱ στίχοι οἵτινες μᾶς βεβαιοῦσι ταῦτα εἶνε οἱ ἑξῆς:

- 8 οἶδα ποθεῖς τὸ στιχουργεῖν, ποθεῖς ἐμμέτρους λόγους,
τὸ γὰρ ἐπιπονώτερον προκρίνεις τοῦ ραδίου,
καὶ γὰρ πρὸς τοῦτο νύσσομαι καὶ ἐπιπόνως ἔχῃ,
ἀλλὰ τὸ γῆρας ἔφθασεν, ἀλλ' ἤγγισε τὸ θέρος,
ἀλλ' ἦλθεν ὥρα παρακμῆς, ἀλλ' ἔκλινεν ὁ στάχυς,
καὶ καὶ τὸ πνεῦμα πρόθυμον ἀλλ' ἀσθενῆς ὁ ρήτωρ . . .
- 31 οὐχ οὕτως ἵππον ταχινό^ς κημὸς ἀνασειράζει,
ὅπόσον μοι τὸ πρόθυμον ἢ νόσος περικόπτει·
ἔχω ρυτῆρας γαλινοῦ τοῦ γήρους τὰς ρυτίδας
καὶ τῆς παλαιπωρίας μου τὴν ψυχροτάτην νάρκην,
ἔχω χειμῶνος κρύσταλλον τὸν καταψύχοντά με,
τοῦ φλέγματος τὴν κάκωσιν τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν . . .
- 43 ἀλλ' ὅμως οὕτω καχεκτῶν, ἀλλ' ὅμως οὕτω πάσχιων,
ἀλλ' οὕτω προσταλαιπωρῶν, ἀλλὰ πυκτεύων οὕτως
πρὸς χάριν τὴν ἐπειγομαι λόγους ἐμμέτρους πλέκειν . . .
- 65 τοῦτο τὸ μεγαλαύχημα πάλιν ἐπτέρωσέ με,
τοῦ σθένους σου τὸ στάσιμον πάλιν ἐστήριξέ με
καὶ πάλιν φέρω κάλαμον καὶ κάμπτω σκυταλίδας
καὶ σύμμετρον τὸν ἐμμετρον ἀπολογον ποιοῦμαι
πρὸς τὴν ἰσχύν μου τὴν σαθράν, ἣν ἤμβλυεν ὁ χρόνος
- 70 καὶ νόσος ἐταπείνωσε καὶ σὺν τῇ νόσῳ σπάνις·
ἀλλὰ γὰρ πρόσχες τι μικρὸν τῷ δούλῳ ρήτορι σου,
ναὶ πρόσχες, αὐτοκράτορ μου, ναὶ πρόσχες μοι, σκηπτοῦχε,
οὐ γὰρ σαθρόν τι λέξει σοι καὶ σαθρός ὁ ρήτωρ·
τὸ πρὸ μικροῦ συνάντημα τὸ προλαβόν ἐκεῖνο
- 75 οὐχ ἔδοξε κατόρθωμα τῶν ἀντιτεταγμένων,
οὐδὲ καταστρατήγημα τῶν μηδὲ συμβαλόντων,

- χωρίς γὰρ μάχης καὶ πληγῶν οὐδεὶς κατατροποῦται,
 ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀπότευγμα παράλογον, τυχαῖον·
 μὴ γοῦν ἐκεῖ πεμπέτωσαν οἱ φλήναφοι τὰς γλώσσας·
- 80 εἰ γὰρ ἀντισυμβέβληκε τὸ στίχος τῶν λατίνων
 μετὰ τῆς μοίρας τῆς μικρᾶς τῶν ἀντιπαζαμένων,
 οὐδὲ τὴν πρώτην εἰσβολὴν ἤνεγκαν ἂν ἐκεῖνοι,
 οὐδ' ἀντωπεῖν ἐξίσχυσαν πρὸς τὴν αὐγὴν τοῦ ξίφους,
 ἀλλ' οὐδὲ σπῆναι κἂν βραχὺ πρὸς τὴν κραυγὴν καὶ μόνην,
- 85 μὴ τί γε πρὸς τὴν προσβολὴν ἐκείνων ἀντισπῆναι·
 θάρσει λοιπὸν καὶ πρόσβλεπε καὶ σύναγε τὸ μέλλον,
 ἀτρύτα μου κατὰκοπε, λυχνιτὰ μου, φωστήρ μου,
 κἂν τὸ προσθάσαν νύττη σε, κἂν σε λυπῆ τὸ τραῦμα . . .
- 132 εἰ δὲ κατώκνουν τὴν γραφὴν ἄχρι τῆς νῦν ἡμέρας
 οὐ χρὴ θαυμάζειν οὐδαμῶς, ὡς ἀσθενὴς γὰρ ὤκνουν
 καὶ τὸν καιρὸν ἐμποδιστὴν τῆς στιχουργίας εἶχον,
 πολλὰ καινοτομήσαντα τῶν μὴ προσδοκωμένων
 καὶ τὸ μοχθεῖν ἐπὶ κενοῖς καὶ τὸ κενοῦν ἰδρῶτας,
 ἐφ' οἷς αὐτὸς ἐμόγησα ρητορικοῖς μου πόνοις
 τὰ σά μεγαλουργήματα τὸ πρὶν ὑψηγοῦμένοις,
 ὧν οὐδενὸς μετέσχηκας, οὐ γέγονας εἰδήμων,
- 140 ἐλογιζόμην δυσαχθὲς καὶ μάταιον φορτίον·
 τί γὰρ μοι κόπος ἄχαρις, καὶ πόνος μόνον πόνος; . . .
- 146 ἂν δ' ὁ κερδῶος ἀκερδῆς, τίς χάρις τοῦ κερδῶου,
 ὅταν ὁ γράφων ἄγνωστος ἐν παραβύστω μένη
 κάκεινος πᾶσαν ἄγνωσιαν τῶν γεγραμμένων ἔχη,
 δι' ὃν πονεῖ καὶ καρτερεῖ φιλοπονῶν πρὸς χάριν·
 ἐγὼ μὲν τούτων ἕνεκα τὸ στιχουργεῖν κατώκνουν·
 εἰδὲ καὶ πάλιν ὀρισθῶ, καὶ πάλιν στιχουργήσω
 καὶ πάλιν ξέσω κάλαμον, πάλιν ὄξυγραφήσω
 καὶ πάλιν ὅσον δυνατὸν ἐμμέτρως ρητορεύσω,
 ἂν τὸ δοκοῦν τῷ κράτει σου τῷ δούλῳ σου γνωσθῆ μοι.
- 155 Θεὸς σοι πολυχρόνιον τὸ κράτος ταμιεύσοι
 καὶ τράχηλον ὑπέρογκον ὡς κροίκον κατακάμψοι
 σιθεις ὑπὸ τοὺς πόδας σου τὴν ἐπηρμένην ὀέρην. —

Τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρονται οἱ στίχοι, μᾶς εἶνε ἀγνωστον· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὅμως ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὴν ἐν Ἰταλῖα ἀποτυχίαν τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, υἱοῦ τοῦ Βρυεννίου Καίσαρος, καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου Δούκα, οἵτινες συλληφθέντες αἰχμάλωτοι ὑπὸ τοῦ ρηγὸς

τῆς Σικελίας ἐκρατοῦντο δέσμιοι· περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὁ μὲν Χωνιάτης (σ. 125) γράφει: «τοιούτοις οὖν ὁ Μανουὴλ ἀκούσμασι τὴν πρότριτα «θυμηδῖαν ἀποκλυσάμενος, ὅσα τε ἀψιθιώδεσι κεράσμασιν ἐμπικρανθεὶς «τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκὸς μὲν οὐκ ἤνεγκε τὸ γεγονός φορητῶς, ἀλλ' ἱκανῶς ἐπα- «θήνατο», ὁ δὲ Κίνναμος (σ. 169, 170): «ταῦτα μὲν οὖν τῆδε ἐγένετο, ὁ δὲ «βασιλεὺς τούτων ἀκούσας ἐδυσχέρανε μὲν ὡς τὸ εἰκὸς καὶ μάλιστα ὅτι «μετὰ τοσαύτας προηγησαμένας ταῦτα ξυνέπεσεν εὐτυχίας· ἀτύχημα γὰρ «μετὰ δόξαν ἐπιγεγονὸς παραιτεῖται μὲν τὴν δύσκειαν, ἀνίαν δὲ μάλιστα «προξενεῖν εἴωθεν, ὅτι μικροῦ τοῦ τὸ πᾶν δεῆσαν κατορθοῦν, εἶτα ἀπώλοντο «ἅπαντα· ἤλγησε μὲν οὖν μὴν καὶ ἠττήθη τοῦ πάθους». ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Κίνναμος τὴν ἀτυχίαν ἀποδίδει καὶ εἰς προδοσίαν ἐκ μέρους τῶν Ἰταλῶν συμμάχων γράφων (σ. 167): «Ρωμαῖοι δὲ καὶ πρότερον μὲν πολλῶ τῶ «διαλλάσσουντι τοῦ τῶν πολεμίων ἠλαττονοῦντο στρατοῦ, τότε δὲ ἔτι μᾶλ- «λον ὑπέρρει τὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῖς· ἄλλοι τε γὰρ ὡς πλείστοι συμμάχων «ἀπετάξαντο τούτοις, καὶ δὴ καὶ μοῖρά τις Κελτῶν οὐκ ἀγεννῆς μισθοῦ «Ρωμαῖοις δουλεύουσα Γιλιέλμω λαθραϊότατα προσεχώρησεν» καὶ κατω- «τέρω (σ. 168): «Ρωμαῖοι δὲ Ρομπέρτου εἴτε ἐκόντος εἴτε τύχῃ τινὶ ὑστε- «ροῦντος». τοιαῦτά τινα δὲ φαίνεται ὅτι καὶ ὁ ποιητὴς ὑπαινίσσεται ἐν τοῖς στίχοις 80—85. Ὡστε καὶ τὸ ποίημα τοῦτο ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὸ ἔτος 1156.

Τούτων οὕτως ἐχόντων μεταγενέστερον τοῦ προκειμένου θὰ εἶνε κατὰ τι τὸ ποίημα VI, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὰς πρώτας ἐπιτυχίας ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, λαβούσας χώραν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1156, γεγονός, τὸ ὁποῖον ἱστορεῖ μὲν ὁ Χωνιάτης (σ. 125, 8—12): «οὗτοι (Δούκας καὶ Κομνηνός) οὖν ἐς Σικελίαν τὸν πλοῦν θέμενοι συνέμιζαν «παῖς δυνάμεσι τοῦ ρηγὸς καὶ μεγάλας ναυμαχίας πολλάκις αὐτὸν κατε- «πάλαισαν, ὡς τὰς τε νῆας τούτου διαρρυῆναι, ἐγγὺς δὲ πολιορκίας καὶ αὐτὸ γεγονέναι τὸ Βρεντήσιον», αἰνίσσεται δὲ καὶ ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς στίχοις:

289 καὶ πυρπολεῖς τοὺς ἄρπαγας καὶ κτείνεις καὶ βυθίζεις
τοῦ πρώτου κλάδου τοῦ κλεινοῦ τῆς πορφυροβλαστήτου
καὶ τοῦ κατ' ἄκρον καὶ σοφοῦ καὶ Καίσαρος Καισάρων
μετὰ γενναίας καὶ φρονὸς καὶ τόλμης ναυμαχοῦντος.

Κατωτέρω δὲ ὁ ποιητὴς βεβαιώνει ὅτι προεμάντευσε τὰς νίκας ταύτας (στ. 262—270) καὶ ἐπὶ τέλους προσθέτει:

272 ἔνεκα τῆς προρρήσεως καὶ τῆς ἐπαγγελίας
καὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς συμπέρανε τὸ λειπὸν

πραγμα, τὸ ὁ ποῖον ἴσως πάλιν εἶνε ὑπαινιγμὸς τοῦ ποιητοῦ ἀξιούντος νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν ἢ δωρεὰ τοῦ ἀδελφάτου ὡς ἀμοιβή διὰ τὴν πρόρρησιν.

Ἐκτὸς τούτου ὁμοίως ἔχομεν τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1156 καὶ ἄλλα ποιήματα τοῦ ποιητοῦ π. χ. τὸ VIII καὶ IX ἀναφερόμενα εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο λαβοῦσαν χώραν ἐκστρατεῖαν κατὰ τῆς Κιλικίας· καὶ ἐνταῦθα πάλιν ὁ ποιητὴς ὁμιλῶν περὶ ἑαυτοῦ παραπονεῖται μόνον διὰ τὸ γῆρας καὶ τὴν ἀσθένειαν, ὅχι δὲ διὰ πενίαν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν στίχων:

- VIII 1 Ἄιδει καὶ τέττιξ λιγυρὸν μετὰ χειμῶνα μέλος,
 ἄδει καὶ ρήτωρ ἀσθενῆς κἄν ὑφειμένον ἄδη
 μετὰ τὸ ψυχρὸς τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ταλαιπωρίας·
 οὐδὲν γὰρ οὕτω πέφυκε τὸν ἀσθενῆ ῥωννύειν,
 5 οὐδὲ ψυχὴν περίλυπον εἰς γῆθος ἐρεθίζειν,
 ὡς ἀγαθὸν κοινωφελὲς ἐξαίφνης ἐπιλάμψαν
 καὶ μετὰ πόθου προσδεχθὲν ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ,
 ἄδει καὶ κύκνος ἐμμελὲς τῶν κολοῖων σιγῶντων,
 ἀλλὰ συμπνεῖ καὶ κολοῖός, ὅταν οὐδὲν κωλύῃ,
 10 καὶ τι λεπτόν συναπηγεῖ καὶ συμφωνεῖ τοῖς κύκνοις,
 κοινὸν γὰρ τὸ μελούργημα μικροῖς τε καὶ μεγάλοις·
 φέρε λοιπὸν ὡς δυνατὸν ὑμνήσω σου τὸ κράτος,
 κἄν κατὰ κράτος τοὺς ἐμοὺς ὑπερεκτρέχοι λόγους . . .
 202 ταῦτα καὶ πάλαι πέσθακα θαυμάσας καὶ πολλάκις
 κἄν παῖς συχναῖς μελέταις μου καὶ τοῖς πυκνοῖς μου πόνοις
 οὐκ ἀκοῆν ὑπέκλινας οὐκ ἠνωτίσω ταύτας
 μεγάλας ἀσχολούμενος καὶ κοσμικαῖς φροντίσιν
 ὑπὲρ γε τῆς κοινότητος καὶ τοῦ λυσιτελοῦντος . . .
 261 πόδες καὶ γόνατα σαθρὰ καὶ βᾶσεις παρειμέναι . . .
 324 ἐμφοράττου καὶ περιμωσο, στῆθι καὶ παρεκτρέπτου,
 ψυχρὸ τὸν νοῦν, ψυχρὸ τὸ πᾶν, σοῖς ἐν δεμνίοις μένε,
 ζόφου γὰρ ἄρτι γέγονας ἄξιος καὶ γωνίας
 ἔχε καὶ σκήπωνα χερσὶ καὶ θρήνουν τοῖς ποσὶ σου
 καὶ θρήνει τὸ δυσκίνητον καὶ τὸ ταλαιπωρὸν σου·
 ταῦτα τυχόν τις κατ' ἐμοῦ καλῶς ἀποτοξάσοι
 380 καὶ τύχοι πάντως τοῦ σκοποῦ, τοξάσοι γὰρ εὐσπόχως.
- IX 8 τὸ σκάφος οὐ γεγόμεσται καὶ τὸ πτερόν ἐρρύη
 ἢ χρονικὴ παράσπασις καὶ τὸ τῆς νόσου ρεῦμα
 τὸ βεβηχὸς παρέσυρε καὶ τὸ συμπεπηγμένον.

Εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀναφέρεται καὶ τὰ ποιήματα XXXII καὶ XXXIII.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὴν δωρεάν

τοῦ ἀδελφάτου ἐντὸς τοῦ ἔτους 1156 καὶ ἀκριβέστερον μετὰ τὴν εἰδησιν περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀτυχιῶν τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τῆς Κιλικίας. Ἐπομένως κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος γράφεται καὶ τὸ ἐπόμενον Μαγγάνειον.

ι') Τὸ V (πρβ. Μαγγάν. σ. 16—27) εἶνε εὐχαριστήριος ἐπὶ τῇ δωρεᾷ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου, ἐπομένως ὁ ποιητὴς γράφει αὐτὸ μετὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ εἰς τὸ ἀδελφᾶτον, ἢ κατ' αὐτήν.

ια') Τὸ X (Μαγγαν. σ. 28—34) γράφεται κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ποιητοῦ συντελεσθέντων τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰσοδου αὐτοῦ εἰς τὸ ἀδελφᾶτον, ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 1159· αὐτὸ δὲ τὸ ἔτος ὑποδεικνύουν καὶ τὰ γεγονότα τὰ ἱστορούμενα ἐν αὐτῷ (πρβ. Οἱ Πρόδρομοι, Βυζ. Χρον. V σ. 107—111).

ιβ') Τὸ XXXVIII (περὶ ζώσης ἀλώπεκος) γράφεται διατρέβοντος τοῦ ποιητοῦ ἐν τῷ ἀδελφάτῳ προκειμένου περὶ τοῦ ἔτους καθ' ὃ τοῦτο γράφεται ἐξηνέγκομεν ἄλλοτε γνώμην (πρβ. Οἱ Πρόδρομοι σ. 22 = Βυζ. Χρον. 1897 σ. 112), ὅτι γράφεται μετὰ τὸ ἔτος 1163, βασιζόμενοι εἰς τοὺς στίχους:

4 ἀλλ' οὐδ' ὁ πρωτοσέβαστος ἐξεῖπε τὰ τῆς νόσου

οὐδ' ὁ πανσέβαστος γαμβρός τοῦ κραταιοῦ σου κράτους

καὶ ἐκλαμβάνοντες ὡς γαμβρόν τοῦ βασιλέως τὸν μνηστῆρα τῆς βασιλοπαιδος Μαρίας, Ἀλέξιον τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας Γεῖζᾶ. ἡ γνώμη ὁμως αὕτη σήμερον ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένη, διότι ἐκ τῶν προηγηθέντων ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦτο στενὰ συνδεδεμένος μετὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρονίκου, κατὰ συνέπειαν τὰ πρόσωπα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχει οἰκειότητα ὁ ποιητὴς καὶ τὰ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην ὑπονοητέα ἐνταῦθα, εἶνε ὁμολογουμένως ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁ πρωτοσεβαστὸς Ἰωάννης καὶ ὁ γαμβρός, Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός, ὅστις δικαιούται νὰ ὀνομάζεται καὶ γαμβρός τοῦ αὐτοκράτορος, καθ' ὃ σύζυγος ἀνεψιῶς αὐτοῦ· οὕτω δὲ ὀνομάζεται καὶ ἐν Θησ. Ὁρθοδοξ. τοῦ Νικήτα Χωνιάτου (Migne Patrol. t. 140 σ. 175) «ὁ πανσέβαστος σεβαστὸς καὶ γαμβρός τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλέως κ. Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός». Ὡστε τὸ ποίημα εἶνε δυνατὸν νὰ γράφηται καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 1163 πάντως ὁμως οὐχὶ πρότερον τοῦ 1156.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ποιητὴς ἄπαξ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἀδελφᾶτον διαμένει ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ θανάτου του, ὁ ὁποῖος θά ἐπῆλθε κατὰ τὸ 1166 ἢ ταχέως μετ' αὐτό, διότι κανέν τῶν ποιημάτων του δὲν ἀναφέρεται εἰς γεγονότα μεταγενέστερα τοῦ ἔτους τούτου. ὅτι ὁ ποιητὴς εἰς τὸ ἀδελφᾶτον εἰσῆλθεν ὡς μοναχός, περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία, διότι τὸ ἀδελφᾶ-

τον ἦτο ὁμολογουμένως μοναστήριον· ὀηλον δὲ γίνεται τοῦτο ἐξ ὅσων γράφει ὁ αὐτὸς ποιητής:

LX 52 ἂν οὖν τὴν βασιλεύουσαν, τὴν Πόλιν καταλάβω
καί τις τυχὸν ἐκ τῶν ἐμῶν τυχαίως ἐρωτήσῃ,
ἂν συνετάχθην ἀδελφοῖς ὀπλίτου μονοτρόποις
σεπτοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ παρὰ τοῖς Μαγγάνοις.

V 172 εἰ γὰρ συναυλισθήσομαι τοῖς ζῶσι μονοτρόπως—
οὗτοι γὰρ ζῶσιν ἀληθῶς οὐ μὴν ὡς ἐν εἰκόνι—
ἴσως συνεγγραφήσομαι καὶ τῇ τῶν ζώντων δέλτῳ.

Τὰ λεγόμενα δὲ ἀνωτέρω περὶ τῆς δυσκολίας τῆς εἰσόδου τοῦ ποιητοῦ εἰς αὐτὸ μᾶς πείθουσιν, ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦτο προνομιοῦχον καὶ ἡ εἰσόδος εἰς αὐτὸ ἀνοικτὴ οὐχὶ διὰ τὸν καθ' ἕνα· προσηγεῖτο ἰδιαιτέρα σύστασις αὐτοκρατορική, ὅπως βλέπομεν ὅτι γίνεται καὶ εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν. Ἄν ὅμως ὁ ποιητής ἦτο πρότερον πρόσωπον ἱερωμένον ἢ ἔλαβε τὸ μοναχικὸν σχῆμα μόνον κατὰ τὴν εἰσοδὸν του εἰς τὸ ἀδελφᾶτον, εἶνε ζήτημα δύσλυτον πρὸς τὸ παρόν, διότι ὁ κώδιξ οὐδεμίαν περὶ τούτου πληροφορίαν μᾶς δίδει. Ἐπίσης εἶνε δύσκολον νὰ ὀρισθῇ καὶ ἂν ὁ ποιητής ἦτο ἐγγαμὸς ποτε ἢ ὄχι· ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος οὐδεμία νύξις δίδεται περὶ τοῦ ὅτι ὁ ποιητής ἦτο ἐγγαμὸς· τὸ δὲ ὑποστηριχθὲν ὑφ' ἡμῶν ἄλλοτε (πρὸβ. Οἱ Πρόδρομοι σ. 40=Buz. Χρον. σ. 130), ὅτι ὁ ποιητής τῶν Μαγγάνων ὀνομάζει ἑαυτὸν χῆρον, ἐστηρίζετο ἐπὶ ἀποσπάσματος, εἰλημμένου ἐκ τοῦ Miller· ἀποδεικνύεται ὅμως ὅτι τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο εἶνε εἰλημμένον ἐκ τοῦ ποιήματος LXIII, γραφομένου ὡς ἐκ μέρους τῆς συζύγου τοῦ Ἀντιόχου. ὥστε οἱ στίχοι

καὶ τὸ πικρὸν ποτήριον πιῦσαι τῆς χηρείας,
ὅπερ ἐκέρασε κάμοι τὸ πένθος τοῦ θανάτου

προφέρονται ἐκ μέρους αὐτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ ποιητοῦ.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τοῦ ποιητοῦ πρὸς τοὺς συγγρόνους του, ὁ κώδιξ μᾶς δίδει τινὰς πληροφορίας· ἐκτὸς τῶν προσώπων τῆς οἰκογενείας Ἀνδρονίκου, ἐκτὸς τῶν συγγενῶν τοῦ αὐτοκράτορος, πρὸς οὓς ἀποστίνει ποιήματά του ὁ ποιητής, λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ, ὅτι ἦτο φίλος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, τοῦ ὀποίου ἀναγνωρίζει τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ρητορικὴν ἰκανότητα (Μαγγ. σ. 11):

27 ποεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος ὁ προδραμῶν ἐκεῖνος,
ὁ ρήτωρ ὁ περίσημος, ὁ προτεθρολλημένος
ἢ χελιδῶν ἢ μουσουργός, ἢ λαλιστάτη γλῶσσα . . .

47 ταῦτα τὰ προροιβάσματα τοῦ φίλου μοι Προδρόμου.

Ἐκτιμᾷ ἐπίσης τὸν Μιχαὴλ Ἰταλικόν:

XLVIII 339 θρηνογραφοῦσι ρήτορες, λογογραφεῖ σὺν ἄλλοις
καὶ τῆς Φιλίππου πρόεδρος Ἰταλικὸς ὁ πάνυ
ὁ μιμητὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ μετ' ἐκεῖνον Πλάτων.

Ταῦτα εἶνε τὰ διδάγματα, τὰ ὅποια ἐκ τοῦ κώδικος ἀρνούμεθα περὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ· αἱ εἰδήσεις ὅμως αὐταὶ δυστυχῶς ἀρχίζουσι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1140 περίπου· τί ἦτο πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ ποιητὴς καὶ τί ἔγραψεν, εἶνε ἀδύνατον πρὸς τὸ παρὸν νὰ ὀρισθῇ. Δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ δράσις αὐτοῦ ἀρχίζει πολὺ πρὸ τοῦ 1140. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως ἀπέχομεν νὰ εἰπωμέν τι, καθ' ὅσον τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ εἶνε δυνατόν νὰ λυθῇ τότε μόνον, ὅταν ὀρισθῇ ἀκριβῶς, τίνα ἄλλα ποιήματα ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι περιλαμβανομένων ἀνήκουσι τῷ αὐτῷ ποιητῇ.

Μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν σκιαγραφίαν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀγνώστου ποιητοῦ, δὲν θὰ εἶνε ἄσκοπον νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα, εἶνε δυνατόν τὰ ποιήματα τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τι τῶν γνωστῶν προσώπων τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἢ ὄχι. Ὅτι ποιητὴς τοῦ κώδικος δὲν δύναται νὰ εἶνε ὁ γνωστὸς Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος, ἀπεδείχθη ἀνωτέρω. Περιττὸν δὲ εἶνε νὰ λεχθῇ, ὅτι δὲν εἶνε Μιχαὴλ ὁ Ἰταλικός. Ὅταν ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ ἔτων τὴν πρώτην πραγματείαν περὶ τοῦ κώδικος («Οἱ Πρόδρομοι», Βυζ. Χρον. V 1898 σ. 91—130), εἶχομεν τὴν ιδέαν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, ὅτι ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ ποιήματα ἀποδιδόμενα εἰς Θεόδωρον Πρόδρομον, καὶ κατεβῆξαμεν εἰς τὸ αὐτό, εἰς ὃ καὶ ὁ Χατζιδάκις συμπέρασμα, νὰ παραδεχθῶμεν δηλαδὴ δεύτερον Θεόδωρον Πρόδρομον. Σήμερον ὅμως βλέπομεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω· ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἀγνώστον ὄλως ποιητὴν· καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη εἶνε νὰ φροντίσωμεν νὰ ὀρίσωμεν, εἰ δυνατόν, τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ. Ὁ Παπαδόπουλος-Κεραμεὺς γράψας πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ἡμετέρων Προδρόμων τὴν πραγματείαν αὐτοῦ «Εἰς καὶ μόνος Θεόδωρος Πρόδρομος» (ἐν Ὁδησσῷ 1899) προϋποθέτει (σ. 12), ὅτι συγγραφεὺς τῶν Μαγγανείων εἶνε Νικήτας ὁ Εὐγενειανός. Βασίζει δὲ τὴν προϋπόθεσιν του ταύτην εἰς τὰ ἑξῆς: «ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁ ἀγνώστος αὐτῶν ποιητῆς ἡμπορεῖ κατὰ πιθανότητα νὰ εἶναι ὁ Νικήτας ὁ Εὐγενειανός . . . ἂν καὶ οὐδὲν αὐτοῦ ποίημα εἰς πολιτικὸς συντεταγμένον στίχους γινώσκωμεν». Ἴσως ἡ γνώμη τοῦ Χατζιδάκι (Βυζ. Χρον. IV σ. 100—127) καὶ ἡ ἡμετέρα περὶ παραδοχῆς δύο Θεόδωρων Προδρόμων ἦσαν ὀλίγον ἐσπευσμένα καὶ δὲν ἀπεδεικνύοντο ἀρκούντως, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦμεν ποῦ βασίζει τὴν πιθανότητά του ὁ Παπαδόπουλος, καταλήγων εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι συγγραφεὺς τῶν Μαγγανείων εἶνε Νικήτας ὁ Εὐγενειανός· τοιαύτη προϋπόθεσις εἶνε περισσότερον ἀστήρικτος

ἢ ἡ ἐξενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χατζιδάκι καὶ ἡμῶν. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν σήμερον, εἶνε δυνατὸν Νικήτας ὁ Εὐγενειανὸς νὰ εἶνε ὁ συγγραφεὺς τοῦ κώδικος; Αἱ εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Εὐγενειανοῦ (πρβ. Krumbacher, Gesch. der Byz. Litter. 2 σ. 763) εἶνε τόσο γλίσχραι, ὥστε μετὰ τοῦ αὐτοῦ δικαίου θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ τις καὶ θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς εἰς τὸ ἐρώτημα. Καὶ ὅμως ἐν περιστατικόν μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀποκλείσωμεν τὸ δυνατὸν τῆς τοιαύτης προϋποθέσεως· γνωρίζομεν ἄφ' ἑνὸς ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος εἶνε γέρον καὶ ἀσθενικὸς ἤδη κατὰ τὸ 1150, ἐπομένως εἶνε συνομῆλιξ ἢ κατὰ τι νεώτερος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, μαθητόμενος ἄφ' ἑτέρου ὅτι κατὰ τὸ 1153—54 ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος εἶνε νεκρὸς, καὶ ὅτι Νικήτας ὁ Εὐγενειανὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου συγγράφει τὸ μυθιστόρημά του («κατὰ μίμησιν τοῦ μακαρίτου φιλοσόφου τοῦ Προδρόμου»)· εἶνε δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ γέρον ποιητὴς τοῦ κώδικος μετὰ τὸ 1153, πάσγων ἀπὸ ποδάγραν ἀπεράσισεν εἰς τὰ γράμματά του νὰ συντάξῃ μυθιστόρημα; ἡμεῖς τοῦλάχιστον θεωροῦμεν τὸ πρᾶγμα δυσπαράδεκτον. Ἐκτὸς τούτου ὅμως ὁ Νικήτας ἐν τῇ μονωδίᾳ αὐτοῦ (cod. Escorial Y. II. 10, fol. 298^r) μᾶς λέγει ὅτι ἦτο ἐν σχέσει τέκνου πρὸς τὸν Πρόδρομον (κατὰ λόγον τέκνων σου χρηματίσαντι). Ἐπίσης εἶνε δύσκολον νὰ ἀποδώσωμεν τὰ ποιήματα τοῦ κώδικος εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μανασσῆν. Κατὰ τὰς τελευταίας ἐρεῦνας τοῦ E. Kurtz (Βυζ. Χρον. VII 1900 σ. 622) ὁ Μανασσῆς εὐρίσκεται ἐν τοῖς ζώσιν ἀκόμη κατὰ τὸ ἔτος 1172 ἢ 1173 καὶ συντάπτει τὴν μονωδίαν εἰς τὴν Κοκτοστεφανίνην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν περὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ κώδικος.

Ὁ γράφων δὲν δύναται νὰ εἶνε Κωνσταντῖνος ὁ Στιλβῆς, διότι ἄφ' ἑνὸς μὲν οὗτος παρατείνει τὸν βίον μέχρι τέλους τῆς ιβ' ἑκατονταετηρίδος, ἄφ' ἑτέρου δὲ ὁ ποιητὴς ἀναφέρει ἐν τοῖς ποιήμασί του Στιλβῆν τινα, νοσοκόμον ἐν τοῖς Μαγιάνοις:

XXXVIII 48 λοιπὸν στενοχωρούμενος ἀνάγκης τυραννίδι

τῷ νοσοκόμῳ τῷ Στιλβῆ τῷ γέροντι προσῆλθον.

Διὰ χρονολογικοὺς λόγους ἀποκλείεται ἐπίσης καὶ Μιχαὴλ ὁ Γλυκάς, τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλως ὁ βίος δὲν ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὸν τοῦ ποιητοῦ τοῦ κώδικος.

Ὁ Ἰωάννης Τζέτζης ἐπίσης, γεννηθεὶς τὸ 1110, εἶνε ἀδύνατον νὰ εἶνε ὁ ποιητὴς τοῦ κώδικος· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκ ἀποκλειστέος (κατὰ τι πρεσβύτερος τοῦ ἀδελφοῦ).

Ὡστε ποιητὴς τοῦ κώδικος δὲν δύναται νὰ εἶνε οὐδεὶς τῶν γνωστῶν ἡμῖν στιχοπλόκων τοῦ ιβ' αἰῶνος.

Μετά τὰ μέχρι τοῦδε ἀρνητικά ἀποτελέσματα περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος, καιρὸς εἶνε νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ ζήτημα, τίς εἶνε λοιπὸν ὁ ποιητής; Ὅλων τούτων τῶν ὑποθέσεων θὰ ἡμεθα ἀπηλλαγμένοι ἂν διετηρεῖτο ἡ ἐπιγραφή τοῦ πρώτου ποιήματος τοῦ κώδικος· δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀπετρίβη, ἣ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῷ κώδικι· ἴσως ὁ ἀντιγραφεὺς ἐσκόπει καλλιγραφικώτερον αὐτὴν νὰ ἐκτελέσῃ ἢ καὶ διὰ κοσμημάτων νὰ καλλωπίσῃ καὶ ἤρχισε τὴν ἐργασίαν του ἀφήσας μόνον χῶρον διὰ τὴν ἐπιγραφὴν, σκοπῶν ἐν καιρῷ εὐθέτω νὰ ἐπεξεργασθῇ αὐτὴν, ὅπερ ὅμως δυστυχῶς δι' ἡμᾶς δὲν ἐπραγματοποίησε. Καὶ ὁ μὲν Mingarelli, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, μὴ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ πρώτου ποιήματος (*carmen caret titulo*), ἐκφέρει ὡς ἰδιὴν του ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ποιήματα εἶνε δυνατὸν νὰ ἀνήκουν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ἢ καὶ εἰς τὸν Μιχαὴλ Ἰταλικόν, ἂν οὗτος ἀποδεικνύετο γράφων καὶ στίχους· ὁ δὲ G. Thomas, βασιζόμενος ἐπὶ τῆς λατινιστῆ ὑπαρχούσης σημειώσεως τῶν περιεχομένων εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τοῦ καλύμματος «*poetae cujusdam Aulae Constantinopolitanae, qui alicubi Prodromus nominatur, carmina varia*», δὲν διστάζει νὰ παραλάβῃ τοῦτο ὡς βέβαιον καὶ νὰ ἐπιγράψῃ τὴν πραγματείαν του «*Ueber Ptochoprodromos*».

Ἄς ἴδωμεν, ἂν ὁ κώδιξ μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάσωμεν τὸν ποιητὴν Πρόδρομον. Πρῶτον ἀπαντῶσιν εἰς τὰ ποιήματα μερικαὶ φράσεις, ὑπενθυμιζουσαι παρομοίαι τοῦ γνωστοῦ Θεοδώρου Προδρόμου:

LIX 14 τὴν εὐνοίαν τετήρηκα τετέλεκα τὸν δρόμον

25 τῆς πίστεως ὁ στέφανος τοῦ δρόμου τὸ βραβεῖον.

XVI 62 οὐκέτι συνιπεύσω σοι τῷ δρομιχῷ μου λόγῳ.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶνε τόσον ἀόριστα, ὥστε ἐπὶ τοιούτων βασιζόμενοι νὰ ὀνομάσωμεν τὸν ποιητὴν Πρόδρομον, θὰ ἦτο ἀρκετὰ τολμηρόν. Ἔχομεν ὅμως καὶ ἐκ τοῦ ποιήματος XI τοῦ γραφομένου «ἐπὶ τῷ γενεθλίῳ τῆς βασιλίδος» τοὺς ἀκολούθους στίχους:

24 ἄγε λοιπὸν σὺν τοῖς λοιποῖς κἀγὼ πανηγυρίσω

καὶ συνσαλπίσω (*sic*) σάλπιγγι τῇ καὶ προκεκραγυῖα

καὶ τῇ προδρόμῳ μου φωνῇ κἀγὼ συνανακραξῶ·

κἄν γὰρ τῆς πανηγύρεως οὐκ ἄξιον ἠγήσω,

κἄν μὴ τὴν διαπρύσιον κραυγὴν ἀναφωνήσω,

οὐ παρὰ τοῦτό με σιγᾶν οὐδ' ἠσυχάζειν δεόν.

Οἱ στίχοι οὗτοι εἶνε ἀρκετὰ χαρακτηριστικοὶ καὶ δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς τὰς ἐξῆς εἰκασίας· ὁ ποιητὴς ὀνομάζει τὴν φωνὴν του πρόδρομον διότι αὐτὸς ὀνομάζετο Πρόδρομος· δὲν θὰ εἶχε λόγον νὰ κάμῃ τοῦτο, ἂν δὲν ὀνομά-

ζετο Πρόδρομος. Ἄλλ' ἴσως καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν θά φανῆ ἄρκετὰ πειστικόν· πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ περισσοτέραν ἔχομεν νὰ φέρωμεν καὶ τὸ ἐξῆς. Ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα κατὰ τὴν σειράν ποιήματα τοῦ ποιητοῦ, τὸ LIX φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: τοῦ Προδρόμου πρὸς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν· καὶ εἶνε τοῦτο ἐν ἀπὸ ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ποιήματα, τὰ ὅποια μᾶς δίδουσι τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος· ἐξ αὐτοῦ μανθάνομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρετεῖ τὴν σεβαστοκρατορίσσαν, ὅτι πρὸς τὸ παρόν εὐρίσκεται μακρὰν τοῦ Βυζαντίου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πάντοτε αὐτῆς, ὅτι ἐπιθυμεῖ μετάρθωσιν εἰς τὸ Βυζάντιον προβαλλόμενος τὸ γῆρας καὶ τὴν ἀσθένειαν, καὶ τὸ κυριώτερον ὅτι εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ ὄνειροπολῶν τὴν μαγγάνειον δωρεάν· πάντα ταῦτα ἀποκλείουσι τὸ δυνατόν τοῦ νὰ χωρισθῆ τὸ ποίημα τοῦτο ἀπὸ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τῷ κώδικι. Ἄν ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ ἀνεφέρετό που τὸ ὄνομα Πρόδρομος, θά ἐδικαιοῦτό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐκ τοῦ ποιήματος τὸ ὄνομα ἐπέρασεν εἰς τὴν ἐπιγραφὴν, τοιαῦτα δὲ τινα συγνάκις συμβαίνουσιν ἐν τοῖς χειρογράφοις· τούτου ὅμως μὴ ὑπάρχοντος εἶνε δύσκολον νὰ παραδεχθῆ τις ὅλως τυχαίαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ὀνόματος Πρόδρομος ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος οὕτως ἀναγινώσκει τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ πιστῶς μεταδίδει αὐτήν, καὶ ἴσως οὕτως ἐπέγραψε τὸ ποίημά σου καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἐγχειρίζων τὴν δέησίν σου εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν. Πρὸς τὸ ποίημα δὲ αὐτὸ στενώτατα συνδέεται καὶ τὸ ἐπόμενον, τοῦ ὁποίου ἢ ἐπιγραφὴ θά ἦτο ἀκατάληπτος, ἂν πλησίον που δὲν ἔκειτο τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ «λόγος εἰς τὴν σεβαστοκρατορίσσαν· ποιῶντος αὐτοῦ δικαστῆν ἐν τούτῳ αὐτὴν περὶ τοῦ ἀδελφάτου, ὅπερ ὑπέσχοντο αὐτῷ σὶ αὐθένται αὐτοῦ, ἤγουν ὅτε σεβαστοκράτωρ καὶ αὐτὴ ἢ σεβαστοκρατορίσσα»· τὰ αὐτοῦ καὶ αὐτῷ εἶνε τεθειμένα μόνον διότι ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπιγραφῇ εἶνε ὠρισμένον τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Κατόπιν τούτων γίνεται φανερόν ὅτι καὶ ὁ στίχος τοῦ ποιήματος XXXV 27 «πτοεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος ὁ προδραμῶν ἐκεῖνος» δὲν εἶνε ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ἐρριμμένος, ἀλλ' ἐνέχει καὶ τινα ὑπαινιγμὸν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ γράφοντος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον δὲν προῆλθε τυχαίως· ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κώδικι λόγοι ἀναγκάσαντες τοὺς ἀναγνώστας νὰ θεωρήσωσι τὸν συγγραφέα τοῦ κώδικος ὡς Πρόδρομον. Ἐπειδὴ ὅμως ἀνωτέρω ἀπεδείχθη ὅτι συγγραφεὺς δὲν δύναται νὰ εἶνε ὁ γνωστὸς Θεόδωρος Πρόδρομος, ἔπεται ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ἕτερον Πρόδρομον· νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι καὶ αὐτὸς εἶνε Θεόδωρος, δὲν ἔχομεν κανέν διδόμενον, καὶ ἡ ἐξενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χατζιδάκι καὶ ἡμῶν γνώμη ὁμολογουμένως ἦτο ἐσφαλμένη· ὁ κώδιξ μᾶς δίδει

μόνον ἐν ξηρόν ὄνομα: Πρόδρομος· Τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται νὰ εἶνε βαπτιστικόν (πρβ. Παπαδιμητρίου, Ιωαννῆς II и Θεοδωρὺ Προδρομῶς, Одесса 1902 σ. 29), ἢ ἐπώνυμον, ὁ συγγραφεὺς ἄρα τοῦ κώδικος θὰ εἶνε ἢ Χ. Πρόδρομος, ἢ Πρόδρομος Χ.

Ἐπειδὴ ὁμως τὸ ζήτημα, ἂν τὸ ὄνομα Πρόδρομος εἶνε βαπτιστικόν ἢ ἐπώνυμον, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λυθῆ πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἴσως οὔτε θὰ λυθῆ ποτε, καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ ὁλόκληρον πεντηκονταετίαν ὁ συγγραφεὺς τοῦ κώδικος ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Προδρόμου, νομίζομεν, δὲν θὰ εἶνε ἄτοπον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ συνηθίσωμεν νὰ ὀνομάζωμεν τὸν ποιητὴν Μαγγάνειον Πρόδρομον, συνδέοντες οὕτω τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτατα περιστατικά τοῦ βίου του, καὶ νὰ προτιμῶμεν τοιαύτην ἐπίκλησιν τῆς ἀρνητικῆς προσηγορίας ψευδοπρόδρομος· εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ ὀνομασθῆ πως ὁ ποιητής, ὅστις τόσας ἀφορμὰς ἔδωκε μέχρι τοῦδε εἰς τὸ νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ καὶ θὰ δώσῃ ἀκόμη περισσοτέρας ὅταν ἐκδοθοῦν διὰ τύπου ὅλα τὰ ποιήματα αὐτοῦ· διότι μὲ ὅλην τὴν πολυλογίαν του καὶ τὴν ὀχληρὰν φλυαρίαν παρέχει τὸ ὑλικὸν πρὸς καθορισμὸν διαφόρων ζητημάτων ἱστορικῶν, χρονολογικῶν καὶ γενεαλογικῶν, ἀναφερομένων εἰς τὸν 13' αἰῶνα.

Καιρὸς εἶνε πλέον νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ ζήτημα: ὑπάρχει σύγχυσις ἐν τοῖς κώδιξι τῶν ποιημάτων τοῦ Μαγγανείου ποιητοῦ μετὰ τῶν τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἢ ὄχι; Ὅταν ἐγράφομεν «τοὺς Προδρόμους» ἐσπεύσαμεν νὰ ἀποδώσωμεν τῷ πρώτῳ τούτων μερικὰ ποιήματα τῶν τῷ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ ἀποδιδόμενων, ἀλλὰ τότε ὠρμώμεθα ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς ὅτι καὶ ὁ Μαγγάνειος ποιητὴς φέρει ἐν τῷ κώδικι τὸ ὄνομα Θεοδώρου Προδρόμου. Σήμερον ἔχοντες καθαρωτέραν γνώμην περὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος καὶ γνωρίζοντες ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα ποιήματα, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐδὲν τῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι περιεχομένων ποιημάτων εἶδομεν νὰ ἀποδίδῃται τῷ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ, ἂν καὶ ἐγνωρίσαμεν πολλοὺς κώδικας περιέχοντας ποιήματα τούτου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οὐδὲν τῶν τοῦ κώδικος ποιημάτων εὑρομεν ἀλλαγῶν. Περὶ τοῦ ἐναντίου φαινομένου, ὅτι δηλαδὴ μετὰ τῶν Προδρομείων ποιημάτων παρειτέφησε ποίημα τῷ Μαγγανείῳ ποιητῇ ἀνῆκον, ἔχομεν πρὸς τὸ παρὸν νὰ φέρωμεν ἐν παράδειγμα. Ὅτε πρὸ τριῶν ἐτῶν δημοσιεύθη διὰ Βιέννης, ὁ βοηθὸς παρὰ τῆ αυτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης κ. von Premenstein εἶχε τὴν εὐγένειαν νὰ ἐπιδείξῃ ἡμῖν μετὰ τῶν νέων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τὸν Suppl. 3935, ὅστις περιέχει ποιήματά τινα Προδρομεία· ὁ ἐν λόγῳ κώδιξ κυρίως εἰπεῖν εἶνε ἀπόσπασμα κώδικος, ἥτοι

τὸ τελευταῖον μέρος κώδικος (fol. 180—192) καὶ γράφεται πιθανῶς κατὰ τὸν XIV αἰῶνα· περιέχει δὲ τὰ ἐξῆς ποιήματα:

1) fol. 180^r Ἐπιγραφή δυσανάγνωστος.

ἀρχ. Ὁρῶν παραταττόμενον κατὰ Περσῶν σε πάλιν

εἶνε δηλαδὴ τὸ ἐν τῷ Βατικανῷ κώδικι 307, fol. II—III Προδρόμειον ποιήμα, ὅπερ ὁμως δὲν τελειώνει ἀλλὰ ρθάνει μόνον μέχρι τοῦ στίχου 294.

2) fol. 182^r ἀνεπίγραφον. Ἐκ τοῦ περιεχομένου ὁμως βλέπομεν ὅτι ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν πέντε ποιήματα Προδρόμεια, τὰ γραφόμενα ἐπὶ τῷ γάμῳ τοῦ υἱοῦ τοῦ πανυπερσεβάστου κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Φορβηνοῦ, κυροῦ Ἀλεξίου· δηλαδὴ τὰ ποιήματα τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἐν τῷ Βατικανῷ κώδικι 305 fol. 104^r.

3) fol. 182^v. Τοῦ αὐτοῦ τῆ σεβαστοκρατορίσση περὶ ε . . .

4) fol. 183^r. Τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ κήπῳ.

ἀρχ. Ὁρᾶς δεατὰ τοῦ φυτῶνος τὴν χάριν

ἦτοι τὰ γνωστὰ ἐπιγράμματα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου εἰς κῆπον. Κατόπιν τούτων ἔπονται μέχρι τέλους τοῦ φύλλου 184^r ἄλλα ποιήματα, ὁμολογουμένως Προδρόμεια, τὰ ὅποια περιττὸν νὰ ἀπαριθμήσωμεν. Ὁ λόγος πρόκειται ἐνταῦθα κυρίως περὶ τοῦ τρίτου, τὸ ὅποιον ἂν καὶ εἶνε ἐνσφηνωμένον μεταξὺ Προδρόμειων ποιημάτων, οὐχ ἦστον κατὰ τὴν γνώμην μας δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν Πρόδρομον ἀλλ' εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος· πρὸς ὑποστήριξιν ὁμως τῆς γνώμης μας ἀνάγκη νὰ δώσωμεν ὀλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ ποιήματος, ὅπερ δυστυχῶς ἐν πολλοῖς εἶνε ἐλλιπές.

f. 183^r

Τῆ σεβαστοκρατορίσση περὶ ε . . .

Οἱ μὲν τριττοὶ θεόφρονες ἐκεῖνοι νεανίαι,
φιλάγαθε βασίλισσα καὶ φιλολογωσάτη,
ἐκ μέσης τῆς Χαλδαϊκῆς καὶ σιδηρᾶς καμίνου,
τῆς πρηστηρίου καὶ δεινῆς καὶ τῆς ἀνυποστάτου
5 ἀρθείσης ἐπταπλάσιον πίστη πολλῇ καὶ νάρθη
καὶ κληματίδι περιττῇ καὶ παμπληθεῖ στυπαίῳ
ὑμνοῦν τὸν παντοκράτορα φωναῖς χαριστηρίαις
συγκαταβάλλοντα τοῖς τρισί, ὀροσίσαντα τὴν φλόγα
καὶ τοῦ πυρός φιμώσαντα τὰς ἀφιμώτους γνάθους,
10 ὡς μηδ' αὐτῶν παράβασθαι τῶν ἄκρων τριγωνμάτων,
ἐγὼ δ' ἐκ μέσης σιδηρᾶς ἄλλης πικρᾶς καμίνου
οὐχὶ τῆς Χαλδαϊτιδος καὶ τῆς Βαβυλωνίας

- ἀλλὰ τῆς Γαληνίτιδος καὶ τῆς Ἱπποκρατείας,
 οὐδ' ἦν ἐξῆρε κληματίς καὶ νάρθη καὶ στυπεῖον
 15 ἀλλ' ἦν ἐξῆγειρε τριττύς πυριφλεγῶν σιδήρων, f. 183r
 οὐδ' ἦς ἐξάπτῃς πονηρός ὁ Ναβουχοδονόσορ,
 ἀλλ' ἦς ἐργάτης ἀγαθός ὁ φίλος νοσοκόμος,
 σέ μοι τὴν δροσον Ἀερμών, τὴν ἱεράν σταγόνα
 καὶ τὴν ψεκάδα τὴν χρυσῆν καὶ τὴν ἐπουρανίαν
 20 τούτοις τοῖς λόγοις τοῖς μικροῖς ὡς ἔχω δεξιούμαι·
 καίτοι τοὺς παῖδας μὲν ἐκεῖ τοὺς θαυμαστοὺς ἐκείνους
 οὐδὲν ἐλύπησε τὸ πῦρ, τὸ τῆς ἐπταπλασίου
 οὐδ' ἄχρις ἄκρας τῆς τριγῶς οὐδ' ἄκρων τῶν ὀνύχων
 ἐμέ μέχρι καὶ τῆς γαστροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ στομάχου,
 25 μέχρῃς ὑμένων καὶ φλεβῶν ἀρτηριῶν καὶ χόνδρων,
 μέχρῃς ὀστέων καὶ μυελῶν, μέχρῃς αὐτῆς καρδίας,
 καὶ μέχρῃς ὅλης τῆς ἐντός ἀπλῶς οἰκονομίας
 τοῦτο συνέφλεγε τὸ πῦρ τὸ τῆς νοσοκομίας
 καὶ παντελῶς ἐξέφρυξεν, ἐξεπυρπόλησέ με·
 30 πῶς παραστήσω τὸ ὄριμύ, βασίλισσα, τοῦ πάθους,
 τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος, τὸ βᾶρος τῆς ὀδύνης
 καὶ τὰς ἀστέκτους τῆς φλογὸς ἐκείνης πυρεκβόλους,
 πῶς μὲν ἐξερριπέζετο τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων
 περὶ τὸ φλογοτήγανον καὶ τὴν ἀνθρακοδόχην,
 35 πῶς δ' ἐρριπτοῦντο πρὸς αὐτὴν οἱ σιδηροκαυτῆρες
 καὶ πῶς τὸ πλῆθος ἔσπευδε τῶν ἱερῶν ὀημίων,
 οἱ μὲν στρωννύντες τὸν . . . ρὸν ἐκεῖνον κλινιδίσκον,
 οἱ δ' ἐμψυσῶντες τῷ πυρὶ καὶ πρέφοντες τὴν φλόγα,
 <οἱ μὲν> τὰς πόρπας λύοντες τὰς ἐπιτραχηλίου
 40 ὥσπερ εἰώθασιν ποιεῖν ἐπὶ τοῖς κατακρίτοις,
 οἱ δὲ χαλῶντες τοὺς δεσμοὺς τῆς ζώνης τοὺς ἐντόνους,
 οἱ δὲ προσαποδύοντες τοὺς ἐπιχιτωνίσκους,
 <καὶ ἐπὶ> πᾶσιν ὁ γλυκὺς καὶ φίλος νοσοκόμος,
 ὁ βέλτιστος ἐν ἰατροῖς καὶ κάλλιστος τῇ τέχνῃ
 45 . . . . . ὁ ἀνάργυρος ἀκέστως νοσημάτων
 προσπαίζων μοι καὶ προσγελῶν καὶ φίλε προσαθύρων
 . . . . . ὥσπερ ἐμποιῶν τῶν ἐσομένων πόνων
 τοῖς παίγμασι, τοῖς ῥήμασι, ταῖς χαριτογλωττίαις,

<ὄρων> με καὶ γεωμετρῶν ἰατρικῶ τῷ πῆγαι
 50 ἐκ θώρακος εἰς ὀφθαλμὸν καὶ τοῖς ἀμφοῖν τὸ μέσον
 . . . . . σημειούμενος καὶ μέλανος ἐκκαύσει
 ἔνθα καὶ τοὺς πυριφλεγεῖς ἐντέθεικε καυστῆρας,
 βαβαὶ τῆς <τότε συμ>φορᾶς, βαβαὶ τοῦ τότε πάθους!
 πῶς συνειχόμεν δέσμιος καὶ πῶς κατεκλινόμεν!
 55 . . . . . τις τυμβωρύχος,
 πῶς ἑτεροφύμην τῷ πυρὶ καὶ πῶς ἀπηνθρακούμην!
 . . . . . εθυόμεν
 οὐχ ὡσπερ ἄμωμος ἀμνός, τίς γὰρ ἐγὼ καὶ τίνων;
 . . . . . κριός ἐξ ἀμαρτίας μέλας.

Τὸ ποίημα τοῦτο ἂν καὶ ἐν πολλοῖς ἀτελές μᾶς δίδει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ ποιητὴς πάσχων ὑφίσταται ἐγγεῖρισιν παρὰ τῶν ἰατρῶν, τοὺς ὁποίους ἀποκαλεῖ ἱεροὺς δημίους, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἴσταται ὁ φίλος του νοσοκόμος, τοῦ ὁποίου δυστυχῶς τὸ ὄνομα δὲν μᾶς δίδει ὅλα ταῦτα μὲ ἀρκετὴν οἰκειότητα ἐκθέτει ὁ ποιητὴς εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει φιλάγαθον βασιλίσσαν καὶ φιλολογωτάτην (στ. 2), ὄροσον Ἄερμών, ἱερὰν σταγόνα, χρυσῆν καὶ ἐπουρανίαν ψεκᾶδα (στ. 18—19). Περὶ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου γνωρίζομεν ὅτι εἶχε σχέσεις πρὸς τὴν οἰκογένειαν Ἀνδρονίκου, ἀλλ' οὐδέποτε ἦτο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ὅπως ὁ ποιητὴς τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος· τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του (πιθανῶς ἀπὸ τοῦ 1144 κ. ἐ.) διέρχεται ἐν τῷ γηροκομείῳ τοῦ ἀγίου Παύλου καὶ ἐκεῖ καὶ ἀποθνήσκει. Ἦτο δυνατὸν λοιπὸν ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος νὰ ἀναλάβῃ νὰ περιγράψῃ εἰς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν ἐν τοιοῦτον ἀσήμαντον περιστατικὸν τοῦ βίου του; νομίζομεν ὅτι ὄχι· τοιοῦτόν τι ἀρμύζει μᾶλλον εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος, ὅστις ἐπὶ δώδεκα ἔτη καὶ πλέον ὑπηρετεῖ τὴν σεβαστοκρατόρισσαν, διότι οὗτος μετὰ τὴν εἰς τὸ ἀδελφάτον εἰσοδὸν του θὰ ἐδικαιοῦτο ἐπὶ τὸ ἀσταιότερον νὰ περιγράψῃ αὐτῇ τὰ βασανᾶ του.

Ἄν καὶ ἄλλα ποιήματα τῷ Προδρόμῳ ἀποδιδόμενα ἀναγκασθῶμεν βραδύτερον νὰ ἀποδώσωμεν τῷ Μαγγανεῖῳ Προδρόμῳ, δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀπορρανθῶμεν. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἀκριβεστέρα μελέτη καὶ τῶν ποιημάτων τοῦ κώδικος καὶ τῶν Προδρομείων, τῶν ὁποίων ἐπίσης πολλὰ ἀκόμη εἶνε ἀνέκδοτα.

Ἐν τέλει κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ γνωρίσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἐν ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος, τὸ ὅποιον θεωροῦμεν

ἀπὸ τὰ ἐπιτυχέστερα τοῦ ποιητοῦ προϊόντα· τὸ ποίημα τοῦτο καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν εἶνε ἐνδιαφέρον καὶ ὑπὸ μετρικὴν διότι ὁ ποιητὴς παραδέχεται μερικὰς ἐλευθερίας εἰς τὸν δεκαπεντασύλλαβον πολιτικόν, τὰς ὁποίας δὲν ἀπαντῶμεν παρ' ἄλλοις.

XLI Δεητήριος πρὸς τὸν αὐτὸν αὐτοκράτορα ὡς ἀπὸ τῆς σεβαστοκρατορίσσης.

f. 49^v

Ὡσπερ καπνὸς ἐξέλιπεν ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μου,
ὥσπερ κηρὸς ὑπὸ πυρὸς ἐτάκην τοῦ θυμοῦ σου·
ποῦ σου τὸ ὕδωρ τὸ γλυκύ, τὸ τῆς χρηστότητός σου,
καὶ ποῦ σοι τὸ φιλόανθρωπον ἀρτίως ἀπεκρύβη;
5 οὐκέτι στέγω σου τὸ πῦρ, οὐ φέρω τὴν ὀργὴν σου,
στάλαξον, οἴκτου θάλασσα, ρανίδα συμπαθείας,
μὴ παντελῶς ἀναλωθῶ, μὴ παντελῶς ἐκλείψω. —

Ἡ φύσις ἢ φιλόανθρωπος, ἢ πραοτάτη γνώμη,
ἢ τῶν χαρίτων θάλασσα πῶς ἐκενώθης ὅλη,
10 πῶς ἐξηράνθης εἰς ἐμὲ καὶ πῶς οὐ πάλιν χέεις
ὡς πρότερον τὸν ἔλεον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν; —

Σβέσον τὴν φλόγα μὴ φρυγῶ, ναί, παῦσον τὸν θυμὸν σου,
ναί, τὴν ὀργὴν σου πράυνον, ναί, κόπασον τὴν θραῦσιν·
τί σοι τὸ κέρδος, ἂν φθαρῶ, τίς χάρις, ἂν παρέλθω;
15 ἀλλὰ δοκεῖ καὶ τοῦτό σοι τὸ παρελθεῖν με κέρδος;
ἔχεις καὶ τοῦτο δυνατὸν καὶ χάρισαί μοι τοῦτο
καὶ καὶ συντόμως ἀνελε, μὴ με τιμῶρει πλέον. —

Πόσας ἀνάγκας ἔπαθον, πόσας ὑπέστην βίας,
πόσας ὑπέστην συμφορὰς καὶ μᾶλλον ἀτιμίας,
20 καὶ νῦν εὐρεῖν ἐλπίζουσα τῆς ἀθυμίας λύσιν
μᾶλλον εὐρίσκω τὸν δεσμὸν σφιγγόμενόν μοι πλέον
καὶ πάσχω πάλιν φυλακὴν καὶ στρέβλωσιν καὶ βίαν. —

Ἄλλος ἐξ ἄλλου γέγονας, ἠλλάγης, μετεβλήθης,
ἀλλ' εἰς ἐμὲ τὴν δυστυχεῖ καὶ μόνην μετεβλήθης,
25 ὁ συμπαθὴς ἀνήμερος, ὀργίλος ὁ οἰκτίριμων·
ἀλλὰ μοι μεταβλήθητι καὶ πάλιν εἰς τὰ πρῶτα
καὶ πάλιν ὥσπερ πρότερον φιλόανθρωπος γενοῦ μοι. —

Ὁ ὀρθότερον ἢ ἤτο βεβαίως στέγω, ἀντὶ στέγω· ἀλλὰ τόσον συχνὰ εὐρίσκομεν εἰς μνημεῖα τοῦ ἱβ' αἰῶνος τὸ στέγω, ὥστε ἐνομίσαμεν καλὸν καὶ ἐνταῦθα νὰ ἀφήσωμεν τὴν γραφὴν τοῦ χειρογράφου.

Τὸ ὄμμα σου τὸ χάριεν τὸ πρὶν ἐνθυμουμένη
τὸ χαροπὸν, τὸ προσηγές, τὸ συμπαθές ἐκεῖνο
30 ἐκπλήττομαι τὴν ἀλλαγὴν· ἀλλὰ σπλαχνίσθητί μοι
καὶ χάρισαί μοι τοὺς περπνοὺς ἐκείνους ὀφθαλμοὺς σου,
τοὺς εὐμενεῖς καὶ συμπαθεῖς καὶ γέμοντας ἐλέους. —

Ἄντι τῶν πρὶν κακώσεων, ἀντι τῶν συμφορῶν μου,
ἀνθ' ὧν ὑπέμεινα δεινῶν, ἀντι τῆς ἀτιμίας
35 ἀνάλογον ἐνόμιζον εὐρεῖν χειραγωγίαν
καὶ πάλιν ἔλεος εὐρεῖν καὶ πάλιν τιμηθῆναι·
σὺ γὰρ παιδεύειν δύνασαι καὶ πάλιν θεραπεύειν,
ἀλλ' ἔτι κραταιότερον καὶ πάλιν με μαστιζεῖς
καὶ πάλιν ἢ πολὺδάκρυς ἐψεύσθην τῆς ἐλπίδος. —

40 Τίς ἢ τοσαύτη κατ' ἐμοῦ βαρύτης τῆς ὀργῆς σου;
ἰδοὺ γὰρ μετεσκεύασας τοὺς οἴκους τῆς χαρᾶς μου
εἰς οἴκους πένθους καὶ κλαυθμοῦ καὶ φυλακᾶς εἰργάσω,
τὴν ἄτιμον κατοίκησιν τὴν πρὶν ἐν παλατίῳ
καὶ νῦν τὴν ἐπονείδιστον διαγωγὴν μου ταύτην. —

45 Ὅπου τὸ πρῶτον ἔθαλλον, ὅπου τὸ πρῶτον ἦνθουν,
ἐνταῦθα νῦν μαραίνομαι καὶ κεῖμαι κεκλεισμένη
καὶ τὰς προτέρας μου τιμᾶς ἀναλογιζομένη
καὶ τὰς τρυφὰς καὶ τὰς χαρὰς αὐξάνω μου τὸ πένθος
καὶ δεκαπλῆ μοι γίνεται τῆς συμφορᾶς ἢ θλιψίς. —

50 Ὡς χόρτον κατεξήρανε τὸ πῦρ με τοῦ θυμοῦ σου,
ἀλλ' ἐπανάπειλον κάμοι τὴν χάριν σου τὴν πρώτην
καὶ πέμψον τὰς ἀκτῖνας σου καὶ καταφώτισόν με
καὶ πάλιν ἀναζώωσον ὡς γλόβην ξηρανθεῖσαν. —

Κατέφαγέ με μέριμνα, κατέφαγε με λύπη,
55 κατεδαπάνησε φροντίς, συνέτριψεν ἡ θλιψίς,
κατηναλώθη, οἴκτειρον, κατεποντίσθην, σῶσον. —

Τοῖς τραύμασί μου τραύματα τί πλείονα προστίθης;
καὶ συμφοραῖς μου συμφορὰς ἐτέρας τί συμπλέκεις;
στήσον τὴν ἀλλεπάλληλον τῶν ὀδυνῶν προσθήκην,
60 ναί, στήσον τὰς ὀδύνας μου, ναί, παῦσόν μου τὰς λύπας,
τοὺς κοπετούς, τοὺς ὀδυρμούς, τοὺς θρήνους, τὰς κραυγὰς μου. —

f. 50r

Εἰς ὕλην ἐρθασα βυθοῦ καὶ στάσιν οὐχ εὐρίσκω,
εἰς θάλασσαν ἐνέπεσα πολλῶν πλημμυλημάτων,
ὠδίνες περιέσχον με λοιπὸν αἰ τοῦ θανάτου,
65 εὗροσαν ἄδου κίνδυνοι, γενοῦ, Χριστέ, σωτήρ μοι

καὶ ρῦσαί με τοῦ κλύδωνος καὶ τοῦ πειρατηρίου. —

Ἐξ ὀφθαλμῶν μου συνεχῶς τὸ δάκρυον ἐκρέει
καὶ τούτου δάκνει καὶ λυπεῖ τὰς κόρας ἢ δριμύτης,
ἀλλὰ προσπίπτω, στήσόν μου τὸ ρεῦμα τῶν δακρύων,
70 μὴ συνεχῶς κενούμενον φθείρη τοὺς ὀφθαλμούς μου. —

Μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς πᾶσιν ἐγενόμην
παραβολή, παράδειγμα, περισυρμὸς καὶ γέλως,
μυκτηρισμὸς τοῖς γείτοσι καὶ τοῖς ὀρώσιν ὕβρις,
καλύπτει μου τὸ πρόσωπον ὁμίχλη τῆς αἰσχύνης,
75 σκοτιζέει μου τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἐντροπῆς τὸ νέφος·
ἀλλ' οἴκτειρον τὴν δούλην σου καὶ σκόρπισον τὸ νέφος. —

Οὐκ ἔστι κόλασις διπλῆ, διπλῶς οὐδεὶς κολάζει,
σύ δὲ τριπλῆν με κόλασιν ἐκόλασας ἀρτίως,
ἐξώρισάς με δεύτερον περιορίσας ἅπαξ
80 καὶ πάλιν φυλακίζεις με τὴν τετιμωρημένην,
τίς ὑποστήσεται ποτε κολάσεις τηλικαύτας,
ἢ τίς οὐκ ἐκπλαγήσεται, πῶς καρτερῶ τσαυτά; —

Εἰς πάντα τόπον ὄνειδος καὶ γέλως ἐγενόμην,
γέμει τὰς θλίψεις τὰς ἐμὰς ἀνατολή καὶ δύσις,
85 εἶδον τὰς ἀτιμίας μου καὶ θάλασσα καὶ νῆσος,
τὴν πρώτην εἶδε Πρίγκιπος, τὰ Λευκαδίου τὴν ἄλλην,
τὸ μέγα πρὶν παλάτιον εἶδε τὴν φυλακὴν μου
καὶ νῦν τὴν ἄλλην φυλακὴν ὀρώσιν αἱ Βλαχέρναι. —

Ἔγνων καὶ γῆ καὶ θάλασσα καὶ νῆσος τὰς ποινάς μου,
90 εἶγέ με νῆσος Πρίγκιπος ὡς πλοῖον ἐν πελάγει,
ἐπέγνων τὰς στενώσεις μου καὶ τοῦ Στενοῦ τὰ μέρη,
ἀκρόπολις ἐφρούρησε βασιλική με πρῶτον
καὶ νῦν κατέχει δεύτερον ἑτέρα φυλακὴ με
καὶ πάλιν ἄλλη φυλακὴ καὶ πάλιν ἄλλος πόνος
95 καὶ πόνος ἀπροσδόκητος καὶ μεῖζων ἀτιμία
καὶ κόρος οὐ προσγίνεται μετὰ ποινάς τσαυτάς. —

Οὐκ ἤρκεσαν αἱ μάστιγες ἐκεῖναι καὶ κολάσεις,
ἀς ἐκολάσθην πρότερον ὅποταν ἐμακρύνθην,
καὶ ξένη πάντων γέγονα καὶ τέκνων καὶ χρημάτων
100 καὶ φυλακὴν ἢ δυστυχῆς ἀνδρώαν κατεκρίθην,

79 περιώρισας cod. 86 λευκάδ cod. ἀλλ' ἢ ἀνάγνωσις λευκάδος ἢ λευκάδα δὲν ἐπι-
τρέπεται μετρικῶς· παρελάβομεν τὴν γραφὴν Λευκαδίου ἀπαντῶσαν συχνάκις παρὰ τῷ αὐτῷ
ποιητῇ· τὸ μέτρον εὐδοῦται ἂν ἢ λέξις ἀναγνωσθῆ ὡς τρισύλλαβος κατὰ συνίζησιν.

ἀλλὰ καὶ πάλιν τιμωρεῖς καὶ πάλιν με κολάζεις
βλεπόντων πάντων τῶν ἐμῶν καὶ πάντων ἀπορούτων
εἰς ταύτην μου τὴν κάκωσιν τὴν χείρονα τῶν ἄλλων. —

Τὰ σπλάγχνα σου παράκλησις οὐ δύναται μαλάξαι
105 οὐδὲ δακρύων κένωσις οὐδὲ κλαυθμός, ὡς βλέπω,
κἂν τί μὴ πέμπης ἄγγελόν τινά σου ξιφηρόρον
καὶ σφάττη με τὴν δύστηνον καὶ πάντων ἀπαλλάττη,
τῶν συμφορῶν, τῶν ὀδυνῶν, τῶν πόνων, τῶν δακρύων,
κἂν ταύτην ἀποχάρισαι τὴν ἀβαρῆ μοι χάριν. —

110 Τροσοῦτον ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τῇ κακώσει,
ὥστε δοκοῦμεν καὶ σκιάν τὴν τοῦ θανάτου βλέπειν
καὶ σκότος περικέχυται κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου,
ἀλλὰ μακρὰν ἀπέλασον τῶν ὀδυνῶν τὸ σκότος
καὶ πάλιν φώτισον ἡμᾶς φωτὶ τῶν οἰκτιρμῶν σου. —

115 Ἐν πόνοις νῦν ἐξέλιπεν ἡ σύμπασα ζωὴ μου,
ἐν στεναγμοῖς οἱ χρόνοι μου παρήλθουσιν ὡς ὄναρ,
καθάπερ σκεῦος ἄτιμον ἀτίμως ἀπερρίφην·
οἰκτίρμον, κατοικτείρησον, ἐπανακάλεσαί με
καὶ κἂν τὸ λείπον τῆς ζωῆς δὸς ἀνωδύνως ζῆσαι
120 μὴ μετ' αὐτῶν τῶν ὀδυνῶν ἀπαλλαγῶ τοῦ βίου. —

Γενέσθω τι καὶ μεταξύ τοῦ ζῆν καὶ τοῦ θανεῖν με
καὶ πρὶν ἐκστῶ καὶ πρὶν παρῶ καὶ πρὶν εἰς γῆν ἐκρέυσω,
ἄνες μοι, σῶτερ, τῆς ὀργῆς ὡς ἂν ἐπαναψύξω,
μὴ κακηγκάκως καὶ τὸ ζῆν καὶ τὴν ψυχὴν ὀλέσω. —

125 Ὡς εἶγες ἐπεστήριξας τὴν φοβερὰν ὀργὴν σου
καὶ τὸν θυμὸν ἐκένωσας ἐπὶ τὴν παιδευσίν μου,
ἐμάκρυνάς με τῶν ἐμῶν, κατερυγάδευσάς με,
λοιπὸν οὐκ ἔστιν ἴσσις, οὐκ ἔστι σωτηρία,
ἀλλὰ γενοῦ μοι συμπαθῆς καὶ μακροθύμησόν μοι,
130 εἶπέ καὶ λόγον ἀγαθὸν ἀπὸ καρδίας ἕνα
καὶ ψύχωσόν μου τὴν νεκρὰν πνοῇ οὐρανθρωπίας. —

Γενοῦ μοι κτίστης δεύτερος, ἐπανακαίνισόν με·
κατέξηράνθην ὡσπερ γῆ καὶ κεῖμαι πατουμένη,
εἶπέ τὸ ρῆμα σήμερον τὸ τῆς κοσμοκτισίας

135 «βοτάνην χόρτου τρυφερὰν ἢ γέρας βλαστησάτω».

ναί, δὸς μοι, σῶτερ, τὴν σπολὴν, ἣν εἶχον, τὴν τιμίαν. —

- Ἐρημος χώρα γέγονα καὶ γῆ τῆς ἀκαρπίας,
 ὑλομανῶ, χειρσομανῶ, μόνας ἀκάνθας φέρω,
 τοὺς πειρασμούς, τὰς συμφοράς, τοὺς πόνους, τὰς δόδυνας·
- 140 τῶν ἀκανθῶν ὁ φυτουργός, σύ, τὰς τριβόλους κόπτε. —
 Ὡς λίθος εἰς τὸν ἱλιγγα τῶν συμφορῶν πεσοῦσα
 κύκλους πολλοὺς ἐπηρειῶν καὶ πειρασμῶν συστρέφω·
 ἀλλὰ τοὺς κύκλους τῶν κακῶν, τῶν πειρασμῶν τοὺς στρόφους,
 τῶν οἰκτιρμῶν σου σκέδαζε τῷ κύκλῳ πανταχόθεν. —
- 145 Τῶν συμφορῶν ἡ θάλασσα βυθίζει τὴν ψυχὴν μου,
 ἀλλ' ἔχεις ἄβυσσον αὐτὸς ἐλέους ἀμετρήτου
 καὶ δύνασαι τὴν θάλασσαν ξηρᾶναι τῶν κακῶν μου,
 μὴ βουληθῆς τὴν ἄβυσσον λοιπὸν τῶν οἰκτιρμῶν σου
 νικῆσαί μου τὴν θάλασσαν τῶν περιστατημάτων. —
- 150 Τὴν φυσικὴν χρηστότητα, τὴν ἡμερότητά σου
 πῶς ἔτρεψας, πῶς ἤλλαξας, πανήμερέ μου φύσις,
 πῶς ὁ γλυκὺς καὶ χαροπός, ἐγένου φοβερός μοι,
 ἀσυμπαθῆς ὁ συμπαθῆς, ἀμειδῆς ὁ χαρίεις;
 μὴ νικησάτω τὰ καλὰ καὶ φυσικὰ τὰ ξένα,
 155 μὴ τὴν γαλήνην ὁ χειμῶν, μὴ τὴν αἰθρίαν ζόφοι. —
 Πῶς ὑπὲρ φύσιν εἰς ἐμὲ τὰ συμπαθῆ σου σπλάγγνα
 μετὰ πυρὸς ἐχάλκευσεν ἡ σφύρα τοῦ θυμοῦ σου!
 ἢ μεταχάλκευσον αὐτὰ καὶ συμπαθῆ μοι δεῖξον
 ἢ χάλκευσον καὶ τὴν ἐμὴν καὶ σκληρυνον καρδίαν
 160 ὡς ἂν τὸ πῦρ τὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ σου φέρῃ. —
 Ὅς πρὶν ἐφαίνου πρὸς ἐμὲ κηρὸς μεμαλαγμένος,
 πῶς ἐσκληρύνθης ὕστερον καὶ πῶς ἀπελιθώθης
 καὶ πῶς ἐγένου σίδηρος καὶ πῶς κατεψυχράνθης;
 βαβαί σου τῆς ψυχρότητος καὶ τῆς σκληροκαρδίας! —
- 165 Πῶς οὐκ ἐπλήσθης, ἀπληστε, καὶ πῶς οὐκ ἐκορέσθης
 εἰς τὰς τοσαύτας μου ποινὰς καὶ θλίψεις καὶ στενώσεις,
 τοὺς πειρασμούς, τὰς φυλακὰς, τὰς βίας, τὰς ἀνάγκαις
 καὶ πῶς οὐκ ἐπεκάμωθης μοι καὶ πῶς οὐκ εὐσπλαγχνίσθης;
 βαβαί τῆς ἀπληστίας σου καὶ τῆς ἀχορτασίας! —
- 170 Αἷμα καὶ βδέλλα πίνουσιν ἀλλ' ἄχοι χορτασίας
 καὶ σύ οὐ χορταίνεις, ἀπληστε, ποτὲ τὰς συμφοράς μου;
 θλίψεις καὶ σύ νὰ ἐκπλησθῆς καὶ πόνων χορτασίας! —

153 Ὁ τονισμὸς τοῦ ἀμειδῆς κἀκάνει τὸν στίχον νὰ χωλαίνῃ μετρικῶς.

161 ὡς πρὶν cod. 172 πόνον

- Πάντως ἐκακοπάθησα, πάντως ἐτυραννήθην,
 πάντως ὑπέστην φυλακὴν, ὑπέστην ἐξορίαν,
 175 ὑπέμεινα καὶ σκωμμισμὸν καὶ στέρησιν παιδίων
 καὶ συγγενῶν κατὰκρισιν καὶ δούλων κατεγκλήσεις
 καὶ πᾶσαν ἄλλην κάκωσιν καὶ πᾶσαν ἀτιμίαν
 καὶ τὴν ἀνυπομόνητον ἡμέραν τῶν ἐχθρῶν μου
 καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ζῶ, τί με λοιπὸν κολάζεις;
 180 οὐκ ἀποθνήσκω· μὴ πνιγῶ, κἄν σὺ θανάτωσόν με
 καὶ κἄν ἀποκεφάλισον καὶ μὴ με ποιναλίξης.—
 Ἐλησμονήθην ὡς νεκρός, ἐτάφη ἐτι ζῶσα
 καὶ λίθος ἐπετέθη μοι βαρὺς ἀμνημοσύνης,
 ἀλλὰ καὶ τάφος σώζει με καὶ ζῶσάν με φυλάττει
 185 καὶ σὺ μισανθρωπότερος ἐγένου καὶ τοῦ τάφου. —
 Καὶ χεῖμαρρον ἐκίνησα καὶ ποταμὸν δακρῶων
 καὶ τοῦ θυμοῦ σου τὸν φλογμὸν οὐκ ἠδυνήθην σβέσαι·
 λοιπὸν ἢ σβέσον τὸν φλογμὸν καὶ καῦσον τὸν θυμὸν σου,
 ἢ καινότεραν βάσανον τεχνάζου σφοδρότεραν,
 190 δι' ἧς ἀναλωθήσομαι καὶ σβέσω τὸν θυμὸν σου. —
 Καὶ χεῖμαρρον ἐπλήρωσε πλημμύρα τῶν ὑδάτων
 καὶ πάλιν ἀπεξήρανε ἐκεῖνον ἀνομβρία
 καὶ ροῦς καὶ θροῦς καὶ κλύδωνες καὶ ζάλαι καὶ χειμῶνες
 καὶ νιφετοὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ λαίλαπες καὶ γνόφοι·
 195 ἅπαντα ταῦτα καιρικά καὶ γίνεται πολλάκις
 καὶ πάλιν ἀπογίνεται καὶ πάλιν ἀπορρέει,
 τὰ σὰ δὲ πάντα μόνιμα καὶ πάντα παραμένει,
 καὶ τῆς ὀργῆς οἱ λαίλαπες καὶ τοῦ θυμοῦ τὰ νέφη. —
 Εὖρος καὶ νότος καὶ βορρᾶς καὶ λίβας καὶ θρασκίας
 200 κἄν ἔπνευσαν ἐκ περισσοῦ ποτέ τινες ἐκ τούτων,
 ἀλλὰ τριακονθήμερον οὐκ ἔπνευσε ποτέ τις
 οὐδὲ βορρᾶς ἐρύσησε τοσοῦτον οὐδὲ νότος·
 τοῦ δὲ θυμοῦ σου τὸ σφοδρὸν καὶ τὸ φλόγῳδες πνεῦμα
 δεκάμηνον ὀλόκληρον ἐτέλεσεν ἄρτίως
 205 καὶ πνεῦσαν οὐκ ἀπέπνευσεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν πνέει.—
 Δυσὶν ἀνέμοις μάχομαι, διτταῖς πνεαῖς κλονοῦμαι,
 βορρᾶς ὀργῆς ψυχραίνει με, νότος θυμοῦ με φλέγει,
 ὁ μὲν ἐστὶ κατάψυχρος, ὁ νότος δὲ φλογώδης

ἰκμάς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν νότου φύσιν·
 210 πῶς ὑποστῶ σου καὶ τὸ πῦρ καὶ τῆς ὀργῆς τὴν ψύξιν;
 πάντως ἂν ἤμην Ἡρακλῆς ὁ μέγας καὶ τοσοῦτος,
 ἀπεῖπον ἂν τὸ μάχεσθαι πρὸς ἐναντίους δύο. —

Οὐ παραιτοῦμαι δικαστὴν, οὐκ ἀποφεύγω κρίσιν,
 οὐ τρέμω τὸν κατήγορον, οὐδὲ τὸν συκοφάντην,
 215 μόνον φανήτω, δυσωπῶ, καὶ στήτω πρὸς τὸ μέσον,
 εἰπάτω καὶ τὸ πταῖσμά μου μόνον ἐξετασθήτω!
 μόνον μὴ κατ' ἐμπάθειαν ὁ δικαστὴς κρίνέτω,
 ἀλλὰ κατὰ τὸ δίκαιον ἢ κρίσις πρεσβευέτω
 καὶ ἂν ἐλεγχθῶ παρὰ τινος, ἅς πάθω καὶ δικαίως. —

220 Ἐχθρὸς ἐπίβουλος ἐγώ; καὶ τίς ὁ μαρτυρήσων;
 ἐγὼ ἐβουλεύθην κατὰ σοῦ; καὶ τίς ὁ λέγων τοῦτο;
 ἂν ἔχη πρόσωπόν ποτε, σταθήτω πρὸς τὸ μέσον
 καὶ ἂν παρακρίνης εἰς ἐμέ, νὰ κρίνη ὁ παντοκράτωρ
 καὶ νὰ βροντήσῃ ἐξ οὐρανοῦ καὶ νὰ τὸν κεραυνώσῃ
 225 καὶ νὰ πιστεύσῃ καὶ αὐτὸς ὅτι συκοφαντεῖ με. —

Εἶπὸν σε πταῖσμά μου τινες, διατί το οὐκ ἐξετάζεις;
 εἶπαν κατηγορίαν μου, διατί τὴν οὐκ ἐρεύνας;
 εἶπαν βουλήν μου κατὰ σοῦ, καὶ τίς ὁ λέγων τοῦτο;
 ἅς τὸ δικάσῃ δικαστὴς καὶ ἂν με καταδικάσῃ,
 230 οὐκ ἀποφεύγω τὴν ποινήν, ἅς με ποινήλατῆσῃ. —

Διατί με οὐ κρίνεις ὡς κριτὴς μετὰ τοῦ κατηγόρου,
 ἀλλὰ χωρὶς ἐνάγοντος, ἀλλ' ἐκ μονομερείας;
 χωρὶς ἐλέγχων, δικαστά, διατί με κατακρίνεις;
 πάντως ὁ κρίνων δικαστὴς τινα καὶ κατακρίνων
 235 ἀπόντος τοῦ ἐνάγοντος οὐκ ἀδεκάστως κρίνει,
 ἀλλὰ καὶ κατ' ἐμπάθειαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ μῆνιν. —

Τετράπλευρος ἐγένετο καὶ κτίσις ἢ τσσαύτη,
 τετράστοιχος ὁ ἄνθρωπος, τετραμερῆς ἢ φύσις
 ἐξ αἵματος καὶ σπλέγματος, ἀπὸ γολθῆς διχρόου
 240 καὶ τῶν ἀνέμων ἢ πνοῆ τετραδικῆ τυγγάνει,
 τετράγωνον ἐπήγαγες καὶ σύ μοι τιμωρίαν
 καὶ τὴν ἐμὴν κατάλυσιν τετραδικὴν εἰργάσω·
 τίς οὖν ἀνακαινίσει με, τίς ἀνακτίσει πάλιν,
 εἰ μὴ χριστὸς ὁ βασιλεύς, αὐτὸς ὁ καταλύσας; —

245 Ἔστιν ἐνάγων κατ' ἐμοῦ καὶ τίς κατηγορεῖ μου

224 κεραυνώσει 225 συκοφαντεῖ με 229 δικάσει—καταδικάσει 230 ποινήλατῆσει

και λέγει βουλευθῆναι με κατὰ τῆς κεφαλῆς σου;
 εἰ θέλεις τὴν ὑπόθεσιν καλῶς ἐξετασθῆναι,
 εἰς τὸν κριτὴν τὸν ὑψιστον παράπεμψον τὴν δίκην,
 και τότε γνώσῃ δικαστοῦ δικαιοσύνην κρίσιν
 250 και τότε δείξῃ προφανῶς ἐκεῖνος ὡς προγνώστης
 τὸ τίς ἐστὶν ὁ πταίσας σε και τίς ὁ συκοφάντης. —

Ἄν μέλλωσιν ἐτάζεσθαι τινες και κινδυνεύειν
 ἀπὸ φιλῆς και μοναχῆς φωνῆς τοῦ συκοφάντου,
 ὁ κόσμος πᾶς νὰ γεμισθῆ, δοκῶ, τοὺς συκοφάντας,
 255 οἱ δὲ κατηγορούμενοι κρυβήσονται τοῦ κόσμου. —

Ὁ κρίνων δόλον ἄδηλον, ἐπιβουλήν κρυφίαν,
 ὁ φανερῶν ἀλήθειαν, ἐλέγχων συκοφάντην
 ἐκεῖνός ἐστὶν ὁ κριτῆς ὁ και νεφροὺς ἐπάξων·
 λοιπὸν ἀνάθεα τὰ κρυπτὰ πρὸς τὸν κριτὴν ἐκεῖνον
 260 κάκεῖνος φανερώσει σοι τὴν πᾶσαν ἀδηλίαν
 και μετὰ ταῦτα κόλαζε τὸν πταίστην κατὰ νόμους. —

Τί κατακρίνεις ἄνθρωπον ἐξ ὑποψίας μόνης;
 τί τιμωρεῖς ἀνεύθυνον ἀπὸ κατηγορίας;
 τί μὴ ζητεῖς τὸν ἔλεγχον και τὸν κατήγορόν μου;
 265 μὴ λόγους μόνον ἀπαιτῆς ἀλλὰ και μαρτυρίας·
 ἂν δὲ τοὺς λόγους ὁ λαλῶν ἀναποδείκτους ἔχη,
 ἡγοῦ τὸ κατηγορήμα ψευδῆ συκοφαντίαν. —

Εἰς ἄλλον οὐ παρέκρινας οὐδὲ προσέσχεες λόγοις,
 ἀλλὰ και τὴν ἀπόδειξιν ἐζήτηεις ἐκ τῶν ἔργων·
 270 ἀλλ' εἰς ἐμὲ τὸ σύνηθες παρεῖδες και παρέβης
 και τιμωρεῖς ἀκρίτως με και κρίνεις ἀπὸ λόγου
 και δύο γίνονται κακὰ περὶ τὴν κρίσιν ταύτην,
 κρίσις ὁμοῦ και κόλασις, αἱ δύο παρὰ νόμους. —

Πρὶν μάθω σου τὰ φάρμακα και τὰ χολόκοκκά σου,
 275 ἐξεπληττόμην τὴν πικρὰν τῶν ἀψίνθιων γεῦσιν
 και τὴν πικρὰν ἐθαύμαζον και τὴν ὀσμὴν ἐκείνης,
 ἀλλὰ πρὸς τὰς πικρίας σου και πρὸς τὰ φάρμακά σου
 και τὸ πικρὸν ἀψίνθιον μέλι γλυκὺ νομίζω. —

Ἐπότισάς με και πικρᾶς πικρίας πικροτέρως,
 280 ἀλλὰ πιεῖν μὴ γένοιτό ποτε και σοὶ πικρίαν·
 πλὴν οὖν ἐπεύχομαι μικρὰν πικρίαν ἐπιγινῶναι
 ὡς ἂν ἀπὸ τοῦ γεύματος τὴν ὄλην ἐπιγνώσῃς

- καὶ μάθης πόσας ἔστερξα ποινὰς ἐκ τῆς πικρίας
καὶ συνειδήης ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τὰς ἐμὰς ἀνάγκας
285 καὶ τὰς βασάνους τὰς πικρὰς καὶ τὴν ὑπομονὴν μου. —
Ποτὲ καιροῦ καὶ ἂν μ' ἔθλιβες καὶ πάλιν ἂν μ' ἐτίμας
καὶ τότε διὰ τὰ μ' ἔθλιβες, οὐ μὴ σε ἀπηχαρίστουν·
ἐπεὶ δὲ θλίβεις πάντοτε καὶ συνεχῶς λυπεῖς με, f. 51^v
τὸ πῶς νὰ σε λογίσωμαι, πάντως καὶ σὺ γινώσκεις. —
290 Ἐχθρὸς ἂν ἴδῃ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ τιμωρηθέντα,
ἀντίκα μεταμέλεται καὶ σπένδεται κάκεῖνος
καὶ τὸν θυμὸν ἐξημεροῖ καὶ τὴν ὀργὴν κοιμίζει·
σὺ δὲ καὶ τιμωρήσας με καὶ δεύτερον καὶ τρίτον
καὶ πάλιν ἔτι τιμωρεῖς, τί σε γοῦν ὀνομάσω;
295 ἐχθρὸν οὐκ οἶδα ὑπὲρ ἐχθρὸν· πῶς σε λοιπὸν καλέσω; —
Ἐπέθηκάν μοι χαλεπὰς πληγὰς αἱ τιμωρίαι
καὶ πάντες παροδεύουσι καὶ παραβλέπουσί με·
εἰς δὲ λευίτης ἐφορῶν οὐκ ἐρροῶ γνησίως
οὐδὲ τὸν οἶνον συγκιρνᾶ μετὰ τινος ἐλαίου,
300 ἀλλὰ τὸν οἶνον ἄκρατον τοῖς μῶλωψιν ἐγχεῖ
καὶ στύφει μᾶλλον τὰς πληγὰς καὶ τὰς ὀδύνας αὔξει. —
Ἐν τῷ χωνευτηρίῳ με πυρώσας τῆς ὀργῆς σου
καὶ δοκιμάσας ἐν πυρὶ θυμοῦ καυστικωτάτου
οὐχ εὔρηκας ὑπόχαλκον πάντως τὸν ἄργυρόν μου,
305 ἀλλ' ἀμιγῆ καὶ καθαρὸν, τί με λοιπὸν πειράζεις;
τί με χωνεύεις ὡς χρυσόν; ἐξελαγάρισάς με·
οὐκ ἔχω ὄλλον, οὐ χαλκόν, τί με σκυρίζεις μάτην;
τί πλήττεις ἐν δακτύλῳ σου, τί με ραπίζεις ἔτι;
τί με βιάζεις ἀπηχεῖν, ὅτι χαλκόν οὐκ ἔχω; —

Ταῦτα πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ μαγγανείου Προδρόμου πρὸς τὸ παρον·
ὡς ἐλπίζωμεν ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ εὑρεθῶσι περισσότερα προϊόντα τοῦ
καλάμου αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ εἶνε δυνατὸν ἡ μορφή τοῦ
ποιητοῦ νὰ προκύψῃ ἡμῖν καθαρωτέρα καὶ ἀκριβεστέρα. Δὲν θὰ εἶνε δὲ πε-
ριττὸν νὰ δημοσιευθῇ καὶ ὁ Μαρκιανὸς κωδῆξ ὁλόκληρος, διότι οὐ μόνον
τὰ μέχρι τοῦδε ἐξ αὐτοῦ ἐκδεδομένα ποιήματα εἶνε ἐσπαρμένα ἐδῶ καὶ
ἐκεῖ καὶ οὐ προσιτὰ τοῖς πᾶσιν, ἀλλὰ συγχρόνως, διότι καὶ ἐν τοῖς μὴ ἐκ-
δεδομένοις ἐμπεριέχεται ὑλικὸν πολὺ χρήσιμον διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ γενε-
αλογίαν τοῦ ἰβ' αἰῶνος.

Σ. Παπαδημητρίου.

Ἐν Ὁδησσῷ, Νοέμβριος 1902.